

ΑΣΤΗΡ της ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Πάντα δοκιμάζετε, το Καλόν κατέχετε

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ - Εκδίδεται από το 1858

www.gec.gr/astir

ISSN 1106-4250

Στο τεύχος αυτό

Η Κυριαρχία του Θεού σε όλα τα Συμβάντα της Ζωής	3
Το Σώμα του Χριστού	6
Η Λατρεία του Θεού στην Παλαιά Διαθήκη	10
Ο Θεός στην Πόλη	13
Η "Νέα Προοπτική" στον Απόστολο Παύλο	17
Η ειρωνεία της ειδωλολατρίας	20
Η... Δεξιά του Θεού	26

ΣΚΕΨΕΙΣ

Ο ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ ΓΙΟΡΤΑΖΕΙ

«Εκατόν πενήντα χρόνια πέρασαν από τότε που ο Μιχαήλ Καλοποθάκης με την έκδοση του περιοδικού αυτού ανεπέτασε την σημαία της ελληνικής ευαγγελικής μαρτυρίας στην Αθήνα. Ταυτοχρόνως συγκέντρωσε τους λίγους τότε ομόφρονες του Έλληνες και μαζί τους ίδρυσε την Ελληνική Ευαγγελική Εκκλησία. Η ιστορία των εκατόν πενήντα χρόνων αυτών είναι γεμάτη από ευγενείς πνευματικούς αγώνες και αποφασιστική συμβολή σε όλους τους αγώνες του έθνους. Παραξηγήθηκαν οι πνευματικοί εκείνοι πρωτοπόροι και συνάντησαν σφοδρή αντίσταση. Η ακλόνητη πίστη τους και η αγνότητα του ζήλου τους υπερίσχυσαν του τυφλού φανατισμού και των στενών αντιλήψεων. Ο ακέραιος χαρακτήρας τους, η συνέπεια στις αρχές που πρέσβευαν και διακήρυτταν, ο άδολος πατριωτισμός τους, που εκδηλώθηκε στα πεδία των μαχών, στα κοινωνικά έργα και όλες τις εθνικές εκδηλώσεις, επέβαλλαν την μαρτυρία τους.

Στο διάστημα των εκατόν πενήντα ετών πολλά συνέβησαν και πολλά άλλαξαν. Η πατρίδα μας γνώρισε μέρες εθνικών μεγαλειών και ημέρες εθνικών συμφορών. Οι πνευματικές αξίες πέρασαν από κρίση άνευ προηγουμένου μέσα την ιστορία του κόσμου. Αλλά εν τω μέσω όλων των περιστάσεων η πνευματική αυτή σημαία εξακολούθησε να κυματίζει. Και θα εξακολουθήσει να κυματίζει με το ίδιο αιώνιο σύνθημα: το ευαγγέλιο του Χριστού.

Είναι σύνθημα και προσκλητήριο μαζί, τίποτε άλλο δεν μπορεί να σώσει τον άνθρωπο τίποτε άλλο δεν υπάρχει πολυτιμότερο για το έθνος. Το Ευαγγέλιο είναι η μεγάλη πνευματική μας κληρονομία. Αν και οι προσπαθούντες να οικοδομήσουν το περιφρονούν και το παραμερίζουν, η αξία του παραμένει αναλλοίωτη. Αυτήν την αιώνια αξία θα εξακολουθήσει να προβάλλει το περιοδικό αυτό και κατά την τέταρτη πεντηκονταετηρίδα στην οποία εισέρχεται».

Τα παραπάνω αποτελούν σημείωμα του εκδότη του περιοδικού μας Μιχαήλ Κυριακάκη το 1958 όταν το περιοδικό αυτό συμπλήρωσε τα εκατό του χρόνια. Αλλάξαμε απλώς τα χρόνια που τότε ανέφερε ο αείμνηστος εκδότης. Μαζί με το περιοδικό μας γιορτάζει ολόκληρη η Ελληνική Ευαγγελική Εκκλησία.

Η έκδοση του περιοδικού μας θεωρείται το ορόσημο ενάρξεως της ελληνικής ευαγγελικής μαρτυρίας στην χώρα μας. Δεν είναι το

έτος ιδρύσεως της Α' ΕΕΕκκλησίας (1871). Δεν είναι το έτος ιδρύσεως της Συνόδου μας (1883). Δεν είναι το έτος αναλήψεως της ποιμαντορίας μίας μικρής ομάδας πιστών από τον Καλοποθάκη (1864). Είναι το έτος ιδρύσεως του περιοδικού μας σαν εβδομαδιαίας εφημερίδας με τον ίδιο τίτλο. Γι αυτή την εφημερίδα ο Καλοποθάκης άλλαξε τον δρόμο του και από επιτυχημένος γιατρός, με κοινωνική θέση και δόξα, έγινε διωκόμενος «αιρετικός». Γι αυτήν την εφημερίδα πήγε στις ΗΠΑ και σπούδασε στο διάσημο Σεμινάριο Γιούνιον του πανεπιστημίου Κολάμπια στην Νέα Υόρκη.

Το βάθος όμως της αποφάσεώς του ήταν η ελευθερία, η ελευθερία της εκφράσεως η ελευθερία του τύπου, η ελευθερία στην θρησκεία. Θα δούμε σύντομα αποσπάσματα από αυτήν την διακήρυξή του.

Το περιοδικό μας λοιπόν και η έναρξη της ευαγγελικής μαρτυρίας, ήταν και ένα μανιφέστο για την ελευθερία του λόγου.

Ο εορτασμός σημαίνει τρία πράγματα. Το ένα είναι ευχαριστία και δοξολογία στο Θεό που επέτρεψε αυτό το έντυπο να υπάρχει, και αυτή η εκκλησία να ζει, μετά από 150 χρόνια. Όλοι μας καταλαβαίνουμε ότι το να υπάρχει ένα περιοδικό επί 150 χρόνια είναι άθλος.

Το άλλο είναι η αναδρομή στο παρελθόν όχι όμως αυτό με χαρακτήρα αφελών διηγήσεων ούτε επαναπαύσεως στις παλιές δάφνες. Η αναδρομή του παρελθόντος πρέπει να έχει χαρακτήρα εξετάσεως και κατανοήσεως των δεδομένων της ιστορίας ώστε να βγουν συμπεράσματα τα οποία θα χρησιμεύσουν για το μέλλον. Τρίτον με βάση αυτά τα συμπεράσματα ο σχεδιασμός του μέλλοντος.

Το 2008 είναι έτος και άλλων εορτασμών. Έχουμε και λέμε: 150 χρόνια Αστέρως της Ανατολής και Ευαγγελικής Μαρτυρίας, 125 χρόνια από την ίδρυση της Ευαγγελικής Συνόδου, 140 χρόνια από την ίδρυση του πρωτοποριακού παιδικού περιοδικού της «Εφημερίδος των Παίδων», μπαίνουμε στα 150 χρόνια από την ανάληψη από τον Καλοποθάκη της Βιβλικής Εταιρίας, 150 χρόνια από την ίδρυση του πρώτου Κυριακού Σχολείου, 10 χρόνια από την ίδρυση της ιστοσελίδας της εκκλησίας μας από τον Αστέρα της Ανατολής, 5 χρόνια από την επανίδρυση των εκδόσεων Αστήρ της Ανατολής με την έκδοση του Κάθε Πρωί Α' του Χατζηαντωνίου, έχουμε λόγο να γιορτάζουμε και να δοξάζουμε τον Θεό για τα ελέη Του.

ΑΣΤΗΡ της ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Εκδίδεται από το 1858

"Πάντα δοκιμάζετε
το καλόν κατέχετε"

Α' Θεσσ. 5: 21

www.gec.gr/astir

Λεωφ. Αμαλίας 50, 105 58 Αθήνα
Τηλ.: 210 3231079 – Fax: 210 3316 577
email: astir@gec.gr

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ:
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ:
Ιωάννης Τσεββάς

ΙΔΡΥΤΗΣ:
Μιχ.Δ.Καλοποθάκης (1858-1911)

ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΕΣ ΕΚΔΟΤΕΣ:
Δημ. Μ. Καλοποθάκης (1911-1946)
Μιχ. Β. Κυριακάκης (1946-1989)
Γ. Τασίογλου (1989-1990)
Φ. Β. Καμπουρόπουλος (1991-2002)

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ:
Γ. Αδάμ, Τιμ. Αναστασιάδης,
Ε. Αντωνιάδου, Παν. Κανταρτζής,
Αντ. Κουλούρης, Μελ. Μελετιάδης,
Ευαγ. Μήτσος, Παρ. Παπαγεωργίου,
Ιω. Σαχινίδου, Ιωάν. Τσεββάς

ΕΠΙΜΕΛΗΤΕΣ:
Σειράς «Λόγος»: Α. Κολλάρος
Σειράς «Παλαιά Διαθήκη»: Γ. Αδάμ
Σειράς «Καινή Διαθήκη»: Στ. Δεληγιάννης
Ειδικών αφιερωμάτων: Μελ. Μελετιάδης
Ποίηση, Προσευχές: Λιλ. Βαλαή

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ: Στέλιος Παπαβασιλείου
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟ: Παναγιώτης Τας
ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Μυρτώ Σαχινίδου
ΔΕΚΤΗΡΕΙΩΣΗ: Γιώργος Σάκος

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ-ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ: Μαίρη Αλάγιαλη
Λεωφ. Αμαλίας 50 - 105 58 Αθήνα
ΑΡΙΘΜ. ΛΟΓ. ΤΡΑΠΕΖΑΣ ALPHA:
149-00-2786-004611 (Ι. Εμμανουήλ)

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ:
Βοστώνης: Τάκης Τσανκλίδης
Θεσ/νίκης: Δημήτρης Σοφός
Κατερίνης: Πάρις Παπαγεωργίου
Κέρκυρας: Βέβα Παντελιού
Κύπρου: Δέσποινα Μελετιάδου
Χαλκίδας: Νίκος Παντελής

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ: Εσωτερικό & Κύπρος € 10
Ευρώπη: € 26 - ΗΠΑ USD 30
Καναδάς, Αυστραλία κ.λπ. Δολ. 40

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: € 1,00

ISSN 1106-4250

Τα ενυπόγραφα άρθρα απηχούν τις απόψεις των συγγραφέων. Η σύνταξη του περιοδικού διαπρέπει το δικαίωμα να κάνει συντομεύσεις ή αλλαγές στα προς δημοσίευση κείμενα. Τα χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

Η Κυριαρχία του Θεού σε Όλα τα Συμβάντα της Ζωής

του Λεωνίδα Κολλάρου

«... κατά την πρόθεσιν του ενεργούντος τα πάντα κατά την βουλήν του θελήματος Αυτού»

Εφес. α' 11

Ο Θεός είναι Θεός. Αυτή η φράση είναι ίσως ο καλύτερος ορισμός του δόγματος της κυριαρχίας του Θεού. Εάν πράγματι ο Θεός είναι Θεός, ας Του “επιτρέψουμε” να είναι αυτό που είναι, και να παραδεχτούμε ότι ενεργεί αυτόβουλα, σύμφωνα με τους δικούς Του άγιους, ανεξιχνίαστους σκοπούς, ότι έχει προσδιορίσει από την πιο μακρινή αιωνιότητα την τροχιά όλων των γεγονότων της ζωής αυτής και ότι τα δικά Του σχέδια και αποφάσεις θα σταθούν, ακόμα και όταν οι άνθρωποι επιλέγουν σύμφωνα με τις δικές τους επιθυμίες και ροπές. Η διδασκαλία της κυριαρχίας του Θεού σημαίνει ότι ο Θεός συμπεριέλαβε στο σχέδιό Του, από τα βάθη της μακρινής αιωνιότητας, κάθε γεγονός που εκτυλίσσεται στο προσκήνιο της ζωής, και ότι ενεργεί με τρόπο που φέρνει ολόκληρο το σύμπαν πιο κοντά στην πλήρη και τελική εκπλήρωση ολοκλήρου του θεϊκού σχεδίου. Δεν είναι η τύχη αυτή που κάθεται στο θρόνο του σύμπαντος, δεν κρατάει αυτή το σκήπτρο της διακυβέρνησης του κόσμου και της ιδιωτικής ζωής των ανθρώπων, αλλά ούτε και οποιοσδήποτε άνθρωπος ή δαιμόνιο, παρά μόνο ο Θεός. Ο ύψιστος κάθεται στον θρόνο, κρατάει το σκήπτρο, ρυθμίζει και ελέγχει όλες τις υποθέσεις της ζωής αυτής, και τούτο σύμφωνα με το δικό Του αιώνιο θέλημα και σχέδιο. Ο Θεός κατευθύνει τα πάντα σύμφωνα με **«την βουλήν του θελήματος Αυτού»**. Ποτέ κάποιος εχθρός του Θεού, άνθρωπος ή δαιμόνιο, δεν θα ακουστεί να στριγκλίζει με χαρά, «Ο Θεός ανέκρουσε πρύμναν!», βλέποντας μια δήθεν υποχώρηση ή υπαναχώρηση του Θεού από τα αρχικά Του σχέδια. Το χωρίο της επικεφαλίδας μας δεν είναι ένα μεμονωμένο χωρίο σε όλη την έκταση της Γραφής, δεν είναι χωρίο που μαραζώνει από μοναξιά, δεν γράφτηκε κατά λάθος στη Γραφή, αλλά εκφράζει αυτό που ένα αμέτρητο πλήθος χωρίων διακηρύττουν – ότι δηλαδή ο Θεός είναι Παντοδύναμος, ότι το δικό Του το θέλημα καθορίζει τα πάντα, ότι το θέλημα αυτό είναι αμετάτρεπτο και αμετάστρεπτο. Και πρέπει να είναι έτσι! Υπάρχουν μόνο δύο επιλογές: ή ο Θεός κυβερνάει, ή ο Θεός κυβερνιέται· ή Αυτός ελέγχει, ή Αυτός ελέγχεται· ή εκπληρώνει το δικό Του θέλημα, ή εμποδίζεται να το εκπληρώσει από τα δημιουργήματά Του. Όπως σε πάμπολλα άλλα εδάφια, έτσι και στο χωρίο που προαναφέραμε, με σαφήνεια διδάσκεται ότι **«η βουλή του θελήματος του Θεού»** περιλαμβάνει **«τα πάντα»**, και

ότι ο Θεός είναι Αυτός που τα **«ενεργεί»**. Ότι συμβαίνει στον κόσμο αυτό δεν βρίσκεται έξω από τα σχέδια του Θεού, αλλά εκπληρώνει το αρχικό θεϊκό σχέδιο. Εάν ο Θεός είναι ο Ύψιστος, ο μόνος Βασιλιάς βασιλιάδων, ντυμένος με τέλεια σοφία και απεριόριστη δύναμη, τότε πρέπει να είναι Θεός στην πραγματικότητα και όχι μόνο στα χαρτιά· ο Θεός δεν είναι Θεός μόνο κατ’ όνομα. Ο Θεός δεν χρειάζεται να έχει αστυνομική ταυτότητα στην οποία να αναγράφεται στη θέση «Θρήσκευμα» ότι είναι Θεός, αλλά το ότι είναι Θεός πρέπει να αποδεικνύεται στην πράξη.

Ο ΘΕΟΣ ΚΥΡΙΑΡΧΟΣ ΕΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΚΑΡΔΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΣΚΕΨΗ ΟΛΩΝ

Η κυριαρχία του Θεού είναι ειδική και όχι απλά γενική· περιλαμβάνει κάθε πράξη και σκέψη του ανθρώπου. Εκτείνεται σε λεπτομέρειες που μπορεί να τις ελέγξει ο άνθρωπος, αλλά και σε ό,τι δεν μπορεί να ελέγξει ο άνθρωπος. Όλα γίνονται επειδή είναι το θέλημα του Θεού να γίνουν, και δεν θα γίνονταν εάν δεν ήταν το θέλημα του Θεού. Σαν παράδειγμα, σε σχέση με την ιστορία του Ιωσήφ, τα αδέρφια του τον μίσησαν και θέλησαν να τον σκοτώσουν. Τελικά τον πούλησαν σαν σκλάβο, και κατέληξε στην Αίγυπτο, όπου πέρασε από πολλά κύματα. Τίνος επιλογή ήταν να γίνει αυτό; Ασφαλώς των αδελφών του, γι αυτό και η αμαρτία ήταν δική τους. Στο τέλος όμως της ιστορίας ο Ιωσήφ λέει στα αδέρφια του, **«Ο Θεός με απέστειλε έμπροσθέν σας»**, και **«δεν με απεστείλατε εδώ εσείς, αλλά ο Θεός»** (Γέν.45:7,8). Το όλο περιστατικό έγινε σύμφωνα με τις προθέσεις και τα σχέδια του Θεού. Μάλιστα μια εξέταση της κάθε λεπτομέρειας αυτής της ιστορίας φανερώνει την ενέργεια της κυριαρχίας του Θεού. Ελλείψει χώρου όμως ας τα παραλείψουμε και ας προχωρήσουμε.

Όχι μόνο ο Θεός κυριαρχεί επάνω σε άτομα, αλλά και επάνω σε ολόκληρους λαούς. Λέει κάπου η Γραφή: **«Αφού εκδιώξω τα έθνη απ’ έμπροσθέν σου, και πλατύνω τα όριά σου, δεν θέλει επιθυμήςει ουδείς την γην σου, όταν αναβαίνεις δια να εμφανισθείς έμπροσθεν Κυρίου του Θεού σου τρις του ενι-αυτού»** (Έξοδ.34:24). Τα έθνη επιθυμούν την γη των άλλων εθνών, είναι αρπακτικά, επιθετικά, άπληστα, πολεμοχαρή, αυτή είναι η επιθυμία και επιλογή τους, και όμως ο Θεός υπόσχεταί ότι, στην περίπτωση που ο Ισραήλ λάτρευε τον αληθινό Θεό, αυτό δεν θα

συνέβαινε. Ο Θεός εξουσιάζει την σκέψη και τις επιθυμίες των ανθρώπων, χωρίς φυσικά να καταστρέφει την ανθρωπίνη προσωπικότητά τους αφού η Γραφή κάτι τέτοιο δεν το αναφέρει.

«Η καρδιά του βασιλέως είναι εν τη χειρί του Κυρίου ως ρεύματα υδάτων' όπου θέλει, στρέφει αυτήν» (Παρ.21:1). Ένα καταπληκτικό παράδειγμα τούτου βρίσκεται στον Κύρο, τον ειδωλολάτρη βασιλιά της Περσίας. Ο λαός του Θεού βρισκόταν σε αιχμαλωσία. Ο ναός του Κυρίου ήταν ένας σωρός από ερείπια. Οι Ιουδαίοι βρισκόταν σε μια μακρινή γη. Τι ελπίδα υπήρχε όλα αυτά να ανατραπούν; Ανθρωπίνως καμία. Διαβάζουμε όμως ότι το πρώτο έτος της βασιλείας τού Κύρου, **«δήγειρεν ο Κύριος το πνεύμα του Κύρου βασιλέως της Περσίας»** (Έσδρας 1:1,2). Ο Κύρος ήταν ειδωλολάτρης, αδηφάγος κατακτητής, ήθελε να αιχμαλωτίζει λαούς και το έκανε μέχρι να σκοτωθεί μαχόμενος εναντίον των Μασσαγетών. Και όμως ο Θεός κατεύθυνε την καρδιά του στο να επιτρέψει στους Ισραηλίτες να επιστρέψουν στη γη τους ελεύθεροι, κάτι που ήταν τελείως αντίθετο προς την κατακτητική του διάθεση. Το ίδιο συνέβη και στην περίπτωση του βασιλιά Αρταξέρξη όπου ο Έσδρας ευχαριστεί τον Θεό για το ότι ώθησε τον Αρταξέρξη να ολοκληρώσει τον ναό του Θεού, λέγοντας, **«Ευλογητός ο Θεός των πατέρων ημών, όστις έδωκε τοιαύτα εις την καρδίαν του βασιλέως, δια να δοξάσει τον οίκον του Κυρίου...»** (Έσδ.7:27). Όλα αυτά ήταν επιλογές των ανθρώπων. Η πλήρης αλήθεια όμως είναι ότι ήταν επιλογές του Θεού.

Οι τρομερές συνέπειες του μίσους των Αιγυπτίων εναντίον του λαού του Θεού είναι γνωστές από το βιβλίο της Εξόδου. Ο Θεός σήκωσε κάποιον να τους ελευθερώσει από την δουλεία. Λίγο πριν ο Μωυσής ξεκινήσει για την αποστολή του ο Θεός τού έδωσε μια εντολή να κάνει μπροστά στον Φαραώ όλα τα θαυμάσια που τού έδωσε την εξουσία να κάνει και τού φανέρωσε μια τρομερή αλήθεια. **«Πλην εγώ θέλω σκληρύνει την καρδίαν αυτού, και δεν θέλει εξαρπείλει τον λαόν»** ήταν τα λόγια Του (Έξ.4:21). Ο ίδιος ο Φαραώ μισούσε τον λαό του Θεού με όλη του την καρδιά γι αυτό και η ευθύνη και η αμαρτία ήταν δική Του. Ταυτόχρονα όμως ο Θεός αποκαλύπτει ότι πριν ακόμα ο Μωυσής συνομιλήσει με τον Φαραώ ο Θεός θα σκληρύνει την καρδιά του ούτως ώστε να μην ανταποκριθεί στο κάλεσμα του αληθινού Θεού. Γιατί άραγε ο Θεός σκληρύνει την καρδιά του Φαραώ; Η Γραφή δίνει και πάλι την απάντηση: **«Διότι η Γραφή λέγει προς τον Φαραώ, 'Ότι δι αυτό τούτο σε εξήγειρα, δια να δείξω εν σοι την δύναμή Μου,...'»** (Ρωμ.9:17). Ο λόγος δηλαδή ήταν για να καταδείξει ο Κύριος την ακαταγώνιστη δόξα Του με την ανατροπή αυτού του αλαζόνα και πανίσχυρου μονάρχη. Επιπλέον μετά την θανάτωση των πρωτοτόκων και αφού ο Ισραήλ είχε φύγει από τη γη της δουλείας ο Θεός λέει στον Μωυσή σχετικά με την διάβαση της Ερυθράς Θαλάσσης: **«και εγώ, ιδού, θέλω σκληρύνει**

την καρδίαν των Αιγυπτίων, και θέλουσιν εμβή κατόπιν αυτών...και θέλουσιν γνωρίσει οι Αιγύπτιοι ότι εγώ είμαι ο Κύριος, όταν δοξασθώ επί τον Φαραώ, επί τας αμάξας αυτού, και επί τους ιππείς αυτού». Κάτι παρόμοιο συνέβη και με τον Σηών βασιλέα της Εσεβών όταν αρνήθηκε να δώσει διάβαση στον Ισραήλ. Ο λόγος της άρνησής του παρουσιάζεται στο Δευτ.2:30, όπου λέει, **«Δεν ηθέλησεν ο Σηών ...να περάσωμεν δια της γης αυτού' επειδή Κύριος ο Θεός σου εσκήρυνε το πνεύμα αυτού, και απελίθωσε την καρδίαν αυτού,...».** Ας προσέξουμε ότι ο Σηών δεν απαλλάσσεται των ευθυνών του αφού η Γραφή λέει ότι **«δεν θέλησε».** Η αμαρτία ήταν δική του. Το όλο όμως περιστατικό έγινε σύμφωνα με την κυρίαρχη ενέργεια του Θεού. Και τα δύο είναι σωστά: και ο Θεός σκληρύνει την καρδιά του, και ο ίδιος δεν θέλησε.

Ο προφήτης Ιερεμίας ανακράζει, **«Κύριε, γνωρίζω ότι η οδός του ανθρώπου δεν εξαρτάται απ' αυτού' του περιπατούντος ανθρώπου δεν είναι το να κατευθύνει τα διαβήματα αυτού»** (Ιερ.10:23), και ο Σολομών λέει, **«Τα διαβήματα του ανθρώπου διευθύνονται υπό του Κυρίου' πώς λοιπόν ο άνθρωπος ήθελε γνωρίσει την εαυτού οδόν;»** (Παρ.20:24). Εδώ ο προφήτης και ο Σολομών αποδίδουν στον Θεό όχι μόνο τη δύναμη αλλά και την εκλογή και την απόφαση. Ο Σολομών επιπλέον επιτιμά τη θρασύτητα των ανθρώπων που προκαθορίζουν τα σχέδιά τους, χωρίς να λάβουν υπ' όψιν τους το Θεό, σαν να μην οδηγούντο από το χέρι Του: **«Του ανθρώπου είναι αι προπαρασκευαί της καρδιάς»**, λέει **«παρά δε του Κυρίου η απόκρισις της γλώσσης».** Το πόσο αδύνατο είναι για τον άνθρωπο να κάνει οτιδήποτε εάν δεν είναι αυτό το θέλημα του Θεού, φαίνεται εδώ από το ότι ούτε μια λέξη δεν μπορεί να εκστομίσει, έστω και αν το έχει αποφασίσει, χωρίς την απόφαση Εκείνου.

Ακόμα και αυτά που σε μας είναι δυσάρεστα γεγονότα, η Γραφή φανερώνει ότι δεν γίνονται τυχαία αλλά με το θέλημα του Θεού. Θα ήταν πιο εύκολο για μας να αποδώσουμε στην τύχη ένα θανατηφόρο ατύχημα, όπως όταν το σίδερο από ένα τσεκούρι βγει και σκοτώσει έναν άνθρωπο (Δευτ.19:4,5), όμως η Γραφή λέει, **«εάν δεν παραμόνευε, αλλά ο Θεός παρέδωκεν αυτόν εις την χείρα του»** (Έξοδ.21:13). Επίσης τι μπορεί να θεωρηθεί πιο τυχαίο από ότι η έκβαση στο ρίψιμο των κλήρων; Αυτό, θα έλεγε κάποιος, είναι σίγουρα θέμα τύχης! Λάθος. Ο Θεός παίρνει την απόφαση με ποια πλευρά θα πέσουν τα αντικείμενα που χρησιμοποιούνται στο ρίψιμο των κλήρων (Παρ.16:33). Τα πιο ασήμαντα μέχρι τα πιο σημαντικά έχουν καθοριστεί από την αλάνθαστη σοφία του Θεού. Ίσως θεωρούμε το πιο σημαντικό στη ζωή αυτή το μήκος της ζωής μας (κατά τη γνώμη μου δεν είναι αυτό το πιο σημαντικό πράγμα στη ζωή μας). Πώς καθορίζεται το μήκος της ζωής; Η απάντηση είναι: **«Επειδή αι ημέραι αυτού είναι προσδιορισμένοι, ο αριθμός των μηνών αυτού ευρίσκεται παρά σοι, και**

Ο Κύριος επηρεάζει το νου και το πνεύμα των ανθρώπων στρέφοντας το εκεί που θέλει, είτε προς συμφιλίωση για το δικό μας όφελος, είτε για να περιορίσει την κακία μας

συ έθεσας τα όρια αυτού, και δεν δύναται να υπερβή αυτά» (Ιώβ 14:5). Ο Θεός όχι μόνο προβλέπει που βρίσκονται τα όρια της ζωής αλλά και τα έχει καθορίσει. Ο άνθρωπος είναι υποχρεωμένος και υπεύθυνος ενώπιον του Θεού να φροντίζει όσο μπορεί την υγεία και τη ζωή του, αλλά το μήκος της ζωής σε τελευταία ανάλυση είναι προκαθορισμένο από τον Θεό. Στο ίδιο συμπέρασμα φτάνουμε και από το γεγονός ότι ούτε ένα στρουθίο δεν πέφτει στην γη νεκρό εάν δεν είναι θέλημα τού Πατέρα (Ματ.10:29,30). Αυτό σημαίνει ότι αφού έπεσε στη γη νεκρό, ήταν το θέλημα τού Πατέρα να πέσει στη γη νεκρό. Διαφορετικά θα ήταν ακόμα ζωντανό. Αφού αυτό ισχύει για τα στρουθία τα οποία δεν έχουν ουσιαστική αξία στα μάτια του Θεού, πόσο περισσότερο αυτό ισχύει για εμάς τους πιστούς για τους οποίους ο Θεός ενδιαφέρεται σαν ουράνιος Πατέρας μας. Η φροντίδα Του μάλιστα είναι τέτοια που και αυτές οι τρίχες της κεφαλής μας είναι αριθμημένες. Ούτε μια τρίχα δεν μπορεί να πέσει παρά μόνο σύμφωνα με τι θέλημά Του. Αφού ο Πατέρας μας ορίζει τόσο ασήμαντα πράγματα, τότε σίγουρα ορίζει και καθορίζει και το μήκος της ζωής μας. Πιστέ, δεν πρέπει να σε τρομάζει ο θάνατος διότι ο ακριβής αριθμός των ημερών σου είναι προκαθορισμένος από τον Πατέρα σου· δεν θα φύγεις ούτε ένα δευτερόλεπτο νωρίτερα.

Ο Κύριος επηρεάζει το νου και το πνεύμα των ανθρώπων στρέφοντας το εκεί που θέλει, είτε προς συμφιλίωση για το δικό μας όφελος, είτε για να περιορίσει την κακία μας. Σαν παράδειγμα μας δίνει χάρη όχι μόνο απέναντι στους φίλους μας αλλά και απέναντι στους Αιγυπτίους (Έξ,3:21). Μερικές φορές στερεί κάποιον από νόηση, ούτως ώστε να μη μπορεί να καταστρώσει σοβαρά σχέδια, καθώς έστειλε τον διάβολο να γεμίσει τα στόματα όλων των προφητών με ψεύδη για να εξαπατήσει τον Αχαάβ, λέγοντας στον διάβολο, **«έξελθε, και κάμε ούτω»** (Α΄Βασιλ.22:22). Οδήγησε σε παραφορά τον Ροβοάμ με την προτροπή των νεαρών συμβούλων του, έτσι ώστε με την δική του ανοησία να στερηθεί του βασιλείου του καθώς η Γραφή λέει, **«διότι το πράγμα έγινε παρά Κυρίου»** (Α΄Βασιλ.12:15).

Η ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΚΑΙ Η ΠΑΡΗΓΟΡΙΑ ΤΟΥ ΠΙΣΤΟΥ

Για μας τους πιστούς, το δόγμα αυτό πρέπει να μας εμπνέει με παρηγοριά, αίσθημα ασφάλειας και επανάπαυσης στην στοργή του ουράνιου Πατέρα μας αφού γνωρίζουμε ότι έτσι η ζωή μας είναι εξ ολοκλήρου στα αγαθά χέρια του Θεού που δεν μπορεί να έχει προσδιορίσει τίποτα άλλο για μας παρά αυτό που είναι αγαθό. Έτσι όταν και ο Δαβίδ δεχόταν τις ύβρεις του Σιμεί με την σκόνη και τις πέτρες, δεν περιόρισε το νου του στα ανθρώπινα δεδομένα, διότι αν το είχε κάνει αυτό θα είχε προστάξει τους στρατιώτες του να θανατώσουν τον Σιμεί, αλλά κατάλαβε ότι αυτήν την δυσάρεστη εμπειρία την είχε ορίσει ο Κύριος, λέγοντας, **«αφήσατε αυτόν, και ας καταράται, διότι ο Κύριος προσέταξεν αυτόν»**. Η επιλογή και η αμαρτία ανήκαν εξ ολοκλήρου στον Σιμεί· το όλο όμως περιστατικό έγινε όπως ο Κύριος το θέλησε. Σε μία άλλη περίπτωση, ο Δαβίδ αυτοσυγκρατείται για να

μη παρασυρθεί στο βάραθρο της θλίψεως, λέγοντας, **«έγινα άφωνος, δεν ήνοιξα το στόμα μου, επειδή συ έκαμες τούτο»** (Ψαλ.39:9). Αυτό τον παρηγόρησε – ότι όλα συνέβαιναν κάτω από την πλήρη εξάρτησή από το κυρίαρχο θέλημα και σχέδιο του Θεού. Ο,τιδήποτε συμβαίνει στη ζωή μας έχει καθοδηγηθεί από τη δίκαιη και αγαθή θεία διάταξη των πραγμάτων. Εξ αιτίας των διαφόρων διακυμάνσεων και τροπών που ακολουθεί η ζωή στο κύλισμά της, ο Δαβίδ προσφεύγει σε τούτο το ασφαλές καταφύγιο: **«εις τας χείρας σου είναι οι καιροί μου»** (Ψαλ.31:15). Θα μπορούσε να είχε αναφέρει είτε την πορεία της ζωής, ή του χρόνου, στον ενικό αριθμό, αλλά με την λέξη **«οι καιροί»** ήθελε να εκφράσει ότι, όσο ασταθής και αν είναι η κατάσταση του ανθρώπου, η αλλαγή των περιστάσεων που τόσο συχνά παρατηρούμε βρίσκεται κάτω από τη διακυβέρνηση του Θεού. Ακόμα και στην περίπτωση που είναι ο Σατανάς να προσπαθεί να μας βλάψει, δεν μπορεί να κάνει τίποτε χωρίς το θέλημα του Θεού. Μάλιστα αυτό δεν είναι απλά μία άδεια εκ μέρους του Θεού καθώς ο Ιώβ αναγνωρίζει ότι το σχέδιο του Θεού είναι υπεράνω της ενέργειας του Σατανά, λέγοντας, **«ο Κύριος έδωκε, και ο Κύριος αφήρεσεν»** (Ιώβ 1:21).

Το ύψιστο παράδειγμα κυριαρχίας του Θεού επάνω στην αμαρτία του ανθρώπου και το κακό είναι η θανάτωση του Κυρίου μας. Οι πρώτοι Χριστιανοί άντλησαν την μέγιστη δυνατή παρηγοριά και ενθάρρυνση από το δόγμα της θείας κυριαρχίας. Καταλάβαιναν ότι οι Ιουδαίοι σχεδίαζαν να φονεύσουν τον Χριστό, και ο Πιλάτος και οι στρατιώτες συναίνεσαν στο ύψιστο αυτό έγκλημα, και όμως οι μαθητές ομολογούν σε μια σεμνή προσευχή ότι όλοι οι ασεβείς δεν έκαναν τίποτε άλλο από εκείνο που **«η χειρ και η βουλή του Θεού προώρισε να γίνωσι»** (Πράξ.4:28), όπως ακριβώς ο Πέτρος είχε προηγουμένως κηρύξει, ότι δηλαδή ο Χριστός **«παρεδόθη κατά την ορισμένην βουλήν και πρόγνωσιν του Θεού»**. Με την ελεύθερη επιλογή τους οι Ιουδαίοι φορτώθηκαν την ευθύνη της αμαρτίας τους· όμως όλα συνέβησαν όπως ο Θεός τα όρισε να συμβούν στις αιώνιες βουλές Του, και ο ίδιος προσδιόρισε εκείνο που οι Ιουδαίοι εξετέλεσαν. Αυτή η αλήθεια ήταν για τους πρώτους Χριστιανούς πηγή τεράστιας δύναμης και θάρρους – η κατανόηση δηλαδή ότι ο Θεός είναι κυρίαρχος, και ότι αφού έχουν τον Θεό στη ζωή τους δεν έχουν την ανάγκη να φοβούνται κανέναν εχθρό, καθώς κανείς δεν μπορεί να κάνει τίποτε εάν αυτό δεν είναι στα σχέδια του Θεού και δεν αποβλέπει στην φανέρωση της θεϊκής δόξας. Ο Θεός είναι πραγματικά Θεός. Αυτός είναι ο λόγος που οι πιστοί ψάλλουν:

Ω Τρισάγιε Θεέ,
ισχυρέ και κραταιέ,
στα ουράνια κατοικείς
και το σύμπαν διοικείς.

«... κατά την πρόθεσιν του ενεργούντος τα πάντα κατά την βουλήν του θελήματος Αυτού».

Ο κ. Α. Κολλάρος είναι κήρυκας του Ευαγγελίου στην Ε.Ε.Ε. Ιωαννίνων.

Το Σώμα του Χριστού

του αιδ. Γεωργίου Αδάμ

-Αυτό δε σε αφορά. Η υπόθεση αυτή είναι μεταξύ εμού και του Κυρίου.

Είμαι σίγουρος πως οι περισσότεροι, αν όχι όλοι, κάποια στιγμή έχουμε ακούσει, έχουμε σκεφτεί εμείς οι ίδιοι για τον εαυτό μας, ή το έχουμε πει. Γιατί; Πιθανώς γιατί δεν μας αρέσει ο έλεγχος. Μας ενοχλεί όταν μας δείχνουν το λάθος μας. Ή μπορεί να το είπαμε γιατί ντρεπόμαστε για τη συμπεριφορά μας ειλικρινά και δεν θέλουμε να το συζητήσουμε με κανένα. Ή ακόμη επειδή φοβόμαστε να ανοιχτούμε σε οποιονδήποτε, ακόμη και σε ανθρώπους στη διακονία, γιατί στο παρελθόν πληγωθήκαμε, επειδή είπαμε κάτι και βγήκε παραέξω, ή επειδή μας παρεξήγησαν, είτε ακόμη επειδή δεν ακούσαμε αυτά που θα θέλαμε να ακούσουμε.

Πολλές φορές, τις περισσότερες, δεν προχωράμε ως χριστιανοί, δεν αυξάνουμε όσο θα θέλαμε, αντιπετυπίζουμε τη ζωή και τις προκλήσεις της μόνοι μας, περνάμε τις φουρτούνες που έρχονται, δεν ελευθερωνόμαστε από τις αμαρτίες στις οποίες πέφτουμε πάλι και πάλι, **γιατί ζούμε μόνοι μας**. Ζούμε το χριστιανισμό μας μόνοι μας. Ζούμε σαν νησιά στη μέση της θάλασσας. Ζούμε σαν κομμάτια αποκομμένα από το σύνολο.

Πρέπει, και πρέπει κατεπειγόντως, να σκύψουμε στο Λόγο του Θεού και να δούμε τι πραγματικά λέει για το Σώμα του Χριστού, την Εκκλησία και να κοιτάξουμε, ή πιο σωστά να ελέγξουμε αυτά που πιστεύουμε, και αυτά που ζούμε, ως άτομα αλλά και ως Εκκλησία, όχι μόνο σε τοπικό επίπεδο.

Το πρώτο λοιπόν, που θέλουμε να δούμε, είναι οι εικόνες, οι μεταφορές που χρησιμοποιεί ο Λόγος του Θεού για να περιγράψει την Εκκλησία. Δεν θα διαβάσουμε τα εδάφια, απλά θα παραθέσουμε την παραπομπή και την εικόνα. Τι βρίσκουμε λοιπόν, στην Καινή Διαθήκη; Τα εξής:

Μεταφορικές περιγραφές της Εκκλησίας στην Καινή Διαθήκη:

Οικογένεια:	Α΄ Τιμ. 5:1-2, Ματθ.12:49-50, Α΄ Ιωάν. 3:14-18
Νύμφη του Χριστού:	Εφεσίους 5:32, Β΄ Κορινθίους 11:2
Κλήμα:	Ιωάννης 15:5
Ελιά:	Ρωμαίους 11:17-24
Χωράφι:	Α΄ Κορινθίους 3:6-9
Οικοδομή:	Α΄ Κορινθίους 3:9
Ιερατείο:	Α΄ Πέτρου 2:5
Θερσιμός:	Ματθαίος 13:1-30, Ιωάννης 4:35

Στύλος και εδραίωμα (θεμέλιο, βάση)

της αλήθειας:

Οίκος Θεού:

Α΄ Τιμ. 3:15.

Εβραίους 3:6

Ναός Θεού:

Α΄ Κορ. 6:18-19, 3:16-17, Β΄ Κορ. 6:16, Εφ. 2:19-22, Α΄ Πέτρου 2:5.

Σώμα Χριστού:

Εφεσ. 1:22-23, 4:16
Α΄ Κορινθίους 12.

Κάθε μια από τις εικόνες αυτές, μας κάνει να εκτιμήσουμε περισσότερο τον πλούτο και τα πνευματικά προνόμια που ο Θεός μας έχει δώσει, βάζοντας μας μέσα στην Εκκλησία. Κάθε μια εικόνα μας δείχνει την αγάπη του Θεού από μια άλλη οπτική γωνία. Κάθε μια εικόνα με μαθαίνει πως να ζω τη ζωή μου με το Χριστό.

Νύμφη Χριστού: να ζούμε άγια και καθαρή ζωή
Κληματαριά: να ζούμε κοντά σε Εκείνον, ενωμένοι μαζί Του

Ιερατείο: ο καθένας μας έχει άμεση πρόσβαση στο Θεό

Οικογένεια: οι άνθρωποι που κάθονται δίπλα μου δεν είναι απλοί γνωστοί, ούτε συνάνθρωποι, είναι αδελφοί και αδελφές εν Χριστώ.

Τι σημαίνουν όμως τα προηγούμενα για το θέμα που μας απασχολεί; Πρακτικά μιλώντας σημαίνουν τα εξής. Ο χριστιανισμός δεν είναι μόνο θρησκεία του «ατόμου». Ερχόμαστε στον Χριστό ατομικά, ζούμε όμως, την χριστιανική ζωή ως «σώμα». Ο Χριστός όταν μας σώζει, κυριαρχικά μας τοποθετεί στο σώμα Του. Αυτός είναι η μία κεφαλή και εμείς οι πολλοί αποτελούμε το σώμα Του. Διότι καθώς το σώμα είναι εν και έχει μέλη πολλά, πάντα δε τα μέλη του σώματος του ενός, πολλά όντα, είναι εν σώμα, ούτω και ο Χριστός· διότι ημείς πάντες διά του ενός Πνεύματος εβαπτίσθημεν εις εν σώμα (Α΄ Κορ. 12:12-13).

Όλοι ως σύνολο τρεφόμαστε πνευματικά από την κεφαλή που είναι ο Χριστός. Χρειαζόμαστε ο ένας τον άλλον, κάτω από την εξουσία του Χριστού για να αυξηθούμε. Έχουμε ανάγκη ο ένας τον άλλον περισσότερο από όσο φανταζόμαστε ή πιστεύουμε.

Έχουμε ακούσει κηρύγματα για το ότι ο Χριστιανισμός είναι η θρησκεία του «μου» κι αυτό έχει τη λογική του. Δηλαδή πρέπει εγώ ως άτομο να μετανοήσω. Εγώ πρέπει να καταλάβω ότι έχω ανάγκη το Χριστό. Σωστό. Εγώ ατομικά πρέπει να υπακούσω. Δεν σωζομαι επειδή γεννήθηκα από χριστιανούς γονείς, ούτε επειδή βαπτίστηκα μικρός, ούτε επειδή μεγάλωσα μέσα στην Εκκλησία. Όλα αυτά είναι σωστά. Έτσι είναι. Δεν σταματάει όμως, εκεί η Αγία Γραφή.

Ο Χριστός όταν μας σώζει, κυριαρχικά μας τοποθετεί στο σώμα Του. Δεν μας ρωτάει, το κάνει. Και μάλιστα μέσα στο Σώμα του Εκείνος δια του Αγίου Πνεύματος μας τοποθετεί στην κατάλληλη θέση δίνοντας μας χαρίσματα και ικανότητες για να υπηρετήσουμε και να υπηρετηθούμε. Αλλά τώρα ο Θεός έθεσε τα

μέλη εν έκαστον αυτών εις το σώμα καθώς ηθέλησεν (Α΄ Κορινθίους 12:18).

Η εικόνα όμως του Σώματος του Χριστού είναι καταλυτική στο να καταλάβουμε κυρίως ότι η χριστιανική ζωή δεν είναι ζωή ατομική. Ας διαβάσουμε τον Λόγο του Θεού από την Α΄ Κορινθίους 12:14-23: Διότι το σώμα δεν είναι εν μέλος, αλλά πολλά. Εάν είπη ο πους, Επειδή δεν είμαι χειρ, δεν είμαι εκ του σώματος, διά τούτο τάχα δεν είναι εκ του σώματος; Και εάν είπη το ωτίον, Επειδή δεν είμαι οφθαλμός, δεν είμαι εκ του σώματος, διά τούτο δεν είναι τάχα εκ του σώματος; Εάν όλον το σώμα ήναι οφθαλμός, πού η ακοή; Εάν όλον ακοή, πού η όσφρησις; Αλλά τώρα ο Θεός έθεσε τα μέλη εν έκαστον αυτών εις το σώμα καθώς ηθέλησεν. Εάν όμως πάντα ήσαν εν μέλος, πού το σώμα; Αλλά τώρα είναι μεν πολλά μέλη, εν όμως σώμα. Αν λοιπόν, όλοι είμασταν το ίδιο δεν θα υπήρχε καν Σώμα. Αν όλοι είμασταν τα μάτια, δεν θα υπήρχε τίποτα άλλο. Ο Θεός συνειδητά μας έκανε διαφορετικούς. Συνειδητά μας έφτιαξε να είμαστε αλλιώτικοι. Το ενδι-αφέρον είναι σε τι εξυπηρετεί αυτό. Και αυτό το μαθαίνουμε στα αμέσως επόμενα εδάφια.

Και δεν δύναται ο οφθαλμός να είπη προς την χείρα: Δεν έχω χρείαν σου· ή πάλιν η κεφαλή προς τους πόδας: Δεν έχω χρείαν υμών. Αλλά πολύ περισσότερον τα μέλη του σώματος, τα οποία φαίνονται ότι είναι ασθενέστερα, ταύτα είναι αναγκαία, και εκείνα τα οποία νομίζομεν ότι είναι τα ατιμότερα του σώματος, εις ταύτα αποδίδομεν τιμήν περισσοτέραν, και τα άσχημα ημών έχουσι περισσοτέραν ευσημοσύνην· τα δε ευσημίμονα ημών δεν έχουσι χρείαν. Αλλ' ο Θεός συνεκέρασε το σώμα, δώσας περισσοτέραν τιμήν εις το ευτελέστερον, διά να μη ήναι σχίσμα εν τω σώματι, αλλά να φροντίζωσι τα μέλη το αυτό υπέρ αλλήλων.

Επειδή λοιπόν, είμαστε Σώμα Χριστού, και διαφορετικά φτιαγμένοι ο ένας από τον άλλον, δεν μπορείς να πεις σε κανέναν «δεν σε χρειάζομαι!». Δεν μπορείς να πεις, «τι τον θέλουμε αυτόν, ή αυτήν, καλύτερα να έλειπαν». Δεν μπορείς. Και όχι μόνο αυτό. Αυτά τα οποία είναι ασθενέστερα, αυτά είναι αναγκαία. Και αυτά στα οποία δεν δίνουμε σημασία και τιμή, αυτά έχουν ευσημοσύνη, έχουν τη δική τους ομορφιά. Προσέξτε την τελευταία φράση: Αλλ' ο Θεός συνεκέρασε το σώμα, δώσας περισσοτέραν τιμήν εις το ευτελέστερον, διά να μη ήναι σχίσμα εν τω σώματι, αλλά να φροντίζωσι τα μέλη το αυτό υπέρ αλλήλων. Ο Θεός έφτιαξε την Εκκλησία. Και ο Θεός μέσα στη σοφία Του, στην κυριαρχία Του (και προσέξτε ο Θεός δεν κάνει λάθη, ούτε γίνονται πράγματα τυχαία), έβαλε στην τοπική Του Εκκλησία, εσένα και εμένα, και αυτούς που κάθονται παραδίπλα μας. Ο Θεός τους έβαλε!! Και μου λείει και σου λείει: τους χρειάζεσαι. Μη ζεις μόνος

σου. Μη προσπαθείς μόνος σου, ή μόνη σου.

Δεν υπάρχει χριστιανισμός που να τον ζει κανένας μόνος του. Λέμε ως ευαγγελικοί πως ο Θεός μας θέλει μέσα στον κόσμο και όχι απομονωμένους σε ερημιές και μοναστήρια. Αλλά ο καθένας μας ζει απομονωμένος στο δικό του μοναστήρι. Και τι κάνουμε; Ερχόμαστε εδώ και κάνουμε αυτό που θα μπορούσαμε και μόνοι μας σπιτί μας. Η χριστιανική ζωή δεν είναι ζωή που τη ζεις μόνος σου. Είναι ζωή Εκκλησίας. Χάνουμε που δεν έχουμε κοινωνία όπως πρέπει μεταξύ μας. Σαφώς ο καθένας μας έχει καλούς λόγους, τα είπαμε στην αρχή. Αλλά το γεγονός ότι φοβόμαστε να μιλήσουμε έστω με κάποιους αδελφούς επειδή στο παρελθόν πληγωθήκαμε, δεν αφαιρεί την ανάγκη, ούτε σταματάμε να είμαστε Σώμα.

Ο Χριστιανισμός είναι ζωή κοινότητας. Είναι ένας τρόπος ζωής, για να πάμε στο επόμενο σημείο που είναι το ότι οι επιλογές μου, επηρεάζουν τους άλλους, γιατί είμαστε ένα σώμα εν Χριστώ. Και η αμαρτία μου επηρεάζει τους άλλους. Γι' αυτό τίποτα από όσα

κάνω, δεν είναι μόνο μεταξύ εμού και του Κυρίου. Επηρεάζει αρνητικά ή θετικά όλο το Σώμα του Χριστού.

Επειδή ο χώρος μας περι-ορίζει, δεν μπορούμε να ανα-φερθούμε διεξοδικά σε κάθε περιστατικό στο Λόγο του Θεού. Θα αναφέρουμε μόνο το πιο κλασικό στην Παλαιά Διαθήκη και θα περάσουμε αμέσως στην Καινή. Θυμάστε στον Ιησού του Ναυή, αμέσως μετά την κατάκτηση της Ιεριχώ, ο λαός Ισραήλ έχασε την επόμενη μάχη. Ας διαβάσουμε από το κεφάλαιο 7:5, Και οι άνδρες της Γαί επάταξαν εξ αυτών έως τριάκοντα εξ άνδρας· και κατεδίωξαν αυτούς απ' έμπροσθεν της πύλης έως Σιβαρείμ, και επάταξαν αυτούς εις το κατωφερές· διά το οποίον αι καρδίαι του λαού

διελύθησαν, και έγειναν ως ύδωρ. Μετά από μια μεγάλη μάχη ο λαός έχασε από μια πόλη που μπροστά στην Ιεριχώ ήταν ασήμαντη. Τόσο ασήμαντη, που όταν ήταν να επιτεθούν οι άνδρες είπαν μόνοι τους στον Ιησού του Ναυή (7:3), Ας μη αναβή πας ο λαός, αλλ' ως δύο ή τρεις χιλιάδες άνδρες ας αναβώσι και ας πατάξωσι την Γαί: μη βάλης πάντα τον λαόν εις κόπον φέρωσιν αυτόν έως εκεί· διότι είναι ολίγοι. Κι όμως έχασαν! Έχασαν και οι καρδιές τους διαλύθηκαν, γίνανε σαν νερό.

Ο λόγος για αυτή την ήττα ήταν ο εξής: Οι δε υιοί Ισραήλ έκαμον παράβασιν εις το ανάθεμα· διότι Αχάν, ο υιός του Χαρμί, υιού του Ζαβδί, υιού του Ζερά, εκ της φυλής Ιούδα, έλαβεν από του αναθέματος· και εξήφθη η οργή του Κυρίου κατά των υιών Ισραήλ (7:1). Όταν κατέστρεφαν την Ιεριχώ, ο Θεός είχε πει πως όλα τα αντικείμενα, ανήκαν στο Θεό και για αυτό έπρεπε να καταστραφούν. Δεν ανήκαν στους ίδιους. Ο Αχάν όμως, δεν υπάκουσε. Αργότερα, όταν βρήκαν

Ο Χριστιανισμός λοιπόν, είναι ένας συλλογικός τρόπος ζωής. Εν Χριστώ είμαστε ένα Σώμα. Ο Θεός μας έβαλε στο Σώμα Του, ο Θεός όρισε τη θέση και τα χαρίσματα του καθένα μας. Ο Θεός μας έκανε επίτηδες διαφορετικούς. Αυτό σημαίνει ότι χρειαζόμαστε ο ένας τον άλλον. Δεν μπορούμε να ζήσουμε μόνοι μας. Σημαίνει επίσης ότι οι επιλογές μου, οι αμαρτίες μου, επηρεάζουν και όλο το Σώμα. Δεν είναι μόνο δικές μου. Έχω την ευθύνη να ζω άγια ζωή, γιατί αν δεν ζω όλο το Σώμα βαραίνει

ποιος το είχε κάνει είπε τα εξής: Αληθώς εγώ ήμαρτον εις Κύριον τον Θεόν του Ισραήλ και έπραξα ούτω και ούτω· ιδών μεταξύ των λαφύρων μίαν καλήν Βαβυλωνικήν στολήν και διακοσίους σίκλους αργυρίου και έλασμα χρυσού βάρους πενήκοντα σίκλων, επεθύμησα αυτά και έλαβον αυτά· και ιδού, είναι κεκρυμμένα εν τη γη, κατά το μέσον της σκηνης μου, και το αργύρου υποκάτω αυτών (7:20β-21).

Και όλα αυτά θα ρωτησει κανεις, πού οδηγούν;

Αυτό που πρέπει να προσέξει κανεις είναι τι απάντηση έδωσε ο Θεός στον Ιησού του Ναυή όταν τον ρώτησε γιατί συνέβη αυτό; (Πριν να βρουν ότι το έκανε ο Αχάν). Θα διαβάσουμε από το 7:7-12, Και είπεν ο Ιησούς, Α! Δέσποτα Κύριε, διά τι διεβίβασας τον λαόν τούτον διά του Ιορδάνου, εις τας χείρας των Αμορραίων, ώστε να αφανίσωσιν ημάς; είθε να ευχαριστούμεθα καθήμενοι πέραν του Ιορδάνου Ω Κύριε, τι να είπω, αφού ο Ισραήλ έστρεψε τα νώτα έμπροσθεν των εχθρών αυτού; και ακούσαντες οι Χανααίοι και πάντες οι κάτοικοι της γης, θέλουσι περικυκλώσει ημάς και εξαλείψει το όνομα ημών από της γής· και τι θέλεις κάμει περί του ονόματός σου του μεγάλου; Και είπε Κύριος προς τον Ιησούν, Σηκώθητι· διά τι έπεσες ούτως επί το πρόσωπόν σου; **ημάρτησεν ο Ισραήλ**, και μάλιστα παρέβησαν την διαθήκην μου, την οποίαν προσέταξα αυτούς· και έτι έλαβον από του αναθέματος και έτι έκλειψαν και έτι εψεύσθησαν και έτι έβαλον αυτό εις τα σκεύη αυτών· διά τούτο δεν θέλουσι δυνηθή **οι υιοί Ισραήλ** να σταθώσιν έμπροσθεν των εχθρών αυτών, αλλά θέλουσι στρέψει τα νώτα έμπροσθεν των εχθρών αυτών, διότι έγειναν ανάθεμα· ουδέ θέλω εισθαι πλέον με σας, εάν δεν εξαλείψητε το ανάθεμα εκ μέσου σας.

Σας κάνει εντύπωση που ο Θεός θεωρεί πως όλος ο λαός αμάρτησε; Γιατί θα πει κάποιος; Αφού ένας μόνο αμάρτησε; Οι υπόλοιποι; Πρέπει να καταλάβουμε ότι ο Θεός δεν μας βλέπει μόνο ως άτομα. Μας βλέπει και ως Σώμα, ως τον λαό Του, ως την Εκκλησία Του. Και πρέπει να καταλάβουμε πως η αμαρτία μας, αν και είναι ατομική επηρεάζει όλους.

Όπως όταν το στομάχι μας πονάει, διπλώνει όλο το σώμα. Όταν σπάσουμε το πόδι μας, δεν μπορεί όλο το Σώμα να τρέξει. Όταν έχω πονοκέφαλο, δεν μπορώ να τρέξω. Όταν ένα μέλος πονάει, όλο το σώμα πονάει. Όταν ένας αδελφός αμαρτάνει, όλοι πονάμε, και όλοι μοιραζόμαστε την ευθύνη μπροστά στο Θεό.

Μπα, θα πει κάποιος; Ισχύει αυτό στην Καινή Δια-

θήκη; Βεβαίως και ισχύει. Για παράδειγμα στην Α' Κορινθίους 5:1-2 διαβάζουμε, Γενικώς ακούεται ότι είναι μεταξύ σας πορνεία, και τοιαυτή πορνεία, ήτις ουδέ μεταξύ των εθνών ονομάζεται, ώστε να έχη τις την γυναίκα του πατρός αυτού. Και σεις είσθε πεφυσιωμένοι, και δεν επενθήσατε μάλλον, διά να εκβληθή εκ μέσου υμών ο πράξας το έργον τούτο. Αυτή την αμαρτία δεν την έπραξαν όλοι. Επηρέασε όμως, όλη την Εκκλησία!

Στο 11 κεφάλαιο όταν τους μιλάει για το Δείπνο

του Κυρίου και πως δεν αυτοί που «έχουν» πεφρονούν αυτούς που «δεν έχουν», γράφει, (11:29-30), διότι ο τρώγων και πίνων αναξίως τρώγει και πίνει κατάκρισιν εις εαυτόν, μη διακρίνων το σώμα του Κυρίου. Διά τούτο υπάρχουσι μεταξύ σας πολλοί ασθενείς και άρρωστοι, και αποθνήσκουσι ικανοί.

Γιατί ισχύουν αυτά; Γιατί είμαστε ένα Σώμα. Γιατί δεν ζούμε ανεξάρτητα. Δεν είμαστε νησιά. Η αμαρτία μου δεν είναι μόνο δική μου. Επηρεάζει και τους άλλους. Κοιτάξτε στην Εβραίους

12:14-15, Ζητείτε ειρήνην μετά πάντων, και τον αγιασμόν, χωρίς του οποίου ουδείς θέλει ιδεί τον Κύριον, παρατηρούντες μήπως υστερηταί τις από της χάριτος του Θεού, μήπως ρίζα τις πικρίας αναφύουσα φέρη ενόχλησιν και διά ταύτης μianθώσι πολλοί. Η δική μου ανυπακοή μπορεί να μολύνει πολλούς. Και είτε πάσχει εν μέλος, πάντα τα μέλη συμπάσχουσιν (Α' Κορ. 12:26).

Ο Χριστιανισμός λοιπόν, είναι ένας συλλογικός τρόπος ζωής. (1) Εν Χριστώ είμαστε ένα Σώμα (Α' Κορ.

12:12-13). Ο Θεός μας έβαλε στο Σώμα Του, ο Θεός όρισε τη θέση και τα χαρίσματα του καθένα μας. Ο Θεός μας έκανε επιτήδες διαφορετικούς. Αυτό σημαίνει ότι (2) χρειαζόμαστε ο ένας τον άλλον (Α' Κορ. 12:21-23). Δεν μπορούμε να ζήσουμε μόνοι μας. Σημαίνει επίσης ότι (3) οι επιλογές μου, οι αμαρτίες μου επηρεάζουν και όλο το Σώμα (Α' Κορ. 12:26). Δεν είναι μόνο δικές μου. Έχω την ευθύνη να ζω άγια ζωή, γιατί αν δεν ζω όλο το Σώμα

βαραίνει. Παίρνω και άλλους μαζί μου. Τίποτα δεν είναι μόνο μεταξύ εμού και του Κυρίου. Είτε το παραδέχομαι είτε όχι, αν ζω σε αμαρτία δημιουργώ πρόβλημα και σε όλους τους άλλους.

Υπάρχει όμως, και η θετική πλευρά του να ανήκουμε σε Σώμα. Δεν είναι μόνο ότι αυτό μας δημιουργεί περαιτέρω ευθύνες. Ο Χριστός μας έβαλε στο Σώμα Του, μας τοποθέτησε κάπου, με κάποιο χάρισμα, για

Ανα πάσα στιγμή υπάρχουν άνθρωποι που μπορεί να σε πληγώσουν, αλλά ανά πάσα στιγμή υπάρχουν άνθρωποι που μπορούν να σε οικοδομήσουν και να σε βοηθήσουν να σταθείς στα πόδια σου. Να προσευχηθούν μαζί σου, να σε προτρέψουν, να σε ελέγξουν. Δεν μπορείς να ζήσεις χωρίς το Σώμα του Χριστού. Η εκκλησία είναι το πνευματικό σου σπίτι

Ο Χριστιανισμός είναι ζωή κοινότητας. Είναι ένας τρόπος ζωής, για να πάμε στο επόμενο σημείο που είναι το ότι οι επιλογές μου, επηρεάζουν τους άλλους, γιατί είμαστε ένα σώμα εν Χριστώ. Και η αμαρτία μου επηρεάζει τους άλλους. Γι' αυτό τίποτα από όσα κάνω, δεν είναι μόνο μεταξύ εμού και του Κυρίου. Επηρεάζει αρνητικά ή θετικά όλο το Σώμα του Χριστού

την ευλογία μας. Γιατί το έχουμε ανάγκη.

Έχουμε ανάγκη την παρουσία των αδελφών μας. Δεν υπάρχει κανένας λόγος να σηκώνουμε τα βάρη μας, μόνοι μας. Και αντίστοιχα αν διακρίνουμε κάπου δοκιμασία, αρρώστεια, πόνο, πρόβλημα πνευματικό, μας καλεί ο Λόγος του Θεού να σκύψουμε με αγάπη. Μας καλεί να βοηθήσουμε τους αδελφούς μας να σηκώσουν τα βάρη τους. Αλλ' **ο Θεός συνεκέρασε το σώμα**, δώσας περισσοτέρην τιμήν εις το ευτελέστερον, διά να μη ήναι σχίσμα εν τω σώματι, αλλά **να φροντίζωσι τα μέλη το αυτό υπέρ αλλήλων** (Α΄ Κορ. 12:24-25).

Πώς φροντίζουμε; Σαφώς προσευχόμενοι ο ένας για τον άλλον. Προσευχόμενοι συνειδητά, συστηματικά, με επίγνωση. Ενθαρρύνοντας ο ένας τον άλλον. Και ας φροντίζωμεν περί αλλήλων, παρακινούντες εις αγάπην και καλά έργα, μη αφήνοντας το να συνερχόμεθα ομού, καθώς είναι συνήθεια εις τινάς, αλλά προτρέποντες αλλήλους, και τοσοῦτω μάλλον, ὅσον βλέπετε πλησιάζουσιν την ημέραν (Εβραίους 10:24-25). Ο Λόγος του Θεού μας καλεί να φροντίσουμε, να παρακινήσουμε, να προτρέψουμε, να μαζευτούμε μαζί. Να έχουμε κοινωνία με άλλα λόγια. Σαφώς περισσότερα από όσα κάνουμε κατά μέσο ὄρο.

Τι σημαίνουν όμως αυτά, αν εμείς έχουμε ανάγκη από βοήθεια; Αν υπάρχει κάποια αμαρτία, κάποιο πρόβλημα που δεν ξεπερνιέται; Προσπαθείς, προσπαθείς και δεν γίνεται τίποτα. Ο,τιδήποτε και αν είναι αυτό. Το Σώμα του Χριστού μπορεί και πρέπει να βοηθήσει. Σαφώς και ὅλοι δεν μπορούν να μας καταλάβουν. Και ούτε χρειάζεται. Δεν μπορούμε να ανοίξουμε την καρδιά μας σε ὅλους. Σε κάποιους ὅμως, πρέπει να μπορούμε. Εξομολογήσθε εις αλλήλους τα πταίσματά σας και εύχεσθε υπέρ αλλήλων, διά να ιατρευθῆτε (Ιάκωβος 5:16).

Το πρόβλημα με αυτό το εδάφιο, δεν είναι στην κατανόηση, ὡπως και με ὅλα βέβαια. Είναι στην εφαρμογή. Δεν πιστεύω πως αυτό το εδάφιο μιλάει για δημόσια εξομολόγηση. Θα μπορούσαμε ὅμως να πλησιάσουμε κάποιους συγκεκριμένους ανθρώπους, που εμείς νοιώθουμε άνετα. Ὅμως, πολύ συχνά δεν θέλουμε να πούμε τι μας βασανίζει. Ἐίτε από ντροπή, ἔίτε από φόβο τι θα πουν για μας. Και συχνά κρυβόμαστε πίσω από το παρελθόν και επικαλούμαστε το τι μπορεί να γίνει, αν ο άνθρωπος δεν είναι ο κατάλληλος.

Ξέρετε ὅμως, ποιο είναι το κατ' ἔξοχην πρόβλημα; Ὅτι δεν θέλουμε να είμαστε υπόλογοι σε κανένα για τη ζωή μας, και τις επιλογές μας. Ανάμεσα στους νέους υπάρχει η φράση, δεν θέλουμε να «μας τη λείει» κανένας που σημαίνει «δεν θέλω να με ελέγχεις».

Η ανάγκη μας, ὅμως είναι εκεί. Και αν παλεύουμε μόνοι μας να απαλλαγούμε από το βάρος μας, παλεύουμε ένα ἄνισο αγώνα. Γιατί ενώ ανήκουμε στο σώμα του Χριστού, ζούμε τη σχέση μας με το Θεό ο καθένας μας μόνος του, ἢ μόνη της. Και είναι κρίμα.

Ο Λόγος του Θεού θέλει να περάσω από το συναίσθημα της ντροπής, για αυτό που έκανα, όταν μιλήσω με κάποιον. Γιατί ἔτσι θα νοιώσω πόσο πλήγωσα το

Θεό. Πόσο τον προσβάλλει η στάση μου. Και βέβαια δεν είναι εξομολόγηση για συγχώρηση. Μόνο ο Θεός συγχωρεί. Είναι ὅμως εξομολόγηση για προσευχή και γιατρεία.

Βρες κάποιους ανθρώπους, κάποιους αδελφούς που τους σέβεσαι πνευματικά, που τους παραδέχεσαι. Ανθρώπους που ξέρεις πως θα σου πουν την αλήθεια και δεν θα σε κολακέψουν, και μίλησε μαζί τους. Δεν θα είναι πολλοί, αλλά τους έχεις ανάγκη. Είναι ανάγκη και ἄλλοι να προσευχηθούν μαζί μας. Είναι ευλογία να έχεις συμπολεμιστές γύρω σου. Και αν δεν ξέρεις ποιους, προσευχήσου, ο Θεός να σου δείξει. Θα το κάνει. Γιατί δεν θέλει να ζούμε μόνοι και να παλεύουμε μόνοι μας. Θέλουμε να αλλάξει η ζωή μας; Αν παλεύουμε μόνοι μας, θα πετύχουμε πολύ λίγα, εὗς καθόλου.

Δεν μας έπλασε ο Θεός να ζούμε τη χριστιανική ζωή μόνοι μας. Τη ζούμε μέσα στο Σώμα του Χριστού. Έχεις ανάγκη για την οδηγία του Κυρίου; Ζήτησε από κάποιους να προσευχηθούν μαζί σου. Έχεις μια αδυναμία που δεν μπορείς να ξεπεράσεις; Μίλησε σε κάποιους. Φοβάσαι; Αγχώνεσαι; Ο Σατανάς θα σου πει πως κανένας δεν είναι ἄξιος.

Και αυτό είναι ψέμα. Ανα πάσα στιγμή υπάρχουν ἄνθρωποι που μπορεί να σε πληγώσουν, αλλά ἀνά πάσα στιγμή υπάρχουν ἄνθρωποι που μπορούν να σε οικοδομήσουν και να σε βοηθήσουν να σταθείς στα πόδια σου. Να προσευχηθούν μαζί σου, να σε προτρέψουν, να σε ελέγξουν. Αν δεν θέλεις σε κανένα να είσαι υπόλογος και για τίποτα, δεν θα μεγαλώσεις. Γιατί θα ζεις μέσα στην υπερηφάνεια και την αυταπάτη πως κανένας δεν είναι τόσο καλός ὡς εσύ. Θα τους δι-ορθώνεις ὅλους, αλλά δεν θα δέχεται διόρθωση από κανέναν. Δεν μπορείς να ζήσεις χωρίς το Σώμα του Χριστού. Η εκκλησία είναι το πνευματικό σου σπίτι. Η οικογένεια με την οποία θα συνεχίσεις να ζεις στην αιωνιότητα.

(1) Εν Χριστώ είμαστε ἓνα Σώμα (Α΄ Κορ. 12:12-13, 27-30). Ο Θεός μας έβαλε στο Σώμα Του, ο Θεός ὄρισε τη θέση και τα χαρίσματα του καθένα μας. Ο Θεός μας ἔκανε επίτηδες διαφορετικούς. Αυτό σημαίνει ὅτι (2) χρειαζόμαστε ο ένας τον άλλον (Α΄ Κορ. 12:21-23). Δεν μπορούμε να ζήσουμε μόνοι μας. Σημαίνει ἔπίσης ὅτι (3) οι επιλογές μου, οι αμαρτίες μου επηρεάζουν και ὅλο το Σώμα (Α΄ Κορ. 12:26). Και τέλος σημαίνει ὅτι (4) υπάρχει βοήθεια διαθέσιμη για τις ανάγκες μας (Α΄ Κορ. 12:25).

Εἶθε ο Θεός να φέρει στο πλάι μας, ἄνθρωπους πιο ψηλά πνευματικά ἀπὸ εμάς. Και εἶθε να μας ανοίξει τα μάτια για να τους δούμε ὡστε σαν Σώμα Χριστού να προχωρήσουμε στην ἀπόλαυση της Σωτηρίας που μας ἔχει χαρίσει ο Χριστός. Αμήν.

Ο αιδ. Γ. Αδάμ είναι ποιμένας της Β' Ε.Ε.Ε. Αθηνών.

Η Λατρεία στην Παλαιά Διαθήκη

Ιερή διαλεκτική μπροστά στην παρουσία του Θεού

του αιδ. Παναγιώτη Κανταρτζή

Το άρθρο αυτό έχει ως στόχο να αναδείξει κάποιες από τις βασικές αρχές που διέπουν την πράξη της λατρείας όπως αυτή βιώνεται στην Παλαιά Διαθήκη. Διάφορες μελέτες εξετάζουν την μορφή που παίρνει η λατρευτική πρακτική σε διάφορες χρονικές περιόδους και σε διάφορα κοινωνικά πλαίσια. Συνήθως οι μελέτες αυτές χαρακτηρίζονται από μία εξελικτική προοπτική, που τονίζει την διαφορετικότητα και την ποικιλομορφία της λατρείας στον αρχαίο Ισραήλ. Η δική μας μελέτη λαμβάνει υπόψιν αυτή την πολυπλοκότητα αλλά την θεωρεί ως μία «ιερή διαλεκτική» στην οποία διάφορες εμφάσεις συμπλέκονται και συντίθενται ώστε να προσδώσουν στην λατρευτική πρακτική της Παλαιάς Διαθήκης μία πλουσιότερη και βαθύτερη διάσταση.

Τολμούμε, μάλιστα, να υποστηρίξουμε ότι ορισμένα στοιχεία αυτής της «ιερής διαλεκτικής» έχουν μια ξεχωριστή επικαιρότητα για την εκκλησία καθώς αυτή επιθυμεί να λατρεύσει τον Θεό με γνησιότητα. Αφετηρία και βασική σημείο αναφοράς αυτής της μελέτης θα είναι οι τρεις μεγάλες λατρευτικές εορτές που ορίζει η Παλαιά Διαθήκη για τον λαό Ισραήλ.

Η λατρεία ως πράξη τελετουργικής αγιότητας και κοινωνικής δικαιοσύνης

Κεντρική σημασία στην λατρευτική ζωή του Ισραήλ ως συλλογική οντότητα είχαν οι τρεις μεγάλες θρησκευτικές γιορτές των Αζύμων (ή αλλιώς του Πάσχα), των Εβδομάδων (ή αλλιώς της Πεντηκοστής) και της Σκηνοπηγίας. Μελετώντας τις περικοπές στις οποίες περιγράφονται διακρίνει κανείς ότι σε ορισμένες το βάρος στην παρουσίασή τους δίδεται στις τελετουργικές διάταξεις που συνδέονται με αυτές ενώ σε άλλες στην κλήση για κοινωνική δικαιοσύνη και δράση.

Έτσι η περιγραφή των τριών εορτών στην Έξοδο 23:14 – 17 πλαισιώνεται από μία περικοπή στην οποία γίνεται αναφορά στο Σαββατικό έτος και στην τήρηση του Σαββάτου. Εκεί βλέπουμε ότι ο εορτασμός τους αφορά κατά έναν ιδιαίτερο τρόπο τους «φτωχούς του λαού», τους «δούλους» και τους «ξένους». Την ίδια έμφαση βλέπουμε και στο Δευτερονόμιο 16:1-17. Εκεί οι λατρευτικές γιορτές γίνονται «ενώπιον του Θεού» αλλά για χάρη των ασθενέστερων. Έτσι στο 16:11 ο Θεός εξηγεί ότι στο πλαίσιο της γιορτής των Εβδομάδων (ή Απαρχών) θα πρέπει να γίνεται μία προαιρετική προσφορά που στόχο έχει, «να χαιρόσαστε ενώπιον του Κυρίου του Θεού σας, εσείς, οι γιοί σας και οι κόρες σας, οι δούλοι σας και οι δούλες σας, οι Λευίτες που κατοικούν στις πόλεις σας, οι ξένοι, τα ορφανά και οι χήρες που κατοικούν ανάμεσά σας». Το

ίδιο ακριβώς βλέπουμε στο 16:14 και για τη γιορτή της Σκηνοπηγίας. Η λατρεία λοιπόν παράγει μια δικαιότερη κοινωνία. Η κάθετη διάστασή της συνδέεται άρρηκτα με την οριζόντια.

Ταυτόχρονα όμως σε άλλες περικοπές η έμφαση δίδεται στις διάφορες τελετουργικές λεπτομέρειες που αφορούν τις προσφορές που θα πρέπει να δοθούν κατά την περίοδο του εορτασμού. Έτσι στο Λευιτικό 23:4 – 44 αλλά και στους Αριθμούς 28 – 29 η αναφορά στις γιορτές συνδέεται με θέματα που αφορούν την διαδικασία των θυσιών, λεπτομέρειες για το τελετουργικό του εορτασμού τους. Οι λεπτομέρειες αυτές συχνά μας ξενίζουν και ίσως κάποιες φορές και να μας προβληματίζουν με την έμφασή τους σε πράγματα που σήμερα θα τα ονομάζαμε ως τύπους άνευ ουσίας. Η θεολογική αξία τους όμως βρίσκεται στο ότι μας θυμίζουν πως η προσέγγιση του Άγιου Θεού δεν είναι κάτι που πρέπει να γίνεται αβασάνιστα και με επιπολαιότητα. Είναι κάτι που απαιτεί προσοχή, προετοιμασία, υποταγή και συμμόρφωση.

Ο δρόμος της λατρείας της Παλαιάς Διαθήκης βρίσκεται στην σύνθεση της διαλεκτικής έντασης μεταξύ στην τελετουργία και στην κοινωνική δράση. Η τελετουργία από μόνη της όπως με έμφαση διακήρυξαν οι προφήτες γίνεται νεκρός τύπος και για αυτό ανούσια και τελικά απωθητική. Από την άλλη η δράση από μόνη της αιωρείται καθώς δεν εδράζεται και δεν θεμελιώνεται πάνω στην σχέση με τον Άγιο Θεό.

Η λατρεία ως απόλαυση της εγγύτητας του Θεού και ως αποδοχή της απόστασης του Θεού

Στις περικοπές που αναφέραμε είδαμε ότι ο λαός καλείται να έλθει στις τρεις μεγάλες γιορτές για να βρεθεί «ενώπιον του Κυρίου». Από τις περιγραφές είναι ξεκάθαρη η προσδοκία ότι ο Γιαχβέ θα είναι παρών την ιδιαίτερη χρονική στιγμή και στον ιδιαίτερο τόπο που έχει καθοριστεί από τον ίδιο. Αυτή η προσδοκία είναι διάχυτη και στις περικοπές που περιγράφουν την ανοικοδόμηση του ναού (Έξοδος 25 – 31, 36 – 40). Οι Ψαλμοί μιλούν επανειλημμένα για «είσοδο» στην παρουσία του Θεού (Ψαλμός 95:1-2, 118:19, 122:1). Τέλος, η τολμηρότερη διατύπωση της διάθεσης της θείας παρουσίας στο πλαίσιο της λατρείας βρίσκεται στο Α' Βασιλέων 8:12 – 13 όπου ο Σολομών καθιερώνοντας τον ναό διακηρύττει ότι ο Θεός κατοικεί αιώνια μέσα στον ναό στην Ιερουσαλήμ. Είναι ενδιαφέρον όμως ότι στην ίδια ακριβώς περικοπή διαβάζουμε ότι ο Θεός αποκάλυψε ότι «θέλει να κατοικεί μέσα στον γνώφο» (8:12).

Η λατρεία στην Παλαιά Διαθήκη κινείται πάνω

στην διαλεκτική μεταξύ της εγγύτητας αλλά και υπερβατικότητας του Γιαχβέ. Της αποκάλυψης και του μυστηρίου. Στην λατρεία, ο Ισραήλ πλησιάζει τον Γιαχβέ που είναι εγγύς αλλά ταυτόχρονα παραμένει απρόσιτος. Τον πόλο της αποφατικότητας του Θεού ενισχύει και η βασική παράμετρος της Ισραηλιτικής λατρείας που την διαχωρίζει από τον περίγυρό της, η ανεικονικότητα. Ο Γιαχβέ θέλει να λατρεύεται χωρίς εικόνες, και χωρίς αναπαραστάσεις. Ο βασικός λόγος για την ανεικονική λατρεία δεν είναι η αποστροφή του Γιαχβέ προς την εικαστική τέχνη. Ο ναός είναι γεμάτος από αυτήν. Είναι η υπενθύμιση ότι δεν είναι ένας Θεός που μπορείς να τον περικλείσεις και να τον περιορίσεις κάπου. Δεν είναι ένας Θεός που μπορείς να Τον προσδιορίσεις και να Τον χειραγωγήσεις.

Είναι ο Θεός που όσο και αν νομίζουμε ότι καταφέραμε να Τον πλησιάσουμε στο τέλος πάντα μας διαφεύγει καθώς χάνεται μέσα στο μυστήριο της αγιότητάς Του. Αυτή την διαλεκτική μεταξύ της διάθεσης της θείας παρουσίας και της διατήρησης της θείας απόστασης αποτυπώνει και το γεγονός ότι ο Ισραήλ μιλά με δύο τρόπους για την σχέση του Γιαχβέ με την Σκηνή του Μαρτυρίου και τον Ναό. Έτσι από την μια διαβάζουμε ότι εκεί κατοικεί η θεία δόξα. Για παράδειγμα στην Έξοδο 29:43 διαβάζουμε, Καὶ ἐκεῖ θέλει ἐμφανίζεσθαι εἰς τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ, καὶ ἡ σκηνὴ θέλει ἀγιάζεσθαι μετὰ τὴν δόξαν μου. Το ίδιο και στην Έξοδο 40:34, Τότε ἐκάλυψεν ἡ νεφέλη τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου καὶ δόξα Κυρίου ἐπέπλησε τὴν σκηνήν. Από την άλλη, όμως στο Δευτερονόμιο τονίζεται ότι αυτό που κατοικεί στον ναό είναι το θείο όνομα. Διαβάζουμε έτσι στο Δευτερονόμιο 12:11, τότε εἰς τὸν τόπον, ὅντινα ἐκλέξῃ Κύριος ὁ Θεὸς σας, διὰ νὰ κατοικήσῃ ἐκεῖ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἐκεῖ θέλετε φέρει πάντα ὅσα ἐγὼ προστάζω εἰς ἐσᾶς. Ο ναός είναι λοιπόν το μέρος της επίκλησης του θείου ονόματος. Η άποψη μας είναι ότι οι δύο αυτοί τρόποι δεν παρουσιάζουν δύο αντίθετες θεολογίες παρουσίας του Θεού όπως υποστήριξε ο γνωστός μελετητής της Παλαιάς Διαθήκης von Rad στο βιβλίο του *Studies in Deuteronomy*. Όπως έδειξε με τρόπο πειστικό ο J. Gordon McConville στο άρθρο του "God's 'Name and God's 'Glory", στην πραγματικότητα οι δύο αυτοί τρόποι λειτουργούν συμπληρωματικά καθώς εκφράζουν την ιερή διαλεκτική της εγγύτητας / απόστασης, παρουσίας / απουσίας που χαρακτηρίζει την λατρεία της Παλαιάς Διαθήκης. Έτσι ενώ στην Έξοδο 40:34 διαβάζουμε ότι η δόξα του Κυρίου γέμισε τη Σκηνή του Μαρτυρίου στο αμέσως επόμενο εδάφιο διαβάζουμε ότι δεν ἠδυνήθη ὁ Μωϋσῆς νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου· διότι ἡ νεφέλη ἐκάθητο ἐπ' αὐτήν, καὶ δόξα Κυρίου ἐπέπλησε τὴν σκηνήν (Έξοδος 40:35).

Η λατρεία ως γιορτή και ως θρήνος

Ξεκινούμε την ανάλυση κι αυτής της διαλεκτικής από τις περικοπές που μιλούν για τις τρεις μεγάλες θρησκευτικές γιορτές του Ισραήλ. Μία από τις εμφάσεις που βρίσκουμε εκεί είναι το πνεύμα της χαράς που διακατέχει τις λατρευτικές συνάξεις. Όπως ήδη διαβάσαμε στην Έξοδο 16:11 ο λατρευτικός εορτασμός έχει ως στόχο το «να χαιρόσαστε ενώπιον του Κυρίου του Θεού σας». Στο βιβλίο των Ψαλμών είναι

συχνές οι αναφορές στην ευφρόσυνη γιορτή ως ταιριαστή έκφραση λατρείας του Γιαχβέ. Αναφέρουμε ορισμένες ενδεικτικά:

Ψαλμός 81:1-2, Ψάλατε ἐν εὐφροσύνῃ εἰς τὸν Θεόν, τὴν δύναμιν ἡμῶν· ἀλαλάξατε εἰς τὸν Θεὸν τοῦ Ἰακώβ. ² Ὑψώσατε ψαλμῳδίαν καὶ κρούετε τύμπανον, κιθάραν τερπνὴν μετὰ ψαλτηρίου.

Ψαλμός 59:16 - 17 Ἐγὼ δὲ θέλω ψάλλει τὴν δύναμίν σου, καὶ τὸ πρῶτ' ἰθέλω ὑμνολογεῖ ἐν ἀγαλλιάσει τὸ ἔλεός σου· διότι ἔγεινες προπύργιον μου καὶ καταφύγιον ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς θλίψεώς μου. ¹⁷ Ὡ δὲ δύνάμεις μου, σὲ θέλω ψαλμῳδεῖ· διότι σύ, Θεέ, εἶσαι τὸ προπύργιον μου, ὁ Θεὸς τοῦ ἔλεός μου.

Ψαλμός 100:1-2 Ἀλαλάξατε εἰς τὸν Κύριον, πᾶσα ἡ γῆ. ² Δουλεύσατε εἰς τὸν Κύριον ἐν εὐφροσύνῃ· ἔλθετε ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν ἀγαλλιάσει.

Ταυτόχρονα όμως η λατρεία του Γιαχβέ στην Παλαιά Διαθήκη βρίσκει τον τρόπο να ενσωματώσει και την έκφραση της θλίψης, της αμφιβολίας, της αγωνίας. Ενώπιον του Κυρίου ο λατρευτής δεν εκφράζει μόνο την ευχαριστία του αλλά και το παράπονό του. Γεμάτο το Ψαλτήριο από ψαλμούς θρήνου, συλλογικούς και ατομικούς. Φυσικά το παράπονο δεν είναι η τελευταία λέξη του Ψαλμωδού. Όπως έδειξε ένας από τους σημαντικότερους μελετητές των Ψαλμών ο C. Westermann, οι ψαλμοί παραπόνου ξεκινούν με παράπονο αλλά καταλήγουν με δοξολογία. Έτσι για παράδειγμα στον ψαλμό 13 στα πρώτα εδάφια διαβάζουμε το παράπονο του Ψαλμωδού:

Έως πότε, Κύριε, θέλεις μὲ λησμονεῖ διαπαντὸς ἕως πότε θέλεις κρύπτει τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ ² Ἔως πότε θέλω ἔχει βουλάς ἐν τῇ ψυχῇ μου, ὀδύνας καθ' ἡμέραν ἐν τῇ καρδίᾳ μου· ἕως πότε θέλει ὑψόνεσθαι ὁ ἐχθρὸς μου ἐπ' ἐμὲ ³ Ἐπίβλεψον· εἰσακούσον μου, Κύριε ὁ Θεὸς μου· φώτισον τοὺς ὀφθαλμούς μου, μήποτε ὑπνώσω τὸν ὕπνον τοῦ θανάτου· ⁴ Μήποτε εἶπῃ ὁ ἐχθρὸς μου, Ὑπερίσχυσα κατ' αὐτοῦ, καὶ οἱ θλιβόντες με ἀγαλλιασθῶσιν, ἔαν σαλευθῶ. (Ψαλμός 13:1-4)

Ενώ στα τελευταία εδάφια διαβάζουμε την δοξολογία του:

Ἄλλ' ἐγὼ ἤλπισα ἐπὶ τὸ ἔλεός σου· ἡ καρδία μου θέλει ἀγάλλεσθαι εἰς τὴν σωτηρίαν σου. ⁶ Θέλω ψάλλει εἰς τὸν Κύριον, διότι μὲ ἀντήμειψε. (Ψαλμός 13:5-6).

Η λατρεία δεν είναι λοιπόν ωραία αισθήματα ή ορθά δόγματα που διατυπώνονται στο κενό. Είναι αποτέλεσμα πάλης με τον ζωντανό Θεό, είναι καρπός της διαλεκτικής της χαράς στην παρουσία του Θεού αλλά και της απορίας, του θυμού μπροστά στην παρουσία του Θεού. Η πάλη αυτή προστατεύει την λατρεία από το να εκφυλιστεί σε αφέλεια, ή φυγή και άρνηση της πραγματικότητας.

Η λατρεία ως ανάμνηση και ως ελπίδα

Για μια ακόμη φορά επιστρέφουμε στις τρεις λατρευτικές γιορτές του Ισραήλ. Διαβάζουμε στο Δευτερονόμιο 16:3 ότι γιορτάζουν το Πάσχα γιατί «έτσι θα θυμόμαστε σ' όλη σας τη ζωή την ημέρα της εξόδου σας από την Αίγυπτο». Το ίδιο και για την γιορτή των Εβδομάδων, «έτσι θα θυμόσαστε ότι κάποτε ήσασταν δούλοι στην Αίγυπτο» (16:12).

Η λατρεία του Ισραήλ έχει ένα σαφή παρελθο-

ντολογικό προσανατολισμό. Είναι μία πράξη βαθιάς σκόπιμης ενθύμησης. Δεν μας ξαφνιάζει λοιπόν το γεγονός ότι στην υμνολογία του υπάρχουν ψαλμοί ανάμνησης που αφηγούνται ξανά τα έργα του Θεού στο παρελθόν. Ψαλμοί όπως οι 78, 105, 106, 136 καταγράφουν ως παράμετρο λατρείας την «διαμένουσα κατάπληξη» (απόδοση του όρου “Abiding Astonishment” από τίτλο βιβλίου με θέμα αυτούς τους ψαλμούς του W. Brueggemann). Η ανάμνηση όμως στο πλαίσιο της λατρείας δεν έχει τον χαρακτήρα της απόδρασης, της φυγής από την πραγματικότητα. Αντίθετα τονίζει την ιστορική διάσταση της πίστης του Ισραήλ. Η παρελθοντολογία δεν είναι παρελθοντολατρεία. Αντίθετα γίνεται μία δύναμη που γεννά ελπίδα και προοπτική για το παρόν και το μέλλον. Η ιερή διαλεκτική της ανάμνησης / ελπίδας φαίνεται καθαρά στην προσευχή που υπάρχει στους Θρήνους 3:18 – 24. Ιστορικά βρισκόμαστε σε μία από τις πιο ζοφερές στιγμές του Ισραήλ. Στο εδ. 18 διαβάζουμε «*Χάθηκε η δύναμή μου, αυτή η ελπίδα που ερχόταν απ’ τον Κύριο*». Θεραπεία στην απελπισία του παρόντος είναι όμως η ενέργεια που περιγράφει το εδ. 21, «*Μα η ελπίδα έρχεται ετούτο όταν θυμάμαι...*». Η ανάμνηση του ελέους του Θεού στο παρελθόν γεννά ελπίδα που στηρίζει τον λατρευτή για να αντιμετωπίσει ένα δύσκολο παρόν.

Η λατρεία της Παλαιάς Διαθήκης και ο Χριστός

Πριν κλείσουμε αξίζει να σημειώσουμε μία παρατήρηση που είναι κοινός τόπος για τους μελετητές του ευαγγελίου του Ιωάννη. Στο υπόβαθρο της δομής του και της εξέλιξης της πλοκής του ο προσεκτικός θρησκευτικός γιορτές του Ιουδαϊσμού. Στόχος του Ιωάννη είναι να δείξει ότι ο Ιησούς εκπληρώνει και ενσωματώνει στο πρόσωπο και στο έργο Του όλες τις λατρευτικές πρακτικές του Ισραήλ. Ο πιστός της Καινής Διαθήκης λοιπόν δεν ακολουθεί το εορτολόγιο και τις ορατές παραμέτρους της λατρείας της Παλαιάς Διαθήκης αλλά τον Χριστό, που είναι με έναν μοναδικό και κορυφαίο τρόπο, το πάσχα, ο ναός, η θυσία, ο ιερέας, η σκηνή του μαρτυρίου, η «απαρχή», το ιλαστήριο.

Επίλογος: Η υλική διάσταση της λατρείας

Για τον Ισραήλ η λατρεία είναι μία πράξη δημόσια, απτή, διαμεσολαβούμενη. Δεν είναι κάτι το ιδιωτικό,

το ατομικό, το αιθέριο.

Επανειλημμένως αναφερθήκαμε στις τρεις μεγάλες εορτές του Ισραήλ. Οι οδηγίες για τον εορτασμό τους ξεκινούν από μία βασική απαίτηση: «πρέπει όλοι να είναι παρόντες εκεί». Έτσι στην Έξοδο 23:17 διαβάζουμε «*τρεις φορές θα παρουσιάζονται ενώπιόν μου, μπροστά στην κιβωτό του Κυρίου, όλα τα αρσενικά μέλη των οικογενειών σας*». Επίσης στην Έξοδο 34:18 – 26 η έμφαση δίνεται ξανά στην αναγκαιότητα της φυσικής παρουσίας. «*Τρεις φορές το χρόνο όλοι οι άντρες σας θα πρέπει να παρουσιάζονται μπροστά σ’ εμένα, το Θεό του λαού Ισραήλ*» (Έξοδος 34:23). Μάλιστα, αξίζει να σημειώσουμε την απαίτηση του Θεού, «*δεν θα εμφανίζεστε μπροστά μου με άδεια χέρια*» (εδ. 20). Το ίδιο και στο Δευτερονόμιο 16:1-17. Εκεί αν και έχουμε μια πιο αναλυτική και θεολογική παρουσίαση των τριών γιορτών, κεντρική απαίτηση παραμένει η παρουσία. Διαβάζουμε στο εδ. 16, «*τρεις φορές το χρόνο, τις γιορτές των Αζύμων, των Εβδομάδων και της Σκηνοπηγίας, θα παρουσιάζονται όλοι οι άντρες και τ’ αγόρια του λαού ενώπιον του Κυρίου του Θεού σας, στον τόπο που αυτός θα έχει διαλέξει. Αλλά δεν θα παρουσιάζεστε με άδεια χέρια*».

Ο πιστός της Καινής Διαθήκης λοιπόν δεν ακολουθεί το εορτολόγιο και τις ορατές παραμέτρους της λατρείας της Παλαιάς Διαθήκης αλλά τον Χριστό, που είναι με έναν μοναδικό και κορυφαίο τρόπο, το πάσχα, ο ναός, η θυσία, ο ιερέας, η σκηνή του μαρτυρίου, η «απαρχή», το ιλαστήριο

Πρέπει φυσικά να διευκρινίσουμε ότι η Παλαιά Διαθήκη εμφανικά τονίζει ότι η λατρεία δεν είναι μόνο, ούτε κυρίως υπόθεση εξωτερική, υλική. Η υλική διάσταση όμως είναι η απαραίτητη αφετηρία. Η εικόνα όλου του λαού στον τόπο που ο Γιαχβέ επέλεξε με τα χέρια γεμάτα είναι η αναγκαία (αν

και όχι απαραίτητα επαρκής) βάση πάνω στην οποία μπορεί να οικοδομηθεί μια κοινότητα που λατρεύει αυθεντικά και πνευματικά τον Κύριο.

Καθώς λοιπόν ερχόμαστε στην Καινή Διαθήκη η διακήρυξη του Κυρίου για λατρεία «εν πνεύματι και αληθεία» δεν σημαίνει ότι η λατρεία είναι μόνο ατομική και εσωτερική. Ο απ. Παύλος μας καλεί να παραστήσουμε «τα σώματά μας θυσία ζώσα» (Ρωμαίους 12:1). Η θεολογία της λατρείας στην Παλαιά Διαθήκη μας προστατεύει από την αναβίωση «γνωστικιστικών» και «νεοπλατωνικών» θεωρήσεων της λατρείας της Καινής Διαθήκης. Με άλλα λόγια, η τακτική παρουσία στην δημόσια λατρευτική σύναξη της εκκλησίας, η προσφορά των χρημάτων μας, του χρόνου μας, των αγαθών μας, ο πρακτικός αγιασμός, η καθημερινή επιδίωξη κοινωνικής δικαιοσύνης είναι απαραίτητες προϋποθέσεις για ένα γνήσιο λατρευτικό βίωμα.

Ο αιδ. Παναγιώτης Κανταρτζής είναι ποιμένας της Α'Ε.Ε.

Ο Θεός στην Πόλη:

η διαλεκτική σχέση δημόσιου και ιδιωτικού χώρου και η θέση της θρησκείας στην κοινωνία

του Αλέξανδρου Σακελλαρίου

Η θέση της θρησκείας στις σύγχρονες δυτικές κοινωνίες απασχολεί τα τελευταία χρόνια μελετητές από ολόκληρο τον κόσμο σε τέτοιο σημείο που ορισμένοι κάνουν λόγο για την επιστροφή ή την εκδίκηση του Θεού, ενώ άλλοι διαφωνούν υποστηρίζοντας το αντίθετο.¹ Στην παρούσα εργασία προσπαθούμε να προσεγγίσουμε το θέμα κοινωνιολογικά αναγνωρίζοντας ότι λόγω χώρου δεν είναι εφικτό να το εξαντήσουμε παρά μόνο να το ερευνήσουμε αδρομερώς και να αναπτύξουμε έναν αρχικό προβληματισμό. Θα θέσουμε ορισμένα ερωτήματα στα οποία θα αποπειραθούμε να απαντήσουμε και μία υπόθεση, η οποία όμως μόνο κατ' αρχήν μπορεί να απαντηθεί στο παρόν κείμενο. *Η υπόθεση μας είναι ότι στις σύγχρονες δυτικές κοινωνίες, άρα και στην ελληνική, δεν είναι το θρησκευτικό στοιχείο, το οποίο ελαττώνεται αλλά το χριστιανικό. Η θρησκεία και η πίστη σε μία κοινωνία δεν ενισχύονται εάν διαθέτουν κρατικό/ επίσημο χαρακτήρα αλλά ενδεχομένως αποδυναμώνονται. Η παρουσία και η 'ισχύς' μίας θρησκείας σε μία κοινωνία δεν σχετίζεται με τη νομική της υπόσταση, η οποία οφειλεί μόνο το ιερατείο και τη διοίκηση της Εκκλησίας και σε καμία περίπτωση τους πιστούς και την ουσία της θρησκείας,² αλλά με τη διδασκαλία και το κήρυγμά της.* Τα ερωτήματα τα οποία τίθενται συνεπώς είναι τα εξής: πού τοποθετείται η θρησκεία εντός της κοινωνίας, στο δημόσιο ή στον ιδιωτικό χώρο; Αν τοποθετείται στον ιδιωτικό χώρο θεωρείται ότι παρακμάζει, ότι μειώνεται η αξία της; Είναι ποτέ εφικτή η διαχρονική παρουσία μίας μόνο θρησκείας σε μία κοινωνία; Και όταν από τη μία και μοναδική θρησκεία οδηγούμαστε σε μία θρησκευτική ποικιλομορφία θεωρείται αρνητικό και επιβλαβές για την κοινωνία και γιατί;

Ο δημόσιος και ο ιδιωτικός χώρος

Σε κάθε κοινωνία οι άνθρωποι δεν ζουν μόνοι τους αλλά πάντα εν σχέσει με τους συνανθρώπους τους και υπό την επιρροή τους διαρκώς παρούσα κυριολεκτικά αλλά και φαντασιακά. Οι σχέσεις οι οποίες αναπτύσσονται στην κοινωνία (σχέσεις εξουσίας, οικονομικές και ιδεολογικο-νοηματικές) δεν αναπτύσσονται ατομικά αλλά πάντοτε και συλλογικά. Ακόμα και οι περισσότερες ατομικές ελευθερίες του κάθε ανθρώπου είναι ως προς τον τρόπο ανάδυσης και θέσμισής τους και ως προς το βαθύτερο περιεχόμενό τους κοινωνικές και συλλογικές.³ Κατά συνέπεια το ατομικό, το ιδιωτικό δεν είναι ποτέ πλήρως ατομι-

κό, ιδιωτικό, ενώ και το κοινωνικό, το συλλογικό, το δημόσιο είναι σαφώς και ατομικό, διότι ο άνθρωπος το απολαμβάνει ιδιωτικά. Για παράδειγμα η δυνατότητα του κάθε ανθρώπου να κυκλοφορεί το βράδυ μετά από μία ορισμένη ώρα με ασφάλεια και δίχως περιορισμούς αποτελεί ένα συλλογικά αποκτημένο και προστατευόμενο δικαίωμα, το οποίο όμως το απολαμβάνει ατομικά αποφασίζοντας παραδείγματος χάριν να κάνει μία βόλτα στην πλατεία της πόλης του, να συναντήσει τους φίλους κτλ. Δεν κάνουμε λόγο για τα θεσμοθετημένα δικαιώματα τα οποία εξ ορισμού έχουν αποκτηθεί και προστατεύονται συλλογικά. Διαπιστώνουμε όμως ότι και αυτονόητες δυνατότητες, δραστηριότητες ακόμα και συνήθειες του ανθρώπου πράγματι ατομικές, επιτρέπονται και προστατεύονται συλλογικά. Οι πολλοί δηλαδή παρέχουν την ευχέρεια στον έναν να πράξει κάτι το οποίο θα τον ικανοποιήσει ατομικά εφόσον και αυτός από την πλευρά του δεν βλάπτει το σύνολο. Διαπιστώνεται με άλλα λόγια η διαλεκτική και αμφίδρομη σχέση ατομικού και συλλογικού.

Η θρησκεία, η οποία μας απασχολεί στην προκειμένη περίπτωση πού τοποθετείται; Θα μπορούσαμε ενδεχομένως να υποστηρίξουμε ότι η θρησκεία εντάσσεται στο δημόσιο χώρο αλλά ότι την απολαμβάνει ιδιωτικά ο άνθρωπος ως πίστη. Για παράδειγμα στην Ελλάδα η Ορθοδοξία απολαμβάνει ένα δημόσιο, κρατικό ορθότερα χαρακτήρα, αλλά κάποιος ο οποίος δεν συμφωνεί με το χαρακτήρα αυτό καθώς και με τις πράξεις και τα λεγόμενα του ιερατείου αποστασιοποιείται και χωρίς να απομεινεί την Ορθοδοξία του, λατρεύει το Θεό του περισσότερο ιδιωτικά παρά δημόσια. Στην ουσία το δημόσιο και το ιδιωτικό δεν χωρίζονται ποτέ πλήρως, παρά μόνο διακρίνονται. Η σχέση τους είναι διαλεκτική και ακόμα και εν τη απουσία του ενός εκ των δύο μερών αυτό εξακολουθεί να υπάρχει διαλεκτικά εντός του άλλου. Ας υποθέσουμε ότι ένας άνθρωπος αποτραβιέται σε κάποια ερημική τοποθεσία όπου διαβίει σε μία σπηλιά, σε ένα στήλο, σε μία καλύβα. Ο άνθρωπος αυτός έχει απομακρυνθεί από την κοινωνία, από το δημόσιο χώρο, αλλά φέρει το δημόσιο μέσα του. Το δημόσιο, η κοινωνία, ενδεχομένως τον οδήγησε στην απόφαση του να φύγει. Συνεπώς το ιδιωτικό στο οποίο οδηγήθηκε εμπεριέχει το δημόσιο με το οποίο βρίσκεται σε διαλεκτική σχέση. Το ίδιο ισχύει και για μοναχικούς ανθρώπους, οι οποίοι ζουν ιδιωτικά στις δυτικές κοινωνίες σήμερα είτε οικεία βουλήσει είτε επειδή κάποιος αδιαφόρησαν για αυτούς. Η θρησκεία συνεπώς ασχέτως του νομικού της υπόβαθρου είναι τόσο δημόσια όσο και

ιδιωτική. Οι ναοί μίας θρησκείας άλλωστε τοποθετούνται στο δημόσιο χώρο και ακόμα και αν η εν λόγω θρησκεία δεν είναι 'επίσημη' ή επικρατούσα, ασκείται στο δημόσιο χώρο. Αυτό ισχύει για παράδειγμα με τις εκκλησίες των Ευαγγελικών, των Καθολικών, τις εβραϊκές συναγωγές, τα μουσουλμανικά τεμένη αλλά και τους ναούς άλλων κοινοτήτων, οι οποίες παρότι δεν είναι επίσημες/ κρατικές, όπως η Ορθόδοξη, εντούτοις ασκούν τις θρησκευτικές τους πρακτικές κατ' εξοχήν στο δημόσιο χώρο. Διαπιστώνουμε λοιπόν ότι όταν κάνουμε λόγο για κρατική/ επίσημη θρησκεία σημαίνει ότι ούτως ή άλλως τελείται στο δημόσιο χώρο, χωρίς να αποκλείεται η ιδιωτικοποίησή της – κάθε άλλο – αλλά και ότι μία μη κρατική θρησκεία τελείται εξίσου στο δημόσιο χώρο με πιθανές περιπτώσεις ιδιωτικότητας. Κατά συνέπεια δεν πρέπει να υπάρχει σύγχυση της κρατικής, νομικής υπόστασης κάποιας θρησκείας και της θέσης της στο δημόσιο χώρο.

Το ιδιωτικό ως παρακμή της θρησκείας;

Το ζήτημα εάν η θρησκεία σήμερα στην Ευρώπη έχει ιδιωτικοποιηθεί, έχει εκκοσμικευθεί ή έχει απομαγευθεί αποτελεί αντικείμενο το οποίο δεν μπορεί να εξεταστεί εις βάθος στο παρόν άρθρο.⁴ Εκείνο το οποίο μπορούμε να εξετάσουμε είναι εάν, στο βαθμό που πράγματι η θρησκεία έχει καταστεί ιδιωτική υπόθεση, *υπόθεση γούστου* κατά μία προσέγγιση⁵, εάν αυτό αποτελεί αρνητικό στοιχείο για μία θρησκεία και αν συνεπάγεται, αν εκλαμβάνεται ορθότερα ως παρακμή της. Εφόσον με τον όρο δημόσιο ορισμένοι θεωρούν τον κρατικό και επίσημο χαρακτήρα μίας θρησκείας με βάση τη νομική της και δη τη συνταγματική της κατοχύρωση, τότε θεωρούμε ότι σαφώς η ιδιωτικοποίησή της μόνο θετικά μπορεί να επιδράσει στη διδασκαλία της και στην εν γένει κοινωνική της παρουσία, διότι θα απελευθερωθεί από τα δεσμά του κράτους και της πολιτικής εξουσίας και θα δύναται να αφοσιωθεί στο κοινωνικό αλλά κυρίως στο θεολογικό και πνευματικό της έργο. *Το κράτος δύναται να χειραφετηθεί από τη θρησκεία ακόμα και όταν η συντριπτική πλειονότητα είναι θρήσκα. Και η συντριπτική πλειονότητα δεν παύει να είναι θρήσκα, επειδή είναι ιδιωτικά θρήσκα.*⁶ Το κρίσιμο ερώτημα βεβαίως είναι αν η Εκκλησία, η θεσμική έκφραση της θρησκείας, επιθυμεί να χειραφετηθεί από το κράτος. Άρα όταν μία θρησκεία δεν είναι πλέον επίσημη, δεν ενδύεται τον κρατικό μανδύα, αυτό δεν σημαίνει ότι είναι ασήμαντη, ότι μειώνεται αξιακά, ότι απολύει το θρησκευτικό και θεολογικό της περιεχόμενο. Από οποιαδήποτε πηγή και αν προέρχεται η εξουσία της Εκκλησίας, *εφόσον είναι εκκλησιαστική οφείλει να περιορίζεται μέσα στα όρια της Εκκλησίας και δεν είναι δυνατόν με οποιονδήποτε τρόπο να εκτείνεται στα πολιτικά πράγματα.*⁷

Όταν όμως γίνεται λόγος για ιδιωτικοποίηση δεν εννοείται συνήθως αυτού του είδους η ιδιωτικοποίηση. Εννοείται ως επί το πλείστον ότι στις σύγχρονες κοινωνίες απουσιάζει ο λόγος του Θεού από τη ζωή των ανθρώπων, η πραγματική πίστη, η συλλογικότητα της πίστης και σταδιακά οι κοινωνίες οδηγούνται σε θρησκευτικό συγκρητισμό, σε πληθώρα θρησκειών, νέων θρησκευτικών κινήσεων, πίστεων και λατρειών.

Ο καθένας πιστεύει όπως και όπου αρέσκειται δίχως περιορισμούς κάτι το οποίο θεωρείται εύλογο εντός των πλαισίων της ελευθερίας της έκφρασης και της κοινωνίας των πολιτών.⁸

Είναι προφανές ότι ο άνθρωπος διαθέτει την ελευθερία, την ευχέρεια να επιλέξει τη θρησκεία και το Θεό που θα πιστεύει και θα λατρεύει. Το γεγονός ότι στις σύγχρονες κοινωνίες εμφανίζεται πληθώρα θρησκευτικών πίστεων, κινήσεων, ομάδων δεν θα πρέπει να εκλαμβάνεται εξ ορισμού αρνητικά. Δυστυχώς ή ευτυχώς ουδείς διαθέτει τεκμήριο αυθεντίας, το οποίο μάλιστα να επιβάλλεται στους άλλους. Η αποχριστιανοποίηση της Ευρώπης ενδεχομένως είναι αρνητική για τους Χριστιανούς όλων των ομολογιών αλλά αυτό δε σημαίνει ότι είναι εξ ορισμού αρνητική ούτε βεβαίως ταυτίζεται η αποχριστιανοποίηση με την απουσία της θρησκείας από την κοινωνία, στην περίπτωση που δεν συμφωνήσουμε με τη θέση περί επιστροφής ή και εκδίκησης του Θεού, την οποία προαναφέραμε. Ξεπερνώντας το γεγονός της αποχριστιανοποίησης μπορούμε βάσιμα να υποστηρίξουμε ότι το θρησκευτικό στοιχείο δεν εκλείπει σήμερα από τις δυτικές κοινωνίες. Εκείνοι οι οποίοι θεωρούν ότι είναι εφικτό μία θρησκεία να είναι διαχρονικά η μοναδική επικρατούσα, έστω αριθμητικά και όχι νομικά, σε μία κοινωνία, οφείλουν να μελετήσουν με μεγαλύτερη εμβρίθεια την ιστορία της ανθρωπότητας. Θυμίζουμε μόνο ότι και στην Ελλάδα πριν από λίγα μόλις χρόνια όταν ορθά υποστήριζαν ορισμένοι ότι σε ποσοστό πάνω από 90% οι Έλληνες είναι Χριστιανοί Ορθόδοξοι υπήρχαν ήδη πλείστες άλλες θρησκευτικές κοινότητες, παρότι ολιγομελείς εν συγκρίσει με την Ορθόδοξη Εκκλησία, εκ των οποίων ενδεικτικά αναφέρουμε τους Έλληνες Ευαγγελικούς, τους Εβραίους, τους Μουσουλμάνους, τους Μάρτυρες του Ιεχωβά, για να περιοριστούμε σε μερικές.

Εκείνο το οποίο θεωρούμε ότι πρέπει να προβληματίσει περισσότερο το Χριστιανισμό,⁹ αν εν τέλει ενδιαφέρεται, είναι η σύγχυση, η οποία επικρατεί μεταξύ των πιστών του και όχι η αύξηση της παρουσίας διαφόρων θρησκευτικών κοινοτήτων και ομάδων ούτε αν οι Χριστιανοί έχουν μεταφέρει την πίστη τους από το δημόσιο στον ιδιωτικό χώρο. Μελετούν οι Χριστιανοί σήμερα την Αγία Γραφή; Κατανοούν τα όσα διδάσκει; Γνωρίζουν τι είναι ο Χριστιανισμός; Στα ερωτήματα αυτά θα απαντούσαμε κατ' αρχήν αρνητικά. Αν και οι κοινωνιολογικές έρευνες για την πίστη και τη θρησκευτική συνείδηση των Ελλήνων απουσιάζουν εντούτοις κατά καιρούς – σπάνια είναι η αλήθεια – διεξάγονται δημοσιογραφικές κατά βάση έρευνες, οι οποίες μας προσφέρουν χρήσιμες ενδείξεις. Ο Χριστιανισμός και δη η Ορθοδοξία στην προκειμένη περίπτωση θα έπρεπε να προβληματιστεί από το γεγονός ότι ούτε ένας στους δύο Έλληνες δεν πιστεύει στη μεταθανάτια ζωή, ενώ την ίδια στιγμή ο ένας στους τρεις πιστεύει στη μετενσάρκωση.¹⁰

Μη-συμπέρασμα

Τιτλοφορούμε το μέρος αυτό του άρθρου μας με τον μετανεωτερικό τίτλο μη-συμπέρασμα για δύο βασικούς λόγους. Κατ' αρχάς, διότι η πραγμάτευση του όλου ζητήματος δεν είναι εφικτό να ολοκληρωθεί στο παρόν κείμενο το οποίο μόνο στα βασικά του

σημεία το εξετάζει και επίσης διότι ενώ εμφανίζεται ως συμπέρασμα, έστω περιορισμένο, δεν είναι, αλλά αποτελεί προσπάθεια προσωρινής απάντησης στα εξ αρχής θεθέντα ερωτήματα και στη βασική μας υπόθεση μέσω της επιστήμης της κοινωνιολογίας.

Μία πρώτη διαπίστωση έχει να κάνει με τη γενικότερη συζήτηση περί του Θεού στην πόλη. Χωρίς να κάνουμε λόγο περί διακρίσεων ή θρησκευτικής ελευθερίας θεωρούμε ότι ο τίτλος είναι περιοριστικός του ζητήματος ή πρέπει να εκλαμβάνεται απλώς και μόνο περιγραφικά, διότι όπως είναι γνωστό υπάρχουν και θρησκείες χωρίς θεό, οι οποίες μάλιστα γνωρίζουν σημαντική άνοδο στις δυτικές κοινωνίες (π.χ. η λατρεία του Ντάρμα ή Ντάμα, η οποία στη δύση κατέστη γνωστή ως βουδισμός). Ορθότερο συνεπώς για κάποιον ο οποίος προσεγγίζει το όλο ζήτημα κοινωνιολογικά είναι να κάνει λόγο για τη θέση της θρησκείας ή των θρησκευτικών πεποιθήσεων σε μία κοινωνία καθώς τα τελευταία χρόνια εντοπίζεται και η περίπτωση ανθρώπων, οι οποίοι πιστεύουν χωρίς να ανήκουν, να εντάσσονται σε μία συλλογικότητα, σε μία θρησκεία ή σε μία εκκλησία.¹¹

Επόμενη διαπίστωση ως απόρροια της πρώτης είναι ότι το θρησκευτικό στοιχείο δεν έχει εξαλειφθεί από τις σύγχρονες κοινωνίες. Το γεγονός της αύξησης της θρησκευτικής ποικιλομορφίας ακόμα και του θρησκευτικού συγκρητισμού δεν πρέπει να οδηγεί στο λανθασμένο συμπέρασμα περί μείωσης του θρησκευτικού στοιχείου στις σύγχρονες δυτικές κοινωνίες. Η σύγχυση η οποία, όπως προαναφέραμε εμφανίζεται σταδιακά να συντελείται, αποτελεί ένα εξ ολοκλήρου διαφορετικό ζήτημα, το οποίο πέραν της κοινωνιολογικής μελέτης οφείλει να απασχολήσει σοβαρά και τις θρησκείες, κατ' ουσίαν το Χριστιανισμό, εφόσον αναφερόμαστε στις δυτικές κοινωνίες, ο οποίος από την πλευρά του μπορεί να την κρίνει και αξιολογικά-μανιχαϊκά με όρους 'καλού-κακού'. Η κοινωνιολογική όμως έρευνα, όπως και κάθε άλλη επιστημονική έρευνα, δεν επιτρέπεται να οδηγηθεί σε τέτοιου είδους προκατειλημμένα συμπεράσματα.

Οι δυτικές κοινωνίες όσο εξακολουθούν να ετερονομούνται κατά την εύστοχη διατύπωση του Κ. Καστοριάδη θα ετερονομούνται με βάση τη θρησκεία και το μεταφυσικό στοιχείο.¹² Όταν και αν αποφασίσουν να αυτονομηθούν, να στηριχθούν δηλαδή στις δικές τους αντιλήψεις και δυνάμεις θέτοντας οι ίδιες τους νόμους τους, τότε ενδέχεται να διαπιστώσουμε μείωση του θρησκευτικού στοιχείου στην κοινωνία. Το θρησκευτικό στοιχείο στις σύγχρονες κοινωνίες μεταξύ των οποίων και η ελληνική δεν εκλείπει. Θα λέγαμε μάλιστα ότι δεν έχει εκλείψει καν το μαγικό στοιχείο από τις θρησκείες καθώς το μάτι και το ξεμάτιασμα, το χτύπημα του ξύλου και άλλες μαγικο-θρησκευτικές

αντιλήψεις και πρακτικές εξακολουθούν να εντοπίζονται ακόμα και σε χώρους υποτίθεται πλήρως ορθολογικοποιημένους και απο-θρησκευτικοποιημένους, όπως οι ιδιωτικές πολυεθνικές επιχειρήσεις. Εκείνο που διαπιστώνεται να συντελείται είναι μία εξατομίκευση, μία μεγαλύτερη ιδιωτικοποίηση του θρησκευτικού στοιχείου.

Ποια είναι όμως η αιτία; Η πρώτη εύκαιρη απάντηση είναι ο σύγχρονος τρόπος ζωής, η καταναλωτική 'μανία' των ανθρώπων, η υπερ-απασχόληση και άλλα παρόμοια. Η απάντηση όμως αυτή ενώ φαίνεται να είναι κοινωνιολογική διατηρούμε σοβαρές αμφιβολίες αν όντως είναι. Κατ' αρχάς η σύγχρονη κοινωνία ως εξήγηση για την υποτιθέμενη μείωση της θρησκείας αποτελεί μερική απάντηση ακόμα και αν είναι πραγματική. Μελετώντας κανείς τους λόγους και τα κείμενα του Αρχιεπισκόπου της Ορθόδοξης Εκκλησίας της Ελλάδας καθώς και άλλων ιεραρχών διαπιστώνει αυτήν ακριβώς την επιχειρηματολογία. Δεν διαπιστώνει όμως καμία αναφορά σε ευθύνες της Εκκλησίας

για το αποτέλεσμα το οποίο σφόδρα επικρίνει. Ας αναρωτηθούμε λοιπόν: Πού εντοπίζεται σήμερα ο θεολογικός και πνευματικός λόγος της Ορθόδοξης Εκκλησίας στην κοινωνία πλην ελαχιστοτάτων εξαιρέσεων; Γιατί προβάλλεται με σφοδρότητα μία εθνικοποιημένη Εκκλησία, πλήρως πολιτικοποιημένη και ουδόλως πνευματική; Γιατί το πρόβλημα των ιεραρχών είναι μόνο τα 'επεκτατικά σχέδια' των γειτόνων μας; Ενδεχομένως να αντιπείνει κάποιος ότι δεν είναι η πλειονότητα των ιερέων που ασχολείται με αυτού του είδους τα ζητήματα. Δεν το αγνοούμε αλλά αυτό προβάλλεται. Πότε ο Αρχιεπίσκοπος ή κάποιος άλλος ιεράρχης έδωσε συνέ-

Εκείνο το οποίο θεωρούμε ότι πρέπει να προβληματίσει περισσότερο το Χριστιανισμό, αν εν τέλει ενδιαφέρεται, είναι η σύγχυση, η οποία επικρατεί μεταξύ των πιστών του και όχι η αύξηση της παρουσίας διαφόρων θρησκευτικών κοινοτήτων και ομάδων ούτε αν οι Χριστιανοί έχουν μεταφέρει την πίστη τους από το δημόσιο στον ιδιωτικό χώρο. Μελετούν οι Χριστιανοί σήμερα την Αγία Γραφή; Κατανοούν τα όσα διδάσκει; Γνωρίζουν τι είναι ο Χριστιανισμός;

ντευξη για αποκλειστικά πνευματικά ζητήματα; Και εν κατακλείδι σε ποιο επίπεδο βρίσκεται σήμερα ο Ορθόδοξος θεολογικός λόγος; Με άλλα λόγια ποιος θεολογεί σήμερα στην ελληνική κοινωνία και μάλιστα δημοσίως;

Είναι εύκολο κατά συνέπεια να αποδίδουμε ευθύνες γενικώς και αορίστως στην κοινωνία, της οποίας όλοι είμαστε μέλη και συνεπώς και η Εκκλησία, το ιερατείο. Διαπιστώνουμε δηλαδή ότι σε μία κοινωνία όπως η ελληνική όπου η Ορθόδοξη Εκκλησία κατά το Σύνταγμα είναι η επικρατούσα, απολαμβάνει πλήθος προνομίων και ενισχύεται από το ελληνικό κράτος πανομοιότροπως, η επιρροή της δείχνει να μειώνεται σε πνευματικό επίπεδο και αυτό δεν οφείλεται μόνο στην είσοδο των μεταναστών ή στην υπερ-κατανάλωση, όπως θα ισχυρίζονταν ορισμένοι βεβιασμένα. Θα μπορούσαμε άρα να παράσχουμε μία πρώτη απάντηση στην αρχική μας υπόθεση. Σε μία κοινωνία, όπως η ελληνική, η συνταγματική κατοχύρωση μίας θρησκείας ενδέχεται να μη συνδράμει στην ισχυρή κοινωνική

της παρουσία αλλά τουναντίον να την αποδυναμώνει. Η επιλογή βεβαίως χωρισμού της Εκκλησίας από το Κράτος προσφέρεται στην Ορθόδοξη Εκκλησία, αλλά δεν φαίνεται να αποτελεί άμεση προτεραιότητα (ούτε καν έμμεση). Το γιατί δεν είναι εύκολο να απαντηθεί αν και κατά καιρούς οι ίδιοι οι αρχιερείς έχουν δώσει ιδιαίτερα κυνικές απαντήσεις.¹³ Είτε ο ανώτερος κληρικός δεν επιθυμεί να φεισθεί τα προνομία τα οποία διαχρονικά έχει θεμελιώσει είτε η Ορθοδοξία δεν αισθάνεται έτοιμη να εισέλθει σε έναν 'ελεύθερο ανταγωνισμό' με τις έτερες θρησκευτικές κοινότητες πνευματικά και θεολογικά εννοούμε, οι οποίες ήδη φαίνεται να της αποσπών πιστούς – 'πελάτες'.

Κλείνοντας το παρόν άρθρο συνοψίζουμε κάποια βασικά σημεία της προσπάθειάς μας. Κατ' αρχάς μείωση του θρησκευτικού στοιχείου δεν φαίνεται να εντοπίζεται στις σύγχρονες κοινωνίες μαζί και στην ελληνική. Σύγχυση ναι, συγκρητισμός επίσης, θρησκευτική ποικιλία οπωσδήποτε, μείωση του Χριστιανισμού επίσης. Επιπλέον η ευθύνη, αν αναζητείται εκ μέρους του Χριστιανισμού και δη της Ορθόδοξης Εκκλησίας κάπου, δέον είναι να αναζητη-

θεί και στο εσωτερικό της και στη διδασκαλία της. Εν κατακλείδι πρέπει να υπογραμμίσουμε ότι οι κοινωνίες είναι δυναμικές ενώσεις και όχι στατικές στο χώρο και το χρόνο. Το γεγονός ότι για ορισμένα χρόνια ακόμα και αιώνες μία θρησκεία και μία Εκκλησία επικρατεί εντός μίας κοινωνίας ποσοτικά και νομικά δεν σημαίνει ότι θα διαιωνίζεται επ' άπειρον νετερμιστικά και τα ιστορικά παραδείγματα το αποδεικνύουν. Η

δυναμικότητα του κοινωνικού γίνεσθαι, η οποία είναι υπαρκτή ακόμα και σε περιστάσεις φαινομενικής κοινωνικής στατικότητας και σταθερότητας προκαλεί κοινωνικές μεταβολές και επαναστάσεις και θα ήταν χρήσιμο και εποικοδομητικό οι θρησκείες να διδαχθούν από αυτό το γεγονός και να αναλάβουν τις ευθύνες τους,

διαφορετικά ενδεχομένως να βρεθούν προ τετελεσμένων γεγονότων δίχως δυνατότητα επιστροφής.

Ο Αλέξανδρος Σακελλαρίου είναι Πτυχιούχος της Φιλοσοφικής Σχολής Αθηνών και Υποψήφιος διδάκτωρ Κοινωνιολογίας στο Πάντειο Πανεπιστήμιο.

Σε μία κοινωνία, όπως η ελληνική, η συνταγματική κατοχύρωση μίας θρησκείας ενδέχεται να μη συνδράμει στην ισχυρή κοινωνική της παρουσία αλλά τουναντίον να την αποδυναμώνει

Υποσημειώσεις

Αφορμή για τον τίτλο της εργασίας μας αποτέλεσε το έργο του Σ.Ζουμπουλάκη «Ο Θεός στην πόλη, Εστία, Αθήνα, 2002 και το πρόσφατο ομότιτλο αφιέρωμα του Αστέρρα της Ανατολής (Σεπτέμβριος 2007). Από τη στιγμή που κάνουμε λόγο για τη χριστιανική θρησκεία μπορούμε πράγματι να τη θεωρήσουμε ως θρησκεία της πόλης όπως εύστοχα υποστήριξε ο M.Weber. Βλ. M.Weber, «Οικονομία και Κοινωνία. Κοινωνιολογία της θρησκείας. Θρησκευτικές Κοινότητες», μετάφραση-εισαγωγή-επιμέλεια Θ.Γκιούρας, Σαββάλας, Αθήνα, 2007, σσ.94-96 και 141-147.

¹ Για την πρώτη θέση βλ. G.Kepel, "La revanche de dieu", Seuil, Paris, 1991, ιδίως τις σσ. 81-191 για την Ευρώπη και την Αμερική, δηλαδή για το Χριστιανισμό. Για τη δεύτερη βλ. Σ.Ζουμπουλάκη, «Ο Θεός στην πόλη», Εστία, Αθήνα, 2002, σσ. 11-54.

² Οφείλουμε να τονίσουμε ότι πρέπει να διακρίνουμε τη διοίκηση της Εκκλησίας, το ιερατείο από τη θρησκεία καθεαυτήν και τη θρησκευτική πίστη.

³ Βλ. Α.Παπαρίζος, «Η ελευθερία ενώπιον του θανάτου», Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 2000, σσ. 60-61 αλλά και όλο το κεφάλαιο 'Η ελευθερία μου είναι η ελευθερία του άλλου', σσ.49-63.

⁴ Ενδεικτικά κάποιος μπορεί να μελετήσει τα παρακάτω βασικά κείμενα. M.Gauchet, "The disenchantment of the world", Princeton University Press, N.Jersey, 1999, D.Martin, "A general theory of secularization", Basil Blackwell, Oxford, 1978, B.Wilson, "Religion in sociological perspective", Oxford University Press, Oxford, 1982, B.Turner, "Religion and social theory", Sage, London, 1991, J.P.Willaime, «Κοινωνιολογία των θρησκειών», Καρδαμίτσας, Αθήνα, 2004.

⁵ Βλ. Σ.Ζουμπουλάκη, «Ο Θεός στην πόλη», Εστία, Αθήνα, 2002, σ. 13. Πρόκειται για άποψη του Ε.Ρενάν την οποία ασπάζεται ο Σ.Ζουμπουλάκης.

⁶ Βλ. Κ.Μαρξ, «Το εβραϊκό ζήτημα», μετάφραση Γ.Κρητικός, Οδυσσέας, Αθήνα, 1999, Δ' έκδοση, σ. 72.

⁷ Βλ. J.Locke, «Επιστολή για την ανεξιθρησκεία», μετάφραση Γ.Πλάγγεσης, Ζήτρος, Θεσσαλονίκη, 1998, σ.151.

⁸ Βλ. Ν.Κοκοσαλάκης, «Παραδοσιακή θρησκεία και κοινωνία», στο Θ.Λίποβατς, Ν.Δεμερτζής, Β.Γεωργιάδου, «Θρησκείες και πολιτική στη νεωτερικότητα», Κριτική, Αθήνα, 2002, σ. 72.

⁹ Κάνουμε χρήση του όρου Χριστιανισμός εν πλήρη συνειδήσει, διότι θεωρούμε ότι σήμερα έχει μετατραπεί κατ' ουσίαν σε ιδεολογία (-ισμός) και έχει απωλέσει σχεδόν εξ ολοκλήρου το περιεχόμενο που προσέδιδε στη Χριστιανική θρησκεία ο όρος Χριστιανισμός.

¹⁰ Βλ. Περιοδικό Ταχυδρόμος, έρευνα της Κάπα Research, 7/2/2005.

¹¹ Βλ. ενδεικτικά G.Davie, "Religion in Britain since 1945: Believing without belonging, Oxford, Blackwell, 1994.

¹² Βλ. το κείμενο το Κ.Καστοριάδη στο περιοδικό Esprit, "Institution de la societe et religion", Mai, 1982, pp. 116-131.

¹³ Βλ. κείμενο του Αρχιεπισκόπου Χριστόδουλου στην εφημερίδα 'Το Βήμα', 14/5/1995 στο Α.Μανιτάκης, «Οι σχέσεις της Εκκλησίας με το Κράτος-Έθνος», Νεφέλη, Αθήνα, 2000, σ.179.

Η "Νέα Προοπτική" στον Απόστολο Παύλο

Η κριτική μιας θεωρίας

του Τάσου Μαρκουλιδάκη

Τα τελευταία 100 χρόνια διάφοροι θεολόγοι έχουν επιχειρήσει να επανεξετάσουν το ιστορικό πλαίσιο μέσα στο οποίο ο Απόστολος Παύλος έγραψε τις επιστολές του. Κανείς όμως δεν έχει επηρεάσει τον ευαγγελικό κόσμο τόσο πολύ, όσο ο Sanders με το βιβλίο του, *ο Παύλος και ο Παλαιστινιακός Ιουδαϊσμός (Paul and Palestinian Judaism)* το 1977. Ο Sanders άσκησε κριτική στην ερμηνευτική γραμμή που χαρακτήρησε από τους αναμορφωτές, αναφορικά με την αντίληψη και θεολογία του Αποστόλου Παύλου για τον Ιουδαϊσμό του πρώτου αιώνα μετά Χριστόν. Ως αποτέλεσμα, τα σώματα καθηγητών πολλών συντηρητικών ευαγγελικών θεολογικών σεμιναρίων στην άλλη όχθη του Ατλαντικού, επιχειρηματολογούν, γράφουν βιβλία και άρθρα και έχουν διχαστεί, σε σχέση με ορισμένες επίμαχες πτυχές της νέας αυτής προοπτικής. Σε καμία περίπτωση αυτό το άρθρο δεν αποσκοπεί στην εξαντλητική ανασκόπηση της νέας αυτής προοπτικής. Ο σκοπός του συγκεκριμένου άρθρου είναι να περιγράψει και να ασκήσει κριτική περιληπτικά στα κύρια σημεία της τάσης που στα αγγλικά ονομάζεται *New Perspective on Paul*¹. Κατά την άποψη μου, η συγκεκριμένη αντίληψη έχει ορισμένα στοιχεία άξια προσοχής, έχει όμως και ορισμένα σημεία άκρως επικίνδυνα και Βιβλικά αβάσιμα.

Κύριοι εκφραστές της "Νέας Προοπτικής" στον Παύλο

Τρεις είναι οι κύριοι εκφραστές της νέας αυτής αντίληψης. Ο πρώτος είναι ο E.P. Sanders, καθηγητής Θεολογίας στο πανεπιστήμιο Duke, και ο πιο σημαίνων ακαδημαϊκά θεολόγος των τελευταίων 25 ετών, αναφορικά με την θεολογία του αποστόλου Παύλου. Ο δεύτερος είναι ο James Dunn, επίτιμος καθηγητής Θεολογίας στο πανεπιστήμιο Durham της Αγγλίας. Ο τρίτος είναι ο N.T. Wright, επίσκοπος του Durham, ένας από τους πιο σημαντικούς θεολόγους της Καινής Διαθήκης. Ο Wright έγινε ευρύτερα γνωστός μέσω της επιτυχημένης προ-άσπισης της ιστορικής και Βιβλικής ταυτότητας του Χριστού απέναντι στο "Jesus Seminar".

Διδασκαλία της "Νέας Προοπτικής" στον Παύλο

Για τον απόστολο Παύλο

Ο Sanders υποστήριξε πως η εμπεριστατωμένη μελέτη της Ραββινικής λογοτεχνίας, έργων που βρέθηκαν στην Μαύρη Θάλασσα, Αποκρύφων και Ψευδεπιγράφων έργων, αποδεικνύουν ότι ο Ιουδαϊσμός του πρώτου αιώνα δεν ήταν μια θρησκεία βασισμένη σε έργα δικαίωσης, αλλά στην χάρη του Θεού. Σύμφωνα με τους υποστηρικτές της ΝΠΠ, ο Παύλος δεν διαφωνούσε με τους Ιουδαίους θρησκευτικούς ηγέτες. Οι σύγχρονοι θεολόγοι έχουνε παρανοήσει, τόσο τον Παύλο όσο

και τον Παλαιστινιακό Ιουδαϊσμό, ακολουθώντας λανθασμένα τον Λούθηρο. Ο Λούθηρος, επηρεασμένος από την διαμάχη του με την Καθολική εκκλησία, παρανόησε τον Ιουδαϊσμό του πρώτου Αιώνα. «Τα προβλήματα του Λούθηρου δεν ήταν προβλήματα του Παύλου, γιατί παρερμηνεύουμε τον Παύλο εάν τον δούμε μέσα από το πρίσμα του Λούθηρου.»² Ο Ιουδαϊσμός της εποχής του Παύλου ήταν υγιής θεολογικά! Ο Sanders χρησιμοποιεί τον όρο διαθηκικός νομισμός» (covenantal nomism)³, προκειμένου να δηλώσει ότι η σωτηρία είναι δώρο Θεού, που αποκαλύπτεται στη διαθήκη Του με τον Ισραήλ. Ο Sanders γράφει χαρακτηριστικά, «Ο Παύλος συνομολογεί με τον Παλαιστινιακό Ιουδαϊσμό»⁴, ενώ ο N.T. Wright προσθέτει, «έχουμε παρεξηγήσει τον πρόωρο Ιουδαϊσμό, ειδικότερα τον Φαρισαϊσμό, εάν πιστέψουμε ότι είναι πρώιμη μορφή Πελαγיאτισμού.»⁵

Για τα έργα του νόμου

Ο Dunn πιστεύει πως τα «έργα του νόμου» (Γαλ. 2:16, 3:10, Ρωμ. 9:32, 11:6, κλπ.), ήταν Ιουδαϊκά εθνικά σύμβολα όπως η περιτομή, η τήρηση του Σαββάτου και οι διατροφικοί νόμοι. Τα συγκεκριμένα σύμβολα αφορούσαν την διατήρηση της εθνικής ταυτότητας των Ισραηλιτών. Το βασικό πρόβλημα του Ιουδαϊσμού δεν ήταν ο νομικισμός, αλλά ο εθνικισμός. Η αμαρτία του Ισραήλ, την εποχή του Παύλου δεν ήταν η δικαίωση δια των έργων, αλλά η «εθνική δικαίωση», η πεποίθηση δηλαδή, ότι οι φυσικοί απόγονοι του Αβραάμ, ήταν αυτόματα μέλη της διαθήκης του Θεού.⁶ Εφόσον οι Ισραηλίτες διατηρούσαν την διαθήκη του Θεού, εξακολουθούσαν να είναι ο λαός Του και παρέμεναν μέσα στην διαθήκη. «Η δικαίωση δεν αφορούσε το ποιος θα μπει στην διαθήκη, αλλά ποιος θα μείνει.»⁷

Η επίδωξη του Παύλου στις επιστολές προς Γαλάτας και Ρωμαίους είναι να διαλύσει τον εθνοφυλετικό και πολιτισμικό ελιτισμό των Ιουδαίων και να τους βοηθήσει να συνειδητοποιήσουν ότι και οι Εθνικοί πιστοί είναι ισάξιοι κοινωνοί της θείας Διαθήκης.⁸ Οι διαφωνίες στην πρώτη εκκλησία περιστρέφονταν γύρω από την τήρηση ή όχι του Μωσαϊκού νόμου από τους πιστούς Εθνικούς. Οπότε, ο Παύλος αποβλέπει στην ενότητα των πιστών Ιουδαίων και Εθνικών και όχι στην δικαίωση των πιστών διά πίστεως. Για αυτό, ο Παύλος διορθώνει μια πολύ μικρή μειονότητα πιστών Ιουδαίων που ακολουθούσαν τυπολατρικά τον Μωσαϊκό νόμο. Κατά την ΝΠΠ, ο πιστός εισέρχεται στην διαθήκη διά της χάριτος, αλλά παραμένει μόνο μέσω της συσσωρευσης της αρετής και των καλών έργων. Με άλλα λόγια, τα έργα δεν είναι φυσική απόρροια της σωτηρίας, αλλά απαραίτητη προϋπόθεση διατήρησης της.

Για το ευαγγέλιο

Η σωτηρία είναι διά της χάριτος, αλλά η κρίση θα βασιστεί στα έργα.⁹ Σύμφωνα με τον Wright, το ευαγγέλιο του Παύλου δεν ήταν ένα δόγμα σωτηρίας¹⁰, που εξηγεί στους ανθρώπους

πώς μπορούν να σωθούν.¹¹ Το ευαγγέλιο δεν επιδιώκει να δημιουργήσει Χριστιανούς¹², αλλά να διακηρύξει ότι ο Χριστός είναι ο Μεσσίας του Ισραήλ που έχει αναστηθεί από τους νεκρούς και είναι ο μόνος αληθινός Θεός και Κύριος του κόσμου.¹³

Για τη δικαίωση δια της πίστεως

«Η θέση στο Θεϊκό σχέδιο εγκαθίσταται στην βάση της διαθήκης, η οποία απαιτεί υπακοή του ανθρώπου στις εντολές ως δέουσα ανταπόκριση, ενόσω παρέχει μέσα για ιλασμό παραβάσεων.»¹⁴ Σύμφωνα με την ΝΠΠ, στον Ιουδαϊσμό του πρώτου αιώνα, οιοσδήποτε φυσικός απόγονος του Αβραάμ πριν την ενσάρκωση του Χριστού, ανήκε στην διαθήκη του Θεού, και ήταν δικαιωμένος. Για τον Sanders, η πίστη λειτουργεί ως σύμβολο, που αποδεικνύει ότι κάποιος ανήκει στην διαθήκη, ενώ για τον Wright «η δικαίωση δεν αφορά την σωτηριολογία, αλλά την εκκλησιολογία, δεν αφορά την σωτηρία, αλλά την εκκλησία.»¹⁵

Επιπρόσθετα, ο Wright έχει υποστηρίξει ότι οι αναφορές του Παύλου, που από την εποχή των αναμορφωτών έχουν αποδοθεί στη δικαίωση των πιστών διά της πίστεως, αντιπροσωπεύουν δικαστική γλώσσα, και αφορούν είτε την εθνική δικαίωση των Ιουδαίων, είτε την εσχατολογική κρίση, είτε την πιστότητα του Θεού. Ο Wright γράφει, «Εάν χρησιμοποιήσουμε την δικαστική γλώσσα, είναι παράλογο να ισχυριστούμε ότι ο δικαστής, προσάπτει, μεταδίδει, κληροδοτεί, διαβιβάζει και μεταβιβάζει την δικαιοσύνη του είτε στον ενάγοντα είτε στον εναγόμενο... Η δικαιοσύνη που έχει ο λαός του Θεού δεν είναι δικαιοσύνη του Θεού.»¹⁶ Στο τέλος (στην τελική κρίση δηλαδή), η δικαίωση εξαρτάται από την διάπραξη καλών έργων.¹⁷ Η δικαίωση στον πρώτο αιώνα «δεν επικεντρωνόταν στο πώς μπορεί κάποιος να αποκτήσει προσωπική σχέση με τον Θεό, αλλά ήταν εσχατολογικός ορισμός, τόσο τωρινός όσο και μελλοντικός, που αφορούσε ποιος είναι μέλος της διαθήκης.»¹⁸ Ιδιαίτερα οι αναφορές του Παύλου στην δικαιοσύνη του Θεού στην προς Ρωμαίους επιστολή, και όχι μόνο (π.χ. Β' Κορ. 5:21), αναφέρονται αποκλειστικά στην πιστότητα του Θεού και όχι στην δικαίωση του πιστού διά πίστεως. Ο πυρήνας του ευαγγελίου του Παύλου δεν είναι η δικαίωση διά πίστεως, αλλά ο θάνατος και η ανάσταση του Χριστού και η εξύμνηση Του ως Κυρίου. Η δικαίωση είναι η διακήρυξη ότι κάποιος είναι Χριστιανός. «Δεν είναι η άσκηση ελέους, αλλά η διακήρυξη ότι κάποιος έχει λάβει έλεος.»¹⁹

Κριτική της "Νέας Προοπτικής" στον Παύλο

Ήταν όλοι οι Ιουδαίοι της εποχής του Παύλου νομικιστές; Μάλλον όχι. Η ΝΠΠ, διαπράττει όμως σφάλμα ολκής μεταβαίνοντας στο άλλο άκρο και υποστηρίζοντας ότι η θρησκεία των Ιουδαίων βασιζόταν αποκλειστικά στην χάρη του Θεού και όχι στο νομικισμό. Ο Sanders υποβαθμίζει εξωβιβλικά κείμενα όπως η Σοφία Σειράχ (3:3, 14-15, 30-31), Τωβίτ 4:7-11 και Δ' Εσδρας (7:77, 78-94, 105, 133, 8:55-56, 9:7-12), που διδάσκουν άφεση αμαρτιών μέσω καλών πράξεων, όπως ο σεβασμός προς τους γονείς. Παράλληλα, ο Ιουδαϊσμός όπως ο Sanders τον σκιαγραφεί, έχει κάποια τουλάχιστον στοιχεία νομικισμού. Σύμφωνα με τον Παύλο, τόσο η είσοδος όσο και η παραμονή στην διαθήκη του Θεού, πηγάζουν από την χάρη του

Θεού (Γαλ. 3:1-5). Τα καλά έργα ποτέ δεν είναι προϊόν αυτόνομης ανθρώπινης προσπάθειας (Φιλ. 2:12-13), αλλά φυσική και αναμενόμενη ανταπόκριση στην Θεία χάρη.

Πολλοί υποστηρικτές της ΝΠΠ, δίνουν σε εξωβιβλικά κείμενα εξουσία ισάξια με τα βιβλία της Αγίας Γραφής, παραβλέποντας ότι τα συγκεκριμένα βιβλία δεν είχαν αποστολική προέλευση και αποδοχή. Απεναντίας, έχουν σαφείς και θεμελιώδεις διαφορές σε σύγκριση με τα βιβλία του Βιβλικού κανόνα. Σύμφωνα με τον Sanders, δεν μπορούμε να στηριχτούμε μόνο στην Γραφή για να ερμηνεύσουμε την Γραφή (βλ. 2 Τιμ. 3:16).

Ο Wright πιστεύει πως ο Χριστός πέθανε στον σταυρό στην θέση μας, ως ιλασμός για τις αμαρτίες μας. Το πρόβλημα δεν δημιουργείται από τις καταφάσεις του, αλλά από τις αρνήσεις του. Ο Wright αρνείται ότι η δικαιοσύνη του Χριστού μεταδίδεται στον πιστό όταν εκείνος σώζεται. Η δικαίωση, δεν είναι αποτέλεσμα πράξης του Θεού, αλλά διαδικασία, στο τέλος της οποίας, στην τελική κρίση δηλαδή, οι πιστοί καθίστανται δίκαιοι ή άδικοι με βάση τα έργα τους. Ο Wright, πιστεύει πως η αφετηρία της σωτηρίας είναι η συμμετοχή στη κοινότητα της Διαθήκης. Η σωτηρία λοιπόν κατά τον Wright, είναι διά χάριτος, με την προϋπόθεση ότι το μέλος θα μείνει πιστό μέχρι το τέλος. Οπότε, η σωτηρία μπορεί να χαθεί και κανείς δεν μπορεί να είναι ασφαλής, επειδή η δικαίωση είναι μελλοντική και όχι σωτηριακή. Με αυτό τον τρόπο καταργούνται

Η δικαίωση μας είναι μια πράξη του Θεού με την οποία λέει «Δεν είσαι πλέον ένοχος. Στα μάτια μου είσαι δίκαιος, επειδή έχεις την δικαιοσύνη του Υιού μου». Από εκείνη τη στιγμή και έπειτα ο Θεός μάς βλέπει μέσα από το πρίσμα του Υιού Του

βασικές διαχωριστικές γραμμές με την Καθολική θεολογία και υποβαθμίζεται η σημασία του «Sola fide» και της Θρησκευτικής Μεταρρύθμισης. Ουσιαστικά, ο Wright αποσυνδέει την δικαίωση από την αμαρτία και την ανάγκη αναγέννησης και την συνδέει με την συμμετοχή (κυρίως των εθνικών πιστών) στην κοινότητα της διαθήκης. Παρότι δεν το δηλώνει ξεκάθαρα, η διδασκαλία του είναι ουσιαστικά τελική σωτηρία διά έργων. Ενδεχομένως, κάποιοι να υποστηρίξουν ότι η διδασκαλία του Wright δεν είναι όπως ακούγεται. Παρόλα αυτά, ακούγεται όπως είναι, και πρέπει να θεωρηθεί και αντιμε-

τωπιστεί όπως ακούγεται. Εάν κάνεις καλά έργα θα σωθείς, εάν όχι, στο τέλος θα καταδικαστείς. Ο Wright αντιβαίνει στην Βιβλική διδασκαλία ότι η σωτηρία είναι αμετάκλητη (Ιωάν 6:40, 44, Ρωμ. 5:10, 8:28-29, 11:29, Εφ. 1:13-14, Εβρ. 7:25, 12:2). Είναι σαφές, ότι για τον Wright, η πιστότητα και όχι η πίστη είναι βασική προϋπόθεση για την τελική σωτηρία. Ταυτόχρονα, εφόσον η σωτηρία εξαρτάται από την πιστότητα ενός πιστού, ο κάθε πιστός είναι υπεύθυνος για την σωτηρία του, αλλά και για την εγκάρτηση των υπόλοιπων μελών μέσα στην διαθήκη.

Επιπλέον, από την στιγμή που η δικαίωση των πιστών είναι εκκλησιαστικό και όχι σωτηριακό ζήτημα, η έμφαση δίνεται στην προώθηση κοινωνικής και εκκλησιαστικής ενότητας, μετατρέποντας τα καλά νέα της σωτηρίας του ανθρώπου από την αμαρτία, σε κοινωνικό ευαγγέλιο. Ο Wright σωστά προωθεί την ενεργότερη συμμετοχή της εκκλησίας στα «καυτά» κοινωνικά ζητήματα της εποχής μας, όπως το περιβάλλον και η φτώχεια. Η συμμετοχή αυτή όμως, ποτέ δεν πρέπει να υποσκελίζει την Μεγάλη Αποστολή (Ματθ. 28:18-20) και την ανάγκη μετάνοιας.

Το ουσιαστικό και θεμελιώδες ερώτημα στο ζήτημα της δικαίωσης είναι πώς και πότε δικαιώνεται ο πιστός. Πότε ο Θεός παύει να είναι εναντίον σου και αρχίζει να είναι μαζί σου; Για τον Λούθηρο, από το συγκεκριμένο δόγμα «κρέμεται» ολόκληρη η θεολογία μας. Το ζήτημα αυτό είναι κεντρικό στην

Θεολογία μας, και κατά την άποψη μου μη διαπραγματεύσιμο. Η δικαίωση μας είναι μια πράξη του Θεού με την οποία λέει «Δεν είσαι πλέον ένοχος. Στα μάτια μου είσαι δίκαιος, επειδή έχεις την δικαιοσύνη του Υιού μου.» Από εκείνη τη στιγμή και έπειτα ο Θεός μάς βλέπει μέσα από το πρίσμα του Υιού Του. Από εκείνη την στιγμή και για πάντα, ο Θεός δεν είναι εναντίον μας, αλλά μαζί μας. Από εκείνη την στιγμή είμαστε συγχωρημένοι, ευπρόσδεκτοι, παραδεκτοί, και υπάκουοι εξαιτίας της ένωσης μας με τον Θεό.

Η ΝΠΠ διδάσκει ότι η πίστη είναι σύμβολο που αποδεικνύει ότι είμαστε μέλη της διαθήκης Του. Το σύμβολο όμως που αποδείκνυε ότι κάποιος άνηκε στην διαθήκη στην Παλαιά Διαθήκη ήταν η περιτομή (Γεν. 17:1-7), η οποία έχει αντικατασταθεί από το βάπτισμα (Κολ.2:11-12) στην Καινή Διαθήκη. Ο Παύλος ξεκαθαρίζει, ότι ο Αβραάμ παρότι ήταν περιτμημένος, είχε ήδη δικαιωθεί από τον Θεό εξαιτίας της πίστης του (Ρωμ.4:11). Επομένως, για τον Παύλο, η πίστη δεν είναι σύμβολο. Είναι όμως άρρηκτα συνδεδεμένη με την δικαίωση μας.

Ο Παύλος ξεκάθαρα διδάξε ότι «όστις φυλάξη όλον τον νόμον και ππαίση εις εν, έγινεν ένοχος πάντων» (Ιάκ. 2:10), και ότι «ο άνθρωπος δικαιούται διά της πίστεως χωρίς των έργων του νόμου» (Ρωμ.3:28). Η δικαίωση είναι πράξη του Θεού (Ρωμ.8:33), κατά την οποία ο κυρίαρχος Θεός διακηρύσσει δίκαιους, όσους πιστεύουν στο σωτήριο έργο του Χριστού (Ρωμ.10:9), μετανοούν από τις αμαρτίες τους (Λουκ. 13:3, Πράξ. 2:38, 3:19, 11:18, Ρωμ.2:4, Β'Κορ. 7:10, Ησ.55:6-7) και ομολογούν ότι είναι Θεός και Κύριος (Ρωμ.10:9-10, Α'Κορ.12:3, Β'Κορ.4:5, Φιλ. 2:11). Η δικαίωση αυτή είναι δόγμα, σε αντίθεση με τον αγιασμό που είναι τόσο δόγμα, όσο και βίωμα. Η συγκεκριμένη δικαίωση είναι ανεξάρτητη από οποιοδήποτε ανθρώπινο έργο, προσόν, ή ηθική αρετή (Ρωμ.3:20, 4:6), και συμπεριλαμβάνει την μεταβίβαση όλων μας των αμαρτιών στον Χριστό (Κολ.2:14, Α'Πέτρου 2:24) και την μεταβίβαση της δικαιοσύνης Του σε εμάς (Α'Κορ.1:30, Β'Κορ. 5:21). Η δικαιοσύνη του πιστού δεν είναι η προσωπική του δικαιοσύνη που αποκτάται μέσω καλών έργων, αλλά η δικαιοσύνη του Χριστού (Φιλ.3:9, Ρωμ.1:17, 3:21-24). Όπως ο Χριστός ήταν αναμάρτητος, αλλά ο Θεος τον μεταχειρίστηκε σαν αμαρτωλό, έτσι και όσοι πιστεύουν σε Αυτόν είναι αμαρτωλοί, αλλά τους μεταχειρίζεται ο Θεός σαν να είναι δίκαιοι

(Β'Κορ.5:21). Με αυτή του την πράξη ο Θεός φανερώνει πως μόνο Εκείνος είναι «δίκαιος και δικαιοή τον πιστεύοντα εις τον Ιησούν» (Ρωμ.3:26). Όπως αναφέρεται στην 32^η ερώτηση της "Ομολογίας Πίστεως" του Ουέστμινστερ «Δικαίωση είναι μια πράξη δωρεάν χάρις, στην οποία ο Θεός συγχωρεί όλες τις αμαρτίες και μας αποδέχεται ως δίκαιους στην παρουσία Του, επειδή η δικαιοσύνη του Χριστού αποδίδεται σε μας και λαμβάνεται μόνο μέσω πίστης».

Ο Wright μαζί με πολλούς άλλους συνηγόρους της ΝΠΠ, αρνείται emphaticά ότι ο Χριστός είναι παράλληλα τόσο ο δικαστής που απονέμει δικαιοσύνη, όσο και ο δικαιοπής που μας αθώνει, απαλλάσσοντάς μας από κάθε κατηγορία (Ρωμ.8:1). Η συμφιλίωση με τον Θεό όμως, δεν προέρχεται μόνο από την άφεση αμαρτιών, αλλά και από την δικαίωση μας, την μεταβίβαση δηλαδή της δικαιοσύνης Του σε εμάς (Β'Κορ.5:21). Με άλλα λόγια, δεν είναι η αθωότητα μας, αλλά η δικαιοσύνη Του που μας δικαιώνει. Ο Χριστός όχι μόνο πέθανε τον θάνατο που έπρεπε να είχαμε πεθάνει, αλλά έζησε και την ζωή που έπρεπε να είχαμε ζήσει. Για αυτό η δική μας υπακοή σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να ανταγωνιστεί ή να συγκριθεί με την υπακοή του Χριστού.

Εν κατακλείδι, πρέπει να είμαστε ανοιχτοί σε οποιαδήποτε καινούρια θεολογική θεωρία, εφόσον οι μη διαπραγματεύσιμες διδασκαλίες του ευαγγελίου δεν ανατρέπονται ή διαπραγματεύονται. Η διδασκαλία και επιρροή της ΝΠΠ, όπως κάθε άλλη θεωρία θα έλθει σύντομα και στην Ελλάδα. Γι'αυτό πρέπει να υπερασπίσουμε τα κεκτημένα μας, και να προστατευτούμε από καθετί που μπορεί να αποτελέσει νάρκη στα σπλάχνα της Ευαγγελικής Εκκλησίας. Τα μικρά παράθυρα διαπραγμάτευσης των αδιαπραγμάτευτων, αδιαφορίας και απροσεξίας, είναι οι κερκόπορτες που μπορούν να οδηγήσουν στην σταδιακή άλωση της Βιβλική ορθόδοξης αναμορφωμένης Ευαγγελικής θεολογίας. Εάν δεν εξετάσουμε προσεκτικά την ΝΠΠ και δεν προετοιμαστούμε κατάλληλα, κάποια στιγμή μπορεί να σκάσει μπροστά μας, ο θεολογικός αυτός αερόσακος και να μας τραυματίσει, αφήνοντάς σε μας και στα ποιήματα μας, μερική ή ολική πνευματική αναπηρία.

Ο κ. Τάσος Μαρκουλιδάκης είναι τελειόφοιτος Θεολογίας στο Θεολογικό Σεμινάριο Γκόρντον Κόνουελ της Μασαχουσέτης.

Υποσημειώσεις

- ¹ Από αυτό το σημείο και έπειτα η Νέα Προοπτική στον Απόστολο Παύλο θα αναφέρεται ως ΝΠΠ.
- ² E.P. Sanders, *Paul: A Very Short Introduction* (Oxford: Oxford. Univ. Press, 1991), σελ. 58
- ³ Sanders, E. P. *Paul and Palestinian Judaism: A Comparison of Patterns of Religion* (Minneapolis, MN: Fortress Press, 1977), σελ.75
- ⁴ Sanders, E. P. *ο.π.*, σελ. 543
- ⁵ Wright, N.T. *What Saint Paul Really Said: Was Paul of Tarsus the Real Founder of Christianity?* (Grand Rapids: Eerdmans, 1997), σελ. 32
- ⁶ Wright, N.T. *The Paul of History and the Apostle of Faith.* *Tyndale Bulletin* 29 (1978): 65.
- ⁷ Wright, N.T. *What Saint Paul Really Said: Was Paul of Tarsus the Real Founder of Christianity?* (Grand Rapids: Eerdmans, 1997), σελ. 119
- ⁸ Carson, D.A., P.T. O'Brien & M.A. Seifrid. *Justification and Variegated Nomism: 16 chapters on salvation, justification and Torah in Second Temple Judaism* (Tubingen: Mohr Siebeck & Grand Rapids: Baker Academic, 2001), σελ.4
- ⁹ Sanders, E. P. *Paul and Palestinian Judaism: A Comparison of Patterns of Religion* (Minneapolis, MN: Fortress Press, 1977), σελ. 543
- ¹⁰ Wright, N.T. *ο.π.*, σελ. 90
- ¹¹ Wright, N.T. *ο.π.*, σελ. 60
- ¹² Wright, N.T. *ο.π.*, σελ. 153
- ¹³ Wright, N.T. *ο.π.*, σελ. 46
- ¹⁴ Sanders, E. P. *Paul and Palestinian Judaism: A Comparison of Patterns of Religion* (Minneapolis, MN: Fortress Press, 1977), σελ. 75
- ¹⁵ Wright, N.T. *ο.π.*, σελ. 119
- ¹⁶ Wright, N.T. *ο.π.*, σελ.98-99
- ¹⁷ N.T. Wright, *The Letter to the Romans in The New Interpreter's Bible*, 12 vols. (Nashville: Abingdon, 2002), 10:440.
- ¹⁸ Wright, N.T. *What Saint Paul Really Said: Was Paul of Tarsus the Real Founder of Christianity?* (Grand Rapids: Eerdmans, 1997), σελ.119
- ¹⁹ Wright, N.T. *Justification: The Biblical Basis and its Relevance for Contemporary Evangelicalism*. http://www.ntwrightpage.com/Wright_Justification_Biblical_Basis.pdf, σελ.1

Η ειρωνεία της ειδωλολατρίας

του Greg Beale

Ησαΐας 6,9-13

Έχουμε εδώ μια πολύ δύσκολη περικοπή.

Όταν οι δυο κόρες μου ήταν πολύ μικρές, άρχισα να παρατηρώ πως άρχισαν να μιμούνται τη γυναίκα μου και μένα -ιδιαίτερα τη μητέρα τους. Πιστεύω πως όλοι μας έχουμε δει να συμβαίνει αυτό με μικρά παιδιά. Έβλεπα λοιπόν τις κόρες μου να μιλούν στο ψεύτικο τηλέφωνό τους όπως και η μητέρα τους. Έπαιζαν με τις κούκλες τους με τον ίδιο τρόπο που εμείς ασχολούμασταν μ' αυτές. Τις έντυναν, τις τάζιζαν, τις έβαζαν τιμωρία, τους έδιναν κάποιο σιροπάκι – φάρμακο, μαγείρευαν στην κουζίνα που είχαν σαν παιχνίδι, όπως η μητέρα τους μαγείρευε για κείνες. Πιστεύω ότι όλοι μας το έχουμε δει να συμβαίνει αυτό με τα μικρά παιδιά. Σίγουρα θυμάστε την εποχή που ήσασταν στα χρόνια του γυμνασίου ή του λυκείου και ήσασταν μέλος μιας μεγαλύτερης παρέας. Για να ανήκεις σ' εκείνη την παρέα έπρεπε να ντύνεσαι, για παράδειγμα, με το ίδιο στυλ που ντύνονταν όλοι στην παρέα σου και έπρεπε να κάνεις ό,τι έκαναν οι άλλοι για να είσαι αποδεκτός σ' εκείνη την ομάδα. Ελπίζω να μην ανήκετε σε κάποια παρέα στην οποία για να γίνεις αποδεκτός χρειάζεται να είσαι αλκοολικός ή να χρησιμοποιείς ναρκωτικά. Πιστεύω όμως ότι όλοι συμφωνούμε ότι πράγματι συμβαίνει ότι προκειμένου ν' ανήκεις σε μια ομάδα πρέπει ν' αντανακλάς τις αξίες της στη ζωή σου. Έτσι μπορούμε να πούμε ότι στη ζωή μας, ακόμα και ως ενήλικες, άλλες φορές συνειδητά και άλλες ασυνείδητα, αντανακλούμε πράγματα της κοινωνίας μέσα στην οποία ζούμε. Ας δούμε τι ήταν εκείνο που αντανακλούσε ο λαός Ισραήλ. Και να αναρωτηθούμε τι αντανακλά η δική μας ζωή μέσα στην κοινωνία στην οποία ζούμε. Πρέπει λοιπόν ο κάθε ένας από εμάς ν' αναρωτηθεί σήμερα τι είναι εκείνο που αντανακλά η δική μου ζωή. Καθώς κοιτάμε γύρω μας, τι είναι αυτό που υπάρχει γύρω μας στο οποίο μοιάζουμε. Ανέφερα από την αρχή ότι η περικοπή που πιάσαμε είναι δύσκολη. Αυτή είναι μια εντολή η οποία δίνεται στο Ησαΐα. Ο Θεός του ζητά με τη διδασκαλία και το κήρυγμα του να τυφλώσει πνευματικά εκείνον τον λαό. Προσέξτε τα εδάφια 9-10 του κεφ. 6. Ο Θεός λέει στον Ησαΐα «Πήγαινε και πες σ' αυτόν το λαό: "Θ' ακούτε μα δεν θα καταλαβαίνετε"». Είναι σαν να ζητά ο Θεός από τον Ησαΐα να τους πει «ακούστε, αλλά ταυτόχρονα μην καταλάβετε αυτό που σας λέω». Και το δεύτερο κομμάτι του εδαφίου λέει το εξής περίεργο ξανά. «Θα βλέπετε, μα δεν θα εννοείτε!». Και στο εδ. 10 τι κάνει ο Ησαΐας με το μήνυμά του και τη διακονία του; Το κήρυγμά του θα έχει ως αποτέλεσμα να κάνει την καρδιά των ανθρώπων να «παχυνθεί», να είναι πωρωμένα. Να είναι τα αυτιά τους βαριά και τα μάτια τους κλειστά. Σκεφθείτε το λοιπόν, ο Θεός ζητά από τον Ησαΐα να κηρύξει, και το αποτέλεσμα του κηρύγματος του να είναι να μην καταλάβει ο λαός. Φαντάζεστε να

το έλεγε αυτό ο Θεός στον ποιμένα σας το Σάββατο το βράδυ; Ή σε σένα καθώς θα διδάξεις Κυριακό Σχολείο ή κάποια βιβλική μελέτη. Και ο Θεός να λέει σε σένα, «κάνε αυτούς που σ' ακούνε να μην καταλάβουν αυτό που διδάσκεις». Ίσως πεις ότι αυτός δεν είναι ο Θεός. Ίσως είναι κάποιος δαίμονας ή το μυαλό μου τα έχει χάσει. Ή ίσως θα έψαχνες να βρεις κάποια άλλη περικοπή πιο κατανοητή και βολική. Ο Ησαΐας δεν το έκανε αυτό. Άκουσε αυτά τα λόγια ως λόγο Θεού. Ελπίζω να σας έχω πείσει ότι η περικοπή αυτή είναι δύσκολη για να την καταλάβουμε. Πώς μπορούμε να δεχθούμε αυτή την περικοπή και ταυτόχρονα να πιστεύουμε ότι ο Θεός είναι καλός και με το ποιμνίό του. Αυτός είναι ο τρόπος με τον οποίο ενδιαφέρεται για το ποιμνίό του; Να λέει στους υπηρέτες του να κάνουν τον λαό να μην καταλαβαίνει;

Στο κεφ. 6 του Ησαΐα έχουμε τέσσερα τμήματα. Στα πρώτα τέσσερα εδάφια ο Θεός δοξάζεται, υμνείται για την αγιότητα του «Άγιος, άγιος, άγιος», και στα εδ. 5-7 βλέπουμε τον Ησαΐα, που αν και αμαρτωλός, ο Θεός τον συγχωρεί και τον ονομάζει δίκαιο. Το άγγιγμα με το αναμμένο κάρβουνο στα χείλη του συμβολίζει τη συγχώρηση. Και μετά στα εδ. 9-10 βρίσκουμε το τρίτο τμήμα της περικοπής και στα εδ. 11-14 το τέταρτο τμήμα της περικοπής. Αυτό που βλέπουμε όμως στα δύο πρώτα τμήματα είναι ότι ο Θεός είναι άγιος. Μετά βλέπουμε ότι ο Ησαΐας είναι κάποιος που σέβεται τον Θεό, και καθώς τον σέβεται μοιάζει σ' εκείνον, δεν φεύγει από τον Θεό, δέχεται αυτό που ο άγγελος έρχεται να του κάνει, και ο Θεός τον ανακηρύσσει συγχωρημένο. Και μ' αυτόν τον τρόπο αντανακλά τον Θεό. Η ερώτηση όμως είναι τι γίνεται σε σένα όταν δεν θέλεις να μεταμορφωθείς στην εικόνα του Θεού. Αυτό μας λένε τα εδ. 8-10. «Έπειτα άκουσα το Θεό να λέει: «Ποιον να στείλω; ποιος θέλει να γίνει ο αγγελιοφόρος μας;» Κι εγώ είπα: «Ορίστε, στείλε εμένα!». Ο Ησαΐας πια έχει τα κριτήρια και είναι ικανός να είναι υπηρέτης του Θεού, γιατί ο Θεός τον έχει ανακηρύξει άγιο. Και μετά στα εδ. 9-10 είναι το μήνυμα το οποίο ο άγιος πλέον Ησαΐας θα δώσει. «Και απάντησε: «Πήγαινε και πες σ' αυτόν το λαό: "Θ' ακούτε μα δεν θα καταλαβαίνετε. Θα βλέπετε, μα δεν θα εννοείτε!" Κάνε τον να μην καταλαβαίνει, να μην ακούει και να μη βλέπει. Έτσι τυφλοί, κουφοί κι ανήτοι δεν θα επιστρέψουν και δε θα βρουν γιατρεία». Τι βγάζουμε λοιπόν μέσα από αυτά τα εδάφια; Καθώς τα κοιτούμε καταλαβαίνουμε ότι έχουμε μια ετυμηγορία ενοχής εναντίον του Ισραήλ. Γιατί όμως είναι τόσο σκληρή αυτή η ετυμηγορία; Είναι μήπως μια αστραπή, ένας κεραυνός που ένας Θεός ανεξέλεγκτος τον έστειλε χωρίς λόγο; Υπάρχει κάποια κατανοητή εξήγηση για το γεγονός ότι ο Θεός θέλει αυτήν την τιμωρία, και ζητά απ' τον Ησαΐα να κάνει κάτι τέτοιο. Είμαστε σε μια περίοδο που ο λαός Ισραήλ εδώ και αρκετές γενιές αμάρτησε κατ' εξακολούθηση, και αυτή η ετυμηγορία ενοχής έρχεται πάνω τους και κορυφώνεται μετά από μια ζωή ενοχής μέσα στους αιώνες. Έρχεται

η στιγμή να απευθυνθεί αυτή η ετυμολογία ενοχής. Έτσι λοιπόν δεν είναι μια τυχαία έκρηξη της θείας αγανάκτησης. Ο Ισραήλ κρίνεται λόγω της αμετανόητης καρδιάς του.

Τι είναι όμως η αμαρτία του Ισραήλ για την οποία κρίνεται; Αν ψάξουμε στο πλαίσιο θα την δούμε. Κάθε φορά που οι προφήτες χρησιμοποιούν ορολογία για όργανα του σώματός μας που δεν λειτουργούν σωστά, κάθε φορά που μιλούν για ανθρώπους που έχουν μάτια που δεν βλέπουν, αυτιά που δεν ακούν, δεν μιλούν για την αμαρτία γενικά. Αυτού του είδους η περιγραφή δεν σχετίζεται με αμαρτία όπως η βλασφημία, η μοιχεία, η πλεονεξία ή κάτι άλλο. Σχετίζεται σχεδόν πάντοτε με μια συγκεκριμένη αμαρτία, την ειδωλολατρία. Ας δούμε λοιπόν, μέσα από τη Βίβλο, γιατί το λέμε αυτό, και αφού το δούμε θα εξετάσουμε για ποιο λόγο άραγε οι ειδωλολάτρες θα κριθούν με αυτόν τον συγκεκριμένο τρόπο, θα έχουν δηλαδή όργανα του σώματός τους που δεν θα λειτουργούν. Ας δούμε πώς περιγράφονται οι ειδωλολάτρες. Στο Ησαΐας 42,17 διαβάζουμε: «Θα οπισθοχωρήσουν, όμως, θα ντροπιαστούν όσοι στηρίζονται στα είδωλα και λέν' στα σκαλιστά αγάλματα: "εσείς είστε οι θεοί μας"». Είναι καθαρό εδώ ότι το πρόβλημα, η αμαρτία αυτών των ανθρώπων είναι η ειδωλολατρία. Προσέξτε τώρα, πώς αυτοί οι άνθρωποι περιγράφονται στα εδ. 18-20 «Κουφοί, ακούστε», λέει ο Κύριος, «και τυφλοί τα μάτια σας ανοίξτε για να δείτε. Υπάρχει τάχα άλλος τυφλός εκτός από σένα, που σε διάλεξα να είσαι δούλος μου; Υπάρχει τάχα άλλος κουφός εκτός από σένα, που είσαι ο αγγελιοφόρος μου; Κανείς δεν είν' τόσο τυφλός, όσο ο απεσταλμένος μου· κανείς τόσο κουφός, όσο ο δούλος μου. Πολλά είδατε, μα σημασία δεν τους δώσατε· τ' αυτιά σας τα 'χετε ανοιχτά, μα δεν ακούτε». Έχουμε λοιπόν τους ειδωλολάτρες που περιγράφονται σαν άνθρωποι που έχουν αυτιά που δεν ακούνε και μάτια που δεν βλέπουν. Στο Ησαΐας 44,14-17 έχουμε την περιγραφή κάποιου που έχει κόψει ένα δένδρο για να κάνει ένα είδωλο με ένα του τμήμα. «Μπορεί να κόψει και να χρησιμοποιήσει κέδρους ή να διαλέξει ένα πλατάνι ή μια βαλανιδιά ή κάποιο άλλο δέντρο από το δάσος ή ακόμα να φυτέψει ένα πεύκο που θα το μεγαλώσει η βροχή. Στον άνθρωπο θα χρησιμεύσει για καυσόξυλα. Απ' αυτό το ξύλο παίρνει και θερμαίνεται, με το ίδιο ακόμα φτιάχνει ένα θεό και τον λατρεύει· το κάνει είδωλο και μπρος του γονατίζει. Με το μισό απ' αυτό το ξύλο ανάβει τη φωτιά, στα κάρβουνα του ψήνει το κρέας που θα φάει, χορταίνει και ζεσταίνεται και λέει: "Ωραία που 'ναι η ζεστασιά, να βλέπεις τη φωτιά!" Με το υπόλοιπο κατασκευάζει ένα θεό, φτιάχνει το είδωλό του· μπροστά του γονατίζει και το προσκυνάει, προσεύχεται σ' αυτό και λέει: "Εσού είσ' ο θεός μου, λύτρωσέ με!». Αυτό που είδαμε είναι η περιγραφή των ειδωλολατρών. Το εδ. 18 τους περιγράφει ως εξής: «Αυτοί οι άνθρωποι δεν ξέρουνε τι κάνουν, δεν καταλαβαίνουν. Έχουν κλειστά τα μάτια τους ώστε να μη βλέπουν, και τις καρδιές τους ώστε να μην αισθάνονται». Οι ειδωλολάτρες, όχι μόνο εδώ, αλλά σ' όλο το βιβλίο του Ησαΐα και του Ιερεμία και σε όλους τους προφήτες, έχουν μάτια που δεν μπορούν να δουν, αυτιά που δεν ακούν. Γιατί περιγράφονται μ' αυτόν τον τρόπο; Μπορούμε να το δούμε όταν ανατρέξουμε στον Ησαΐα. Όταν εκείνος χρησιμοποιεί αυτές τις

περιγραφές, μιλάει για ανθρώπους που είναι ειδωλολάτρες. Για ποιον λόγο όμως οι ειδωλολάτρες περιγράφονται σαν άνθρωποι των οποίων τα αισθητήρια όργανά τους δεν δουλεύουν; Στον Ψαλμό 135,14-18 διαβάζουμε: «Αλήθεια, ο Κύριος το λαό του θα δικαιώσει, τους αφοσιωμένους του σπλαχνίζεται. Τα είδωλα των εθνικών ασήμι και χρυσάφι, ανθρώπινα κατασκευάσματα. Στόμα έχουν αλλά δε μιλούν, μάτια έχουν μα δε βλέπουν. Έχουν αυτιά μα δεν ακούν κι ούτε έχουνε πνοή στο στόμα τους. **Αυτοί που τα κατασκευάζουνε κι όσοι σε κείνα ελπίζουν, όμοιοι μ' αυτά να γίνουνε».**

Επιστρέφουμε στον Ησαΐα 6,9-10 και βλέπουμε την περιγραφή ανθρώπων που έχουν μάτια και δεν βλέπουν και αυτιά που δεν ακούν. Για πιο λόγο ζητά Θεός να προκαλέσει ο Ησαΐας με το κήρυγμα και τη διακονία του αυτή την τιμωρία επάνω τους; Είναι κρίση. Αγάπησαν τόσο πολύ τα είδωλά τους και δεν άκουσαν τόσα χρόνια τις προειδοποιήσεις των προφητών να σταματήσουν να λατρεύουν τα είδωλά τους. Έτσι, μέσω του Ησαΐα, ο Θεός λέει σ' εκείνον τον λαό: αφού τόσο πολύ αγαπήσατε τα είδωλά σας και δεν μπορείτε να τα αποχωριστείτε, να τι θα γίνει: θα γίνετε σαν αυτά. Θα γίνετε κι εσείς πνευματικά άψυχοι όπως και τα άψυχα είδωλα που λατρεύετε. Η γενική αρχή γ' αυτούς αλλά και για μας είναι η εξής: ό,τι σεβόμαστε, μ' αυτό συμμορφωνόμαστε, είτε για τη σωτηρία μας είτε για τη συντριβή μας.

Αυτό που σεβόσαι, μ' αυτό συμμορφώνεσαι είτε προς σωτηρία είτε προς συντριβή. Αν λατρεύεις τα είδωλα, είδωλο γίνεσαι και αυτή η ομοιότητα είναι η καταστροφή σου. Δεν είναι τυχαίο ότι στα κεφ. 1-5 η κατ' εξοχήν αμαρτία που περιγράφεται είναι η ειδωλολατρία. Για παράδειγμα στο κεφ. 2,8 διαβάζουμε: «Η χώρα γέμισε είδωλα· στα έργα τους τα χειροποίητα μπροστά τους γονατίζουν». Και στα εδάφια 18 και 20 λέει: «Όλα τα είδωλα θα εξαφανιστούν ... Έρχεται μέρα, που οι άνθρωποι θα ρίξουν στις νυχτερίδες και στους τυφλοπόντικες τα ασημένια και τα χρυσά είδωλά τους, που κατασκεύασαν για να τα προσκυνούν».

Ο Θεός λέει στον Ησαΐα: «Πήγαινε και περ σ' αυτόν τον ειδωλολάτρη λαό ότι επειδή είναι τόσο αμετανόητοι μέσα στην ειδωλολατρία τους, θα τους κάνω να μοιάζουν το ίδιο άψυχοι όσο και τα είδωλά τους». Αυτή είναι εφαρμογή της αρχής «οφθαλμόν αντί οφθαλμού» στην Παλαιά Διαθήκη. Τιμωρείσαι μέσω της ίδιας σου της αμαρτίας. Αγαπάτε τα είδωλα; Θα γίνετε σαν τα είδωλα. Αυτή δεν είναι μια άσκοπη και χωρίς νόημα τιμωρία από τον Θεό. Είναι κάτι που σχετίζεται με όλη την αιωνιότητα. Στην τελική κρίση ο Θεός θα πει στους απίστευτους, 'δεν θέλατε να έχετε κοινωνία μαζί μου και με τον λαό μου σ' αυτή τη ζωή που ζήσατε, γι αυτό θα σας δώσω στην αιωνιότητα αυτό που θέλατε στην επίγεια ζωή σας. Αποχωρισμό από μένα και τον λαό μου'. Εδώ βλέπουμε ότι ο Ισραήλ πήρε αυτό που επιθυμούσε. Τα είδωλα έχουν μάτια και αυτιά, καταλαβαίνουμε όμως ότι δεν μπορούν να δουν ή να καταλάβουν τίποτα, ούτε φυσικά ούτε πνευματικά. Αν και πίστευαν ότι υπήρχε κάποιος θεός πίσω απ' αυτά, δεν υπήρχε τίποτα, ακόμα χειρότερα μάλιστα, υπήρχαν δαίμονες, όπως αναφέρεται στο Δευτερονόμιο 32 και διδάσκει και ο απόστολος Παύλος στην Α' Κορινθίους 10. Ο Ισραήλ θα γίνει σαν τα είδωλά του και αυτό αποτελεί την κρίση που ξεσπά επάνω του.

Έτσι λοιπόν, ο Θεός μέσω του Ησαΐα αναγγέλλει ότι ο λαός θα κριθεί με το να γίνει το ίδιο άψυχος με τα είδωλα που λατρεύει. Πόσο θα διαρκέσει αυτή η κρίση; Τα εδ. 11-13 απαντούν στην ερώτηση αυτή: «Ως πότε, Κύριε;» ρώτησα. Κι εκείνος απάντησε: «Ωστόσο ερημωθούν οι πόλεις και μείνουν ακατοίκητες, ωστόσο αδειάσουν τα σπίτια κι η χώρα μείνει έρημη». Έτσι λοιπόν η γη τους θα ερημωθεί και εκείνοι θα συνεχίσουν να είναι σαν τα είδωλά τους και μετά... «ωστόσο απομακρύνω τους ανθρώπους κι η χώρα γίνει μια τεράστια έρημος». Θα οδηγηθούν στην αιχμαλωσία, στην εξορία. «Κι αν μείνει εκεί κάποιος υπόλοιπο, ακόμα κι ένα δέκατο απ' τους κατοίκους, με τη σειρά τους κι αυτοί θ' αφανιστούν, σαν τη τερέβινθο και τη βαλανιδιά, που όταν τις κόβουν μονάχα ένας κορμός τούς απομένει. Απ' τον κορμό αυτό, όμως, θα γίνει μια νέα αρχή» Στο εδ. 13 λέει ότι κάποια μέρα θα επιστρέψουν από την αιχμαλωσία πίσω στη γη τους. Και πως θα μοιάζουν πνευματικά τότε; Θ' αφανιστούν, σαν τη τερέβινθο και τη βαλανιδιά. Προσέξτε αυτή τη φράση. Θα «κατακαούν» λέει το κείμενο, όπως η τερέβινθος και η δρυς. στο κεφ. 1, 29 διαβάζουμε, «Θ' απογοητευτείτε που λατρέψατε ιερές βαλανιδιές και θα ντραπείτε για τους κήπους που διαλέξατε για τη λατρεία τους»... Μέσα σ' αυτά τα ειδωλολατρικά άλση τους βλέπουμε να λατρεύουν ιερές δρυς. Στο εδ. 30 βλέπουμε ποια είναι η τιμωρία τους «θα γίνετε σαν βαλανιδιά με μαραμένο φύλλωμα, σαν κήπος που έμεινε χωρίς νερό». Ποια είναι η κρίση τους; Γίνονται σαν τα είδωλα που λατρεύουν. Και ο προορισμός των ειδώλων είναι να καταστραφούν. Θα καούν σαν μια δρυ όπως καταστρέφονται τα είδωλά τους. «Τότε, όποιος πιστεύει πως θα γίνει δυνατός, σαν το στουπί θα καταντήσσει, και σαν τη σπίθα το έργο του· φωτιά θα πιάσουν και τα δυο μαζί και κανείς δε θα βράσκειται για να τη σβήσει» (εδ. 31). Θα καταστραφούν όχι βέβαια κυριολεκτικά, αλλά πνευματικά. Όταν λοιπόν λέει στον Ησαΐα 6, 13 «θα κατακαείτε» (πρωτ.κ.) όπως η δρυς και η τερέβινθος, επιβεβαιώνει ουσιαστικά αυτό που είπε λίγο πριν στα εδ 9-10. Ακόμα και αφού επιστρέψουν από την εξορία τους, θα είναι κάτω από την ειδωλολατρία τους και την κρίση του Θεού. Κοιτάξτε το τέλος του εδ. 13 «Απ' τον κορμό αυτό, όμως, θα γίνει μια νέα αρχή». Είναι κάτι πολύ ενδιαφέρον. Αν πάρετε το ταμείο της Αγίας Γραφής και ψάξετε να βρείτε τη αντίστοιχη εβραϊκή λέξη για το 'κούτσουρο', θα δείτε ότι το νόημα αυτής της λέξης στις περισσότερες περιπτώσεις -χρησιμοποιείται γύρω στις 35 φορές- είναι η ίδια λέξη που χρησιμοποιείται για το 'είδωλο'. Καθώς λοιπόν θα είναι τιμωρημένοι κάτω από την κρίση του Θεού, θα μοιάζουν σαν ένα κατεστραμμένο είδωλο. Έτσι λοιπόν όπως διαβάζουμε στο εδ. 9-10 «Θ' ακούτε μα δεν θα καταλαβαίνετε. Θα βλέπετε, μα δεν θα εννοείτε» γίνονται σαν τα είδωλά τους. Και η γλώσσα αυτή χρησιμοποιείται σε όλους τους προφήτες με συνέπεια. Και στην πραγματικότητα τα εδ. 9-10 αποτελούν ένα είδος νύξης σε κάτι που αναφέρεται στο Δευτερονόμιο.

Αλλά, όπως η γυναίκα μου πολύ συχνά μου λέει: «και τι μ' αυτό;» Είναι σαν να λέει ότι ο Ισραήλ, από την πρώτη γενιά στο Δευτερονόμιο μέχρι και την γενιά της εποχής του Ησαΐα, βρισκόταν στην ίδια κατάσταση, στην ειδωλολατρία. Στο Δευτερονόμιο 29,4 διαβάζουμε: «Αλλά ο Κύριος μέχρι σήμερα δεν σας έδωσε

καρδιά για να καταλάβετε τα όσα περάσατε· τα μάτια σας και τ' αυτιά σας στην πραγματικότητα δε βλέπουν και δεν ακούν». Γιατί; Επειδή λάτρευαν τα είδωλα. Νωρίτερα στο 4,28 λέει ότι τα είδωλα έχουν μάτια, αυτιά και άλλα ανθρώπινα χαρακτηριστικά αλλά δεν έχουν καμιά αίσθηση. Ακόμα και στην Έξοδο (κεφ. 32) περιγράφει την αμαρτία του Ισραήλ που λάτρευαν το χρυσό μοσχάρι, και ο Μωυσής τους λέει: «Κοίτα τι συνέβη σε σένα Ισραήλ που λάτρευες το χρυσό μοσχάρι. (α) Γίνετε σκηροτράχηλοι, (β) γίνετε χωρίς φραγμό και έλεγχο, (γ) φύγατε από τον δρόμο και (δ) πρέπει να επιστρέψετε πίσω». Όλα αυτά περιγράφουν πώς συμπεριφέρονται τα μοσχάρια. Για ποιο λόγο ο Μωυσής περιγράφει τη συμπεριφορά των Ισραηλιτών που λατρεύουν το χρυσό μοσχάρι, με όρους που μας θυμίζουν το τι κάνουν τα μοσχάρια, που όντας σκηροτράχηλα, ξεφεύγουν απ' το δρόμο και πρέπει να τα φέρνεις πίσω. Έτσι, λατρεύοντας ένα μοσχάρι, γίνεσαι σαν αυτό που λατρεύεις. Είναι λοιπόν και αυτοί πνευματικά, σαν το είδωλο που λατρεύουν. Έτσι λοιπόν απ' την πρώτη γενιά μέχρι και τη γενιά της εποχής του Ησαΐα, οι άνθρωποι γίνονται σαν τα είδωλα που λατρεύουν αποδεικνύοντας έτσι την αρχή που ίσχυε για κείνους τότε, και για μας σήμερα. Ό,τι σέβασαι, μ' αυτό συμμορφώνεσαι είτε για τη σωτηρία σου είτε για τη συντριβή σου.

Πώς άραγε εφαρμόζεται αυτό σε μας σήμερα; Δεν έχω δει κανέναν να λατρεύει είδωλα στις μέρες μας. Πώς, λοιπόν, σχετίζεται αυτό με μας σήμερα; Αυτό που βρίσκουμε εδώ είναι η ειρωνεία που είναι κρυμμένη στην ειδωλολατρία. Οι άνθρωποι τιμωρούνται μέσω τις ίδιες της αμαρτίας τους. Στην Καινή Διαθήκη συνειδητοποιούμε ότι η ειδωλολατρία είναι κάτι περισσότερο από το να λατρεύεις ένα είδωλο. Ο Παύλος στο κεφ. 5 της προς Εφεσίους και στο κεφ. 3 της προς Γαλάτας λέει ότι η πλεονεξία είναι ειδωλολατρία. Όπως και τότε, έτσι και σήμερα τα χρήματα είναι ένα είδωλο. Είδωλο είναι κάθε τι στο οποίο είσαι αφοσιωμένος, περισσότερο απ' ότι είσαι αφοσιωμένος στον Θεό. Για παράδειγμα το βιβλίο της Αποκάλυψης αναφέρεται στους μη πιστούς ως ανθρώπους αυτής της γης. Με ποια λογική ο Ιωάννης αποκαλεί τους άπιστους, κατοίκους αυτής της γης, ενώ οι πιστοί δεν είναι κάτοικοι αυτής της γης; Κάθε φορά μάλιστα, που τους αποκαλεί κατοίκους της γης, βλέπουμε ότι σχετίζεται με την ειδωλολατρία. Οι άπιστοι ονομάζονται κάτοικοι τη γης, επειδή αυτή η γη είναι η τελική κατοικία τους. Βρίσκονται 'σαν στο σπίτι τους' μόνο σ' αυτή τη γη. Είναι άνθρωποι που το όραμά τους περιορίζεται μόνο σ' αυτόν τον κόσμο. Και εμπιστεύονται μόνο σε κάποια πτυχή αυτής της εγκόσμιας επίγειας ασφάλειας, ανίκανοι να δουν πέρα από τα βλεπόμενα. Σε αντίθεση στο Εβραϊούς 1, οι χριστιανοί περιγράφονται ως πάροικοι και παρεπίδημοι σ' αυτή τη γη, που προσβλέπουν σε μια άλλη χώρα, την επουράνια Ιερουσαλήμ. Σκεφθήκατε άραγε για ποιο λόγο πρέπει η γη στα έσχατα να καταστραφεί; Όπως τα είδωλα στην Παλαιά Διαθήκη έπρεπε να καταστραφούν έτσι και η γη, που για πολλούς έχει γίνει ένα είδωλο, πρέπει να καταστραφεί. Πολλά είδωλα σήμερα είναι είδωλα οικονομικής ευημερίας. Ξέρω ότι παντού οι άνθρωποι διαβάζουν τα ωροσκόπια. Τα αστέρια έγιναν είδωλα. Άλλα πράγματα αυτού του κόσμου έγιναν είδωλα. Πολλά είδωλα σήμερα, είναι είδωλα της οικονομικής

ευημερίας. Όταν οι άνθρωποι στηρίζονται και εμπιστεύονται στην οικονομική ευημερία περισσότερο απ' ό,τι στηρίζονται και εμπιστεύονται στον Θεό, τότε γίνονται ειδωλολάτρες. Όταν οι άνθρωποι αρχίζουν να στηρίζονται στα σπίτια τους και τα αυτοκίνητά τους περισσότερο από ό,τι στον Θεό, τότε γίνονται ειδωλολάτρες. Όταν εμπιστεύεσαι στην οικονομική σου εξασφάλιση και όχι σ' αυτήν που ο Κύριος σου προσφέρει, τότε γίνεσαι ειδωλολάτρες. Στις Παροιμίες διαβάζουμε ότι καθώς φρονεῖ ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ τοιοῦτος εἶναι. Ὅτι εἶναι αὐτό στο οποίο αφοσιωνόμαστε και αφήνουμε τη ζωή μας, σ' αυτό καταλήγουμε να μοιάζουμε. Όταν αφήνουμε τη ζωή μας στον Κύριο, αρχίζουμε να γινόμαστε σαν εκείνον. Όταν εμπιστευόμαστε κι αφήνουμε τη ζωή μας σε κάτι σ' αυτόν τον κόσμο, ότι και να είναι αυτό, γινόμαστε σαν εκείνο. Και ότι κι αν είναι αυτό, είναι άδειο από το Άγιο Πνεύμα. Γινόμαστε κι εμείς το ίδιο πνευματικά άψυχοι, όπως για παράδειγμα τα χρήματα, τα οποία λατρεύουμε. Άψυχοι, όπως τα ξύλα και τα σιμέντα του σπιτιού που ζούμε και έχουμε κάνει είδωλο. Σκεφθείτε τους νέους. Στην Αμερική, αλλά πιστεύω και στην Ελλάδα, πάρα πολλοί νέοι έχουν ως είδωλά τους διάφορους μουσικούς, καλλιτέχνες. Ντύνονται σαν τον αγαπημένο τους καλλιτέχνη, συμπεριφέρονται σαν εκείνον και μερικές φορές αυτό μπορεί να γίνεται και καταστρεπτικό.

Υπάρχει και κάτι άλλο που θέλω να δούμε. Ένας χριστιανός κοινωνιολόγος είπε το εξής: Σε αντίθεση με τους ανθρώπους της Γραφής, πολλοί χριστιανοί αισθάνονται ίσως μία φορά μονάχα την εβδομάδα το πώς ο Χριστός επεμβαίνει στον κόσμο. Οι περισσότεροι χριστιανοί το βρίσκουν δύσκολο, να αναπτύξουν μια καθημερινή αίσθηση της παρουσίας του Θεού στη ζωή τους, ενός κυρίαρχου Θεού που παίρνει πρωτοβουλίες και καθορίζει κάθε τι στη ζωή τους καθημερινά. Και αυτή η δυσκολία, να έχουν συναίσθηση της παρουσίας του Θεού στη ζωή τους οφείλεται στο γεγονός ότι έχουν βουλιάξει στον κόσμο αυτό από τον οποίο Θεός είναι απών, και κατά την άποψη του κόσμου αυτού, ο Θεός δεν συμμετέχει στη ζωή αυτή.

Πιστεύω ότι πολλοί βλέπουμε τηλεόραση για να χαλαρώσουμε, συχνά όμως, χωρίς να το καταλαβαίνουμε, παίρνουμε πράγματα άκριτα, καθώς βλέπουμε τηλεόραση. Εκεί υπάρχει κίνδυνος γιατί διαμορφώνει και σφυρηλατεί μια κοσμοθεωρία. Και ποια είναι η κοσμοθεωρία του κόσμου; Ὅτι υπάρχει αὐτός ο κόσμος που λειτουργεί χωρίς την παρέμβαση του Θεού. Ποια ήταν η τελευταία φορά που ανοίξαμε να δούμε τις ειδήσεις και ο σχολιαστής των ειδήσεων είπε, «ας σταματήσουμε δυο στιγμές να προσευχηθούμε στον Κύριο για το πρόβλημα που υπάρχει;» Αν βλέπαμε κάτι τέτοιο θα το θεωρούσαμε ασυνήθιστο. Ἡ φανταστείτε ότι βλέπετε μια ταινία στην τηλεόραση. Κάποιος σκότωσε, ή έκλεψε ή υπάρχει κάποιο διαζύγιο. Και ξαφνικά βγαίνει κάποιος στην τηλεόραση και λέει σ' αυτόν που διέπραξε τα αδικήματα: «Για να δούμε τι λέει η Γραφή για ὅλ' αυτά; Και να προσευχηθούμε γι' αυτό». Θα έλεγε ότι κάτι παράξενο συμβαίνει. Κοιτάξετε τη φανερώνει αυτό. Λέμε ότι αυτό είναι κάτι παράξενο. Ὅτι εἶναι ἀφύσικο νὰ σκέπτεσαι τὰ πράγματα τοῦ Θεοῦ δημόσια. Και όσο περισσότερο αφομοιώνουμε αυτή την άποψη, τόσο περισσότερο θα αρχίσουμε να λέμε ότι είναι αφύσικο να σκεπτόμαστε τα πράγματα

του Θεού ακόμα και στην καθημερινή μας ζωή. Βλέπετε, συμμορφωνόμαστε και ταυτιζόμαστε με αυτό που ο κόσμος πιστεύει και λέει.

Έχω ένα φίλο ο οποίος δίνει τον ορισμό της εκκοσμίκευσης ως εξής; Η εκκοσμίκευση είναι αυτό που συμβαίνει σε κάθε κοινωνία και κάνει την αμαρτία να φαίνεται φυσιολογική, και τη δικαιοσύνη να φαίνεται περιέργη. Κι αυτός είναι ένας από τους λόγους που πολλοί από μας δεν εκκλησιαζόμαστε την Κυριακή το πρωί. Γιατί ο κόσμος έξω θεωρεί ότι είναι παράξενο να μας βλέπει να ερχόμαστε στην εκκλησία κάθε εβδομάδα. Πρέπει να θυμίσουμε στον εαυτό μας, ότι εμείς είμαστε οι φυσιολογικοί. Βλέπετε, αυτό που συχνά αντανακλούμε, είναι η άποψη που διαχέεται έξω στον κόσμο. Και προσέξτε, αυτό μπορεί να είναι η καταστροφή μας.

Κλείνοντας ερχόμαστε στο βιβλίο της Αποκάλυψης. Προσέξτε τι βλέπουμε στα επτά γράμματα στα τρία πρώτα κεφάλαια. Γλώσσα οικεία. «Ὅποιος ἔχει αὐτιά ας ἀκούει». Σε ὅλα τὰ ευαγγέλια και στο τέλος του βιβλίου των Πράξεων αναφέρεται το Ησαΐας 6,10, για να πει ότι και στην εποχή του Ιησού, ο Ισραήλ συνεχίζει να είναι ειδωλολάτρες. Ποιο είναι το είδωλο; Είναι η παράδοσή τους. Ἄφησαν τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ και ἔκαναν εἶδωλο τὴν παράδοσή τους. Η εκκλησία κινδυνεύει να κάνει το ίδιο στην Αποκάλυψη. Μάλιστα στο κεφ. 13 της Αποκάλυψης μιλάει γι' αυτούς που λατρεύουν το θηρίο. Κι εκεί ξαφνικά λέει «ὅποιος ἔχει αὐτιά ας ἀκούει». Ὅταν αφοσιωνόμαστε σε κάτι μέσα στη δημιουργία περισσότερο απ' ό,τι στον δημιουργό, αυτό είναι ειδωλολατρία. Αυτό είναι το ίδιο με το Ρωμαίους 12 όπου λέει «Μην προσαρμόξετε στη νοοτροπία αυτού του κόσμου, αλλά να μεταμορφώνεστε συνεχώς προς το καλό, αποκτώντας το νέο φρόνημα του πιστού. Ἐτσι θα μπορεῖτε νὰ διακρίνετε ποῖο εἶναι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, τὸ καλὸ και ἀρεστὸ στο Θεὸ και τέλειο». Ὅταν ὁμως σαν τὸν Ἰσραήλ, λατρεύουμε κάτι αὐτοῦ τοῦ κόσμου και συμμορφωνόμαστε με τὸν κόσμο, γινόμαστε πνευματικὰ ἀψυχοὶ σαν τὸν θεὸ που λατρεύουμε. Ὅταν τὸ εἶδωλο εἶναι ξύλο ἢ πέτρα γινόμαστε τυφλοὶ, κουφοὶ, ἄνθρωποι χωρίς συναίσθηση, αν και φυσικά έχουμε μάτια η αυτιά. Ὅταν λοιπὸν αφιερώνουμε τὴν ζωὴ μας σε κάτι που δεν ἔχει τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ μέσα του, γινόμαστε κι εμείς χωρίς Πνεῦμα σ' αὐτὸ τὸ ἐπίπεδο, μὴ πνευματικοί. Στὸν Ησαΐα 13 διαβάζουμε ὅτι ο Ἰσραήλ λατρεύει μάταια κενὰ εἶδωλα και γίνονται κι αὐτοὶ κενοὶ μεσ' τὴν ματαιώση. Γι αὐτὸ ἡ λέξη 'εἶδωλο' στα εβραϊκά σημαίνει αὐτὸ τὸ ὁποῖο πονά. Ὑπάρχει και μὴ ἄλλη λέξη που σημαίνει τίποτα, ἀνύπαρκτο.

Ὅτι εἶναι αὐτὸ τὸ ὁποῖο σεβόμαστε σ' αὐτὸ και μ' αὐτὸ συμμορφωνόμαστε εἴτε πρὸς σωτηρία εἴτε πρὸς συντριβή.

Προσέξτε αὐτὰ τὰ ὑποῦλα και ἀδιόρατα εἶδωλα στα ὁποῖα συμμορφωνόμαστε.

Απόδοση: Ἐρση Αντωνιάδου

Ο G. Beale είναι καθηγητής Κ. Διαθήκης στο Wheaton Graduate School και υπεύθυνος του μεταπτυχιακού προγράμματος. Το κήρυγμα που δημοσιεύουμε έγινε στην Α' Ε.Ε.Ε.

αλληλο γραφία

Ο Αστήρ της Ανατολής ευχαρίστως δημοσιεύει επιστολές αναγνωστών. Οι επιστολές πρέπει να είναι σύντομες, καθαρογραμμένες, σχετικές με δημοσιεύματα του περιοδικού (που να υποστηρίζουν και να συμπληρώνουν ή να αντιτίθενται σε κάποιο δημοσίευμα, με επαρκή δικαιολόγηση και βιβλιογραφικές αναφορές) ή ερωτήσεις, χωρίς καμμία προσωπική αναφορά σχετικά με τον άρθρογράφο ή άλλα πρόσωπα. Δεν δημοσιεύονται επιστολές ανυπόγραφες ή με ύφος που δεν ταιριάζει στο περιοδικό. Θα καταβάλλεται προσπάθεια να υπάρξει απάντηση του αρθρογράφου. Επιστολές μπορεί να αποσταλούν και με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο στη διεύθυνση: astir@gec.gr

ΣΠΙΝΑΛΟΓΚΑ- ΟΙ ΛΕΠΡΟΙ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Πολλοί ήταν εκείνοι που μας πλησίασαν ή μας τηλεφώνησαν για να μας μιλήσουν για το άρθρο το σχετικό με τους λεπρούς της Κρήτης του τεύχους Οκτωβρίου, ένα θέμα για το οποίο ομολογουμένως δεν περιμέναμε τόση ανταπόκριση.

Καταρχήν στη φωτογραφία, που δημοσιεύσαμε και ξαναδημοσιεύουμε σε αυτό το τεύχος, εικονίζονται, όπως μας πληροφορήσαν, οι εξής: (κάτω αριστερά) 1. Κων/νος Αμπατζόγλου, 2. Ορέστης Αμπατζόγλου, 3. Βαλτιμόρη Αμπατζόγλου, 4. J.W.Wiles (συγγραφέας του άρθρου), 5. Εμμ. Μισοηλίδης (διευθυντής της Βιβλικής Εταιρίας), 6. Κώστας Αμπατζόγλου. (όρθιοι): 7. Άιντα Αμπατζόγλου (Μανωλικάκη) 8. Καλλιρόη Αμπατζόγλου (Φουράκη) 9. Μανούσος Σεϊμένης, 10. Έλλη Αμπατζόγλου (Σεϊμένη), 11. Ιωάννα Αμπατζόγλου (Σενδηγιάννη), 12. Διονυσία Αμπατζόγλου.

Η Σπιναλόγκα είναι ένα μέρος μυθικό θα λέγαμε, στοιχειωμένο από τις θλίψεις και τους πόνους των απόκληρων της κοινωνίας, και εμπνέει λογοτέχνες. Κυκλοφορεί ένα καλό μυθιστόρημα της Βικτώρια Χίσλοπ με τίτλο «Το Νησί» το οποίο έχει να κάνει με την Σπιναλόγκα.

Το ορθόδοξο περιοδικό «Ανάπλασις», προσφάτως δημοσίευσε ένα άρθρο με τίτλο «Αναφορά στους εφημερίους των πάλαι ποτέ Λεπροκομιών της Ελλάδος» γραμμένο από τον κ. Γιάννη Άθω. Εκεί λοιπόν στο σχετικό με την Σπιναλόγκα κεφάλαιο διαβάζουμε: «Τρίτο κατά σειρά ίδρύσεως λεπροκομείο στη χώρα μας υπήρξε αυτό της νησίδας Σπιναλόγκα που βρίσκεται στον κόλπο Μερραμβέλλου της ανατολικής Κρήτης το και περισσότερο γνωστό. Άρχισε να λειτουργεί βάσει του ν. 463/7-6-1903 της Κρητικής Πολιτείας «περί εγκαταστάσεως των εν Κρήτη λεπρών», από τις 13 Οκτωβρίου του 1904, ημέρα κατά την οποία αποβιβάσθηκαν στη νησίδα αυτή οι πρώτοι 66 ασθενείς (40 άνδρες και 26 γυναίκες) προερχόμενοι όλοι από την Κρήτη». Μετά αναφέρεται στον καθαρισμό και την εγκαίνιαση του παλιού ναού της νήσου, που οι Τούρκοι είχαν μεταβάλει σε αποθήκη και την οικειοθελή μετάβαση εκεί του π.Εμμανουήλ Ψαράκη, που πήγε να διακονήσει τους αρρώστους και έμεινε 21 χρόνια μέχρι το θάνατό του. Και συνεχίζει: «Μετά την εκδημία

του παπα-Μανώλη τοποθετήθηκε –και πάλι οικειοθελής– ο υπέργηρος π.Νέστωρ τον οποίο διαδέχθηκε μέσα σ'ένα χρόνο ο π. Νικάνδρος. Αυτός υπηρέτησε εκεί για μερικά χρόνια.» Αυτός είναι προφανώς ο παπάς που έφερε αντίρρηση στο Ευαγγέλιο όπως αναφέρει ο Wiles στο άρθρο του («ο κακός παπάς διώχτηκε από το νησί και ένας άλλος καλός τοποθετήθηκε στη θέση του που χαίρεται όταν ακούει το λόγο του θεού»). Αυτός –ο καλός– είναι σύμφωνα με το άρθρο της «Αναπλάσεως» ο π. Ανδρόνικος, που υπηρέτησε μέχρι το 1935.

Αν ανατρέξει κανείς σε παλαιά τεύχη του περιοδικού «Φωνή του Ευαγγελίου» της δεκαετίας του 1950, θα δει ότι δημοσιεύονται κάποτε και επιστολές λεπρών από τη Σπιναλόγκα που είχαν διακονηθεί από την οργάνωση του Αιδέσιμου Σπίρου Ζωδιάτη. Η ίδια οργάνωση (ΑΜΓ) έχει έργο μεταξύ των χανσενικών (όπως πλέον ονομάζονται οι λεπροί) στις Ινδίες, και αυτό το αναφέρουμε επειδή μας έγινε η ερώτηση πώς κανείς μπορεί να βοηθήσει.

Α.Τ.Α.

Για το ίδιο θέμα λάβαμε την ακόλουθη επιστολή από τον παλιό καλό μας φίλο από τα Χανιά κ. Μανώλη Μαριακάκη, τον οποίο ευχαριστούμε για τα καλά του λόγια και την τόσο πολύτιμη ενθάρρυνσή του:

Ιανουάριος 2008

Στην πιο νότια γειτονιά της πόλης μας, στα Χανιά, περίπου το 1920 και πιο πριν, υπήρχε ένα μικρό κελί, τελείως απομονωμένο. Εκεί πριν την Σπιναλόγκα, είχαν απομονωθεί οι λεπροί της περιοχής. Μετά τη συγκρότηση του λεπροκομείου στη Σπιναλόγκα το κελί παρέμενε άδειο.

Στα δύσκολα χρόνια 1900-1920, είχαν συγκροτηθεί μεμονωμένες ομάδες πιστών ευαγγελικών, οι οποίες λόγω των συχνών διώξεων συγκεντρώνονταν σε κρυφά μέρη. Πριν το 1927, οπότε συνεπήχθη ο Παγκρήτιος Ευαγγελικός Σύνδεσμος, ορισμένοι

αδελφοί χρησιμοποιούσαν το κελί του «κοιμένου» για να προσεύχονται. Εκεί δέχονταν τον πετροβολισμό και τους εμπαιγμούς των περαστικών. Σε κάποια τέτοια συμπτροσευχή, μία από τις πέτρες, έσπασε ένα τζαμάκι, που υπήρχε και αναστάτωσε τη συντροφιά των αδελφών. Οι αδελφοί μεταξύ των οποίων ήταν ο Γ. Παιδάκης και ο Γ. Καρβουνάκης προσευχήθηκαν: «Κύριε όποιος κι αν ήταν αυτός, ευλόγησέ τον!». Η προσευχή εισακούστηκε και αυτός ο πετροβολητής ευλογήθηκε με την θεία χάρη και ήταν ο μετέπειτα γαμπρός του Αμπατζόγλου, ο Φίλιππος Μανωλικάκης.

Όταν δημιουργήθηκε ο Παγκρήτιος Ευαγγελικός Σύνδεσμος το 1927, αγοράστηκε το οικόπεδο και κτίστηκε η εκκλησία Χανίων στην οδό Δημοκρατίας 107. Ο Μανωλικάκης συμμετείχε στην προσπάθεια.

Ο γράφων ένωσε την ωραιότητα και την ευλογία της Σωτηρίας του Χριστού το 1948 ακούγοντας το μήνυμα του Ευαγγελίου από ένα φτωχό ρολογά, τον Γεωργάκη. Μαζί με τους αείμνηστους αδελφούς Καρβουνάκη, Παιδάκη, Καρακατσάνη, Παπαδαντωνάκη, Μανωλικάκη και Κλάδη της Βιβλικής Εταιρίας συνεργαστήκαμε για την διάδοση της Αγίας Γραφής στον τόπο μας.

Ο Αστήρ της Ανατολής από τότε υπήρξε ένα σοβαρό περιοδικό, που με ωφέλησε στη ζωή μου. Φρόντισα για τη διάδοσή του. Σοβαροί ερευνητές και πνευματικά άγιοι άνθρωποι έχουν μαρτυρήσει με τα γραπτά τους για τη δόξα του Χριστού στις σελίδες του. Ο Αστήρ αγωνίστηκε πληροφορήσει, ερμήνευσε, έθρεψε γενεές. Μετέφερε ζωντανά μηνύματα, διδακτικά, ερμηνευτικά, αποκαλυπτικά, δογματικά. Συνεχίζει να σπέρνει τις καθαρές βιβλικές αλήθειες. Ευχαριστούμε τον εκδότη του.

Ο ελάχιστος αδελφός σας από τα Χανιά
Μανώλης Ν.Μαριακάκης

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ!

**ΤΟ ΣΥΝΑΡΠΑΣΤΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΕΙ ΣΕ ΔΕΚΑΔΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ,
ΕΧΕΙ ΓΙΝΕΙ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΤΑΙΝΙΑ,
ΤΩΡΑ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
«ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ»
ΣΕ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΕΡΣΗΣ ΑΝΤΩΝΙΑΔΟΥ.**

Για παραγγελίες τηλ. 210 3231079, fax: 210 3316577, e-mail: astir@gec.gr

Η... Δεξιά του Θεού

Πίστη και Πολιτική

της Ειρήνης Τερζάκη

Πού θα είστε το πρωινό της Κυριακής; Θα ψάλλετε στην εκκλησία, ή θα παίζετε γκολφ; Απαντώντας αυτήν την ερώτηση, ένας Αμερικανός δίνει αυτόματα το πιο βασίμο δημογραφικό στοιχείο για την ψήφο του την Ημέρα των Εκλογών.

Όσοι λένε ότι πηγαίνουν στην εκκλησία κάθε Κυριακή, συνήθως υποστηρίζουν τους Ρεπουμπλικάνους. Αντίθετα, εκείνοι που πηγαίνουν στην εκκλησία λιγότερο συχνά ή καθόλου, τείνουν να ψηφίζουν τους Δημοκρατικούς. Σύμφωνα με έρευνα του περιοδικού TIME πριν τις εκλογές του 2004, εκείνοι που θεωρούσαν τους εαυτούς τους “βαθιά θρησκευόμενους” υποστήριζαν τον Bush έναντι του Kerry (με ποσοστό 59% προς 35%), ενώ εκείνοι που δήλωναν “όχι θρησκευόμενοι” προτιμούσαν τον Kerry (69%) έναντι του Bush (22%). Όταν ρωτήθηκαν για το αν ένας πρόεδρος θα πρέπει να καθοδηγείται από την πίστη του στη λήψη αποφάσεων για το κράτος, το 63% των Δημοκρατικών απάντησαν “όχι” ενώ το 70% των Ρεπουμπλικάνων είπαν “ναι”. Το χάσμα θα ήταν ίσως μεγαλύτερο αν δεν ήταν οι έγχρωμοι ψηφοφόροι που, αν και είναι κοινωνικά συντηρητικοί και πηγαίνουν τακτικά στην εκκλησία, δεν παύουν να ψηφίζουν τους Δημοκρατικούς.

Είναι προφανές ότι το χάσμα δε βρίσκεται μεταξύ Καθολικών και Διαμαρτυρόμενων, Ιουδαίων και Εθνικών. Αντίθετα, στη μία όχθη βρίσκονται οι Καθολικοί που δε χάνουν ποτέ τη Θεία Λειτουργία, οι Ευαγγελικοί και γενικότερα οι Διαμαρτυρόμενοι, που βρέξει-χιονίσει εμφανίζονται στην εκκλησία, και κάποιοι Ορθόδοξοι Εβραίοι. Στην αντίπερα όχθη βρίσκονται αυτοί που συμμετέχουν σε θρησκευτικά δρώμενα μόνο σπάνια ή ποτέ.

Αυτός ο διαχωρισμός έχει οδηγήσει σε έναν “πολιτισμικό πόλεμο” που έχει θέσει σε αντιπαράθεση τους Αμερικανούς πολιτικούς, έχει μετασχηματίσει τη δομή του κόμματος των Ρεπουμπλικάνων αλλά και των Δημοκρατικών, και έχει επηρεάσει την αποδοχή των υποψηφίων και την εντύπωση που αυτοί δίνουν. Στην πρώτη γραμμή, όμως, του πολιτισμικού αυτού πολέμου βρίσκονται οι εκκλησίες, που προασπίζονται την παράδοσή τους εδώ και πολλά χρόνια.

Ως πρόσφατα, ο Terry Fox, ποιμένας Βαπτιστικής Εκκλησίας στην πόλη Wichita του Kansas, ήταν ένα από τα δημόσια πρόσωπα του συντηρητικού Χριστιανικού πολιτικού κινήματος. Ο Fox καταδίκασε από άμβωνος την έκτρωση, τη θεωρία της εξέλιξης και την ομοφυλοφιλία. Παρακινούσε μάλιστα εκατοντάδες ποιμένων του Kansas να πράττουν το ίδιο και να μην επιτρέπουν το γάμο ατόμων του ίδιου φύλου. Δεκάδες χιλιάδες ακροατών παρακολουθούσαν τα κηρύγματά του μέσω τηλεόρασης, αλλά και τη ραδι-

οφωνική του εκπομπή τα βράδια της Κυριακής. Για χρόνια, ο Fox διακήρυττε την πίστη του στο Κόμμα των Ρεπουμπλικάνων, παροτρύνοντας και άλλους πάστορες να κάνουν την ίδια “εξομολόγηση”, αποκαλώντας τους δε “δειλούς” αν δεν το έκαναν. “Είμαστε η θρησκευόμενη δεξιά”, του άρεσε να λέει. “Πρώτον, είμαστε θρησκευόμενοι. Δεύτερον, είμαστε δεξιοί.”

Το εκκλησίασμα τον χειροκροτούσε. Αυτή και άλλες μεγάλες εκκλησίες της ίδιας πόλης ήταν το υπόστρωμα του συντηρητικού Χριστιανικού ακτιβισμού που ξέσπασε πριν τρεις δεκαετίες. Όταν οι διαμαρτυρίες κατά της έκτρωσης έφτασαν στη Wichita, σύσσωμη η εκκλησία πρωτοστάτησε στο να καθιερωθεί η πόλη ως άτυπη πρωτεύουσα του κινήματος κατά της έκτρωσης. Τότε ήταν που ο Fox προσέλευσε όλους τους ομοϊδεάτες πιστούς. Διπλασίασε τα επίσημα μέλη της εκκλησίας σε 6000 και έστησε έναν πανύψιλο λευκό σταυρό στην κορυφή της.

Έτσι, όταν μια Κυριακή του Αυγούστου του περασμένου χρόνου ο Fox ανακοίνωσε στο ποίμνιό του ότι αυτή ήταν η τελευταία εμφάνισή του στον άμβωνα, όλοι οι ευαγγελικοί ακτιβιστές των Πολιτειών αιφνιδιάστηκαν από τα νέα. Ο Fox είπε στο εκκλησίασμα ότι παραιτούταν για να αφιερώσει το χρόνο του σε “πολιτισμικά ζητήματα”. Μέσα σε λίγες μέρες, η τοπική εφημερίδα ανέφερε ότι ο Fox έφυγε κάτω από πίεση. Το σώμα των διακόνων του είχε πει ότι ο ακτιβισμός του αποτελούσε πρόσκομμα στο δρόμο του Ευαγγελίου.

Ο 47χρονος Fox είπε πως είχε διαπιστώσει κάποια δυσφορία εκ μέρους των εκκλησιαζόμενων, αλλά έμεινε έκπληκτος από το γεγονός ότι οι βασικοί υπεύθυνοι της εκκλησίας είχαν στραφεί εναντίον του. “Είπαν πως κουράστηκαν να ακούν για την έκτρωση 52 βδομάδες το χρόνο, να ακούν όλα αυτά τα πολιτικά! Και αυτοί είναι οι διάκονοι της εκκλησίας!” δήλωσε στον David D. Kirkpatrick, συνεργάτη των New York Times. “Δεν έχω πρόβλημα να πω ότι πλήρωσα το τίμημα για τις πολιτικές θέσεις που πήρα. Το εκκρεμές στο Χριστιανικό κόσμο έχει γυρίσει πίσω στις ‘ήπιες’ απόψεις. Η αληθινή μάχη τώρα είναι μεταξύ των Ευαγγελικών.”

Ο Fox δεν είναι ο μόνος συντηρητικός Χριστιανός που βιώνει τη ζέση αυτών των μαχών. Μέσα σε τρεις μήνες από την αποχώρησή του, δύο ακόμη συντηρητικοί Χριστιανοί πάστορες με μεγάλη επιρροή άφησαν τους άμβωνές τους.

Μόλις τρία χρόνια πριν, οι ηγέτες του συντηρητικού Χριστιανικού πολιτικού κινήματος ήταν ιδιαίτερα αισιόδοξοι. Οι λευκοί Ευαγγελικοί Διαμαρτυρόμενοι ήταν ίσως το καλύτερο εκλογικό κοινό στην Αμερική. Είναι λογικό, σε ένα έθνος όπου 19 στους 20 ανθρώπους λένε πως πιστεύουν στο Θεό και σχεδόν 2 στους 3 θεωρούν τη θρησκεία πολύ σημαντική στη ζωή

τους, να υπάρχει μια μεγάλη αγορά ψήφων μέσα στις εκκλησίες. Οι Ρεπουμπλικάνοι, επικαλούμενοι το θείο συναίσθημα, προκαλούσαν τους Αμερικανούς να αποδείξουν πόσο ευσεβής θέλουν να είναι ο πρόεδρός τους. Προειδοποιούσαν για την οργή των “ψηφοφόρων με αξίες” και προέβλεπαν ότι οι παραδοσιακοί θρησκευόμενοι θα βοηθούσαν στην κυριαρχία του κόμματός τους για αρκετό καιρό.

Ανέκαθεν, οι προεκλογικές καμπάνιες παρουσίαζαν “αναγεννημένους” πολιτικούς να υπόσχονται ότι τα προγράμματά τους θα είναι στηριγμένα στην πίστη τους στο Θεό και πως θα έχουν πάντα στο μυαλό τους το γνωστό W.W.J.D.: What Would Jesus Do? (Τι θα έκανε ο Ιησούς;) πριν από οποιαδήποτε πολιτική κίνηση.

Αλλά και το εκλογικό κοινό της Αμερικής φαίνεται πως πάντα εκτιμούσε την επαγγελλόμενη “βασισμένη στην πίστη” προεδρία. Πολύ πριν τον George W. Bush, ο George Washington, στο τέλος της ορκωμοσίας του είχε πει “Βοήθησέ με, Θεέ” και ο Thomas Jefferson διακήρυττε πως ο Ιησούς ήταν ο πιο σπουδαίος “φιλόσοφος” στη ζωή του. Ο Abraham Lincoln, ο πρόεδρος τον οποίο ο Bush λέει πως θαυμάζει πιο πολύ, αποκαλούσε τον Εμφύλιο Πόλεμο της Αμερικής “τιμωρία του Θεού για την αμαρτία της δουλείας”. Ο William McKinley αποφάσισε να εισβάλει στις Φιλιππίνες “για να εξευγενίσει, να εκπολιτίσει και να εκχριστιανίσει” τους γηγενείς, και ο Woodrow Wilson πίστευε ότι ο Θεός τον είχε ορίσει Πρόεδρο, κάνοντας το Freud να αναρωτηθεί αν είχε το “σύμπλεγμα του Μεσσία”.

Οι Αμερικανοί έχουν αποδείξει ότι θέλουν κάποιον “πιστό” στο Λευκό Οίκο. Πόσο όμως νοιάζει σε τι πιστεύει αυτός; Η ιστορία της “προεδρικής πίστης” είναι μυστηριώδης. Για τον Washington, κανείς δεν ήξερε τι πραγματικά πίστευε. Ο Jefferson διάβαζε τη Βίβλο κάθε μέρα –έγραψε μάλιστα και τη δική του εκδοχή- αλλά αυτό γιατί ήθελε να απαλείψει τα θαύματα, ακόμη και την Ανάσταση. Ο Lincoln δοξολογούσε το Θεό αλλά ποτέ δεν πήγαινε σε εκκλησία και είχε χαρακτηριστεί “άπιστος” από τους αντιπάλους του, ενώ ο Bill Clinton θεωρούσε τους εχθρούς του “συνηγόρους του διαβόλου”. Γι’ αυτόν, το 1996 ο Billy Graham είχε πει: “Πιστεύει στη Βίβλο. Πιστεύει στο Χριστό. Πιστεύει πως έχει αναγεννηθεί. Έχει όλα τα προσόντα που χρειάζεται ένας ευαγγελιστής”.

Μπορεί μεν να υπάρχει διαχωρισμός εκκλησίας και πολιτείας, αλλά δεν ισχύει το ίδιο για την πίστη και την πολιτική. Παρ’ όλα αυτά, το φαινόμενο των θεολογικά συντηρητικών Χριστιανών που δραστηριοποιούνται στον πολιτικό ακτιβισμό είναι, από ιστορικής άποψης, κάπως παράδοξο. Παλαιότερα, οι περισσότεροι Ευαγγελικοί θεωρούσαν πως η έκτρωση ήταν θέμα που απασχολούσε τους Καθολικούς. Η απαγόρευση όμως της δημόσιας σχολικής προσευχής, η σεξουαλική επανάσταση και στον αντίποδα η συρροή σε μεγάλες εκκλησίες και η προστασία των εμβρύων ήταν η κραυγή της γέννησης ενός νέου κινήματος που θα υποστήριζε τις οικογενειακές αρχές.

Τώρα, κάποιοι άλλοι παράγοντες απειλούν να κατακερματίσουν το κίνημα. Η παράξενη σχέση αγάπης των Ευαγγελικών με τον Bush έχει τελειώσει, για πολλούς, με δυσaráρεσκεια για τον πόλεμο στο Ιράκ. Η γενιά των ηγετών όπως ο Falwell, που εδραίωσε το κίνημα και οδήγησε τους Ευαγγελικούς στην πολιτική των Ρεπουμπλικάνων πριν 30 χρόνια, αποχαιρετά τη

σκηνή. Ο Falwell συγκεκριμένα, πέθανε την περασμένη άνοιξη.

Στο μεταξύ, μια νέα γενιά ευαγγελικών ποιμένων, όπως ο Rick Warren, συγγραφέας του βιβλίου “Ζωή με Σκοπό”, ωθούν το κίνημα και τη θεολογία του προς νέες κατευθύνσεις. Υπάρχουν πολλοί τρόποι να χαρακτηρίσει κανείς αυτήν την αλλαγή: Είναι η επιθυμία για την καλύτερευση του κόσμου καθώς και για την αιώνια σωτηρία των ψυχών, η εστίαση στην *πορεία* πνευματικής αύξησης που ακολουθεί τη μετάνοια παρά στη *στιγμή* της σωτηρίας, μια ανανεωμένη προσοχή στις διδαχές του Ιησού σχετικά με την κοινωνική δικαιοσύνη και την προσωπική ή σεξουαλική ηθική. Όπως και να αντιλαμβάνεται κανείς αυτήν την αλλαγή, το αποτέλεσμα είναι ένα νέο ενδιαφέρον για τις δημόσιες πολιτικές που χειρίζονται προβλήματα ειρήνης, υγείας και φτώχειας, προβλήματα για τα οποία –σε αντίθεση με την έκτρωση και το γάμο ομοφυλόφιλων- αριστεροί και δεξιοί συναγωνίζονται να δώσουν τις καλύτερες απαντήσεις.

Με τις αλλαγές αυτές στον ευαγγελικό κόσμο, οι επερχόμενες εκλογές θα είναι πραγματική πρόκληση για τους συντηρητικούς Χριστιανούς. Θα υπάρξουν πολλοί Ευαγγελικοί πρόθυμοι να ψηφίσουν κάποιον Δημοκρατικό, γιατί εκατομμύρια πολίτες δεν έχουν ασφάλεια υγείας, την οποία υπόσχονται οι Δημοκρατικοί. Παράλληλα, δύσκολα θα έλεγε κανείς πως ο τωρινός Ρεπουμπλικάνος υποψήφιος στις εθνικές εκλογές, Rudolf W. Giuliani, είναι “ο τύπος τους”. Είναι δύο φορές χωρισμένος, τρεις παντρεμένος, αποξενωμένος από τα παιδιά του και την εκκλησία, και υποστηρικτής της νόμιμης έκτρωσης και των δικαιωμάτων των ομοφυλόφιλων. Παρ’ όλα αυτά, οι δημοσκοπήσεις δείχνουν πως ο Giuliani είναι ο πιο δημοφιλής υποψήφιος ανάμεσα στους λευκούς ευαγγελικούς ψηφοφόρους. Έχει, ως τώρα, την υποστήριξη της πλειοψηφίας των συντηρητικών Χριστιανών. Αν ο Giuliani είναι ο νικητής των εκλογών, οι Ρεπουμπλικάνοι μάλλον δε θα ξαναδώσουν ιδιαίτερη σημασία στις απαιτήσεις των συντηρητικών Χριστιανών ηγετών.

Υπήρξε μια περίοδος κατά την οποία οι ευαγγελικές εκκλησίες των Ηνωμένων Πολιτειών ήταν σαν “συμπροσευχή Ρεπουμπλικάνων”. Ο Bush ξεσήκωσε ένα πάθος μεταξύ των θεολογικά ορθόδοξων Διαμαρτυρόμενων. Πολλοί από τους συντηρητικούς Χριστιανούς ηγέτες με επιρροή, πολιτεύτηκαν. Εκτός αυτού, σχεδόν σε κάθε ευαγγελική εκκλησία υπήρχε ένα μέλος που είχε αδελφό ή ξάδελφο που μόλις γύρισε από το Ιράκ με νέα πως η πρόδοος που σημειώνεται εκεί είναι πολύ μεγαλύτερη από αυτή που παρουσιάζουν τα μέσα ενημέρωσης. Ο θαυμασμός για τον πρόεδρο Bush ως άνθρωπο πίστης ήταν σχεδόν καθολικός, και κάποιοι θεωρούσαν το συναγωνισμό του με τον John Kerry “πνευματικό πόλεμο”. Σίγουρα ο Bush οφείλει τη νίκη του κατά κύριο λόγο στους Χριστιανούς ψηφοφόρους.

Οι λευκοί Ευαγγελικοί κάτω των 30 -το μέλλον της Εκκλησίας- ήταν κάποτε οι πιο πιστοί οπαδοί του Bush. Τώρα τον υποστηρίζουν λιγότερο από τους μεγαλύτερους τους. Και η δυσaráρεσκεια εκτείνεται πέρα από τον Bush. Κάποιοι χρεώνουν την πτώση της δημοτικότητάς του στις μη ρεαλιστικές προσδοκίες των συντηρητικών Χριστιανών ηγετών. Αλλά κανείς δεν αρνείται πως ο πόλεμος είναι ένας παράγοντας. “Μήπως οι Αμερικανοί Ευαγγελικοί θα πρέπει να

‘μετανοήσουν’ για την απερίσκεπτη υποστήριξη της εισβολής στο Ιράκ;” είναι η ερώτηση που πλανάται. “Κουραστήκαμε να βλέπουμε νεκρά σώματα να καταφτάνουν συνεχώς. Εντάξει, κάναμε όσο καλό μπορούσαμε να κάνουμε. Ας φύγουμε τώρα από εκεί!. Πάνω από χίλιοι νέοι έχουν σκοτωθεί χωρίς λόγο”, λένε οι ποιμένες που βλέπουν τους πιστούς να διχάζονται λόγω του πολέμου στο Ιράκ.

Ο Falwell και η γενιά του έβλεπαν τον πολιτικό ακτιβισμό ως το καταλληλότερο μέσο για τη διατήρηση των παραδοσιακών ηθικών αρχών. Αλλά πολλοί νεότεροι Ευαγγελικοί δε βλέπουν την κοινωνία σαν ένα πλοίο που βουλιάζει. Μιλούν περισσότερο για την προσταγή της Βίβλου να διορθώσουμε το πλοίο συμβάλλοντας στην καλύτερη κατάσταση των κοινωνιών και του κόσμου. Υποστηρίζουν παραδοσιακές φιλανθρωπίες που σχετίζονται με τη φροντίδα υγείας, τη φτώχεια και το περιβάλλον. Ο Warren, για παράδειγμα, πριν τις εκλογές του 2004, έγραψε μια επιστολή προς άλλους ιεροκήρυκες δίνοντας έμφαση στην ανάγκη να πολεμήσουν τα δικαιώματα της έκτρωσης και του γάμου των ομοφυλόφιλων. Αλλά αυτές τις μέρες, μιλάει πολύ πιο συχνά για τη μάχη κατά του AIDS και της φτώχειας.

Οι μεγαλύτεροι σε ηλικία παραδοσιακοί Ευαγγελικοί, όπως ο David Wells, Καθηγητής στο Gordon-Conwell Theological Seminary της Βοστώνης, πιστεύουν πως αυτές οι προσεγγίσεις αντιπροσωπεύουν μια “συνθηκολόγηση” με τον ευρύτερο πολιτισμό –παρόμοια με αυτή που, κατά τη γνώμη τους, οδήγησε εκκλησίες σε συρρίκνωση. “Δεν υπάρχουν πολλοί νέοι ευαγγελικοί κήρυκες που να είναι πρόθυμοι να πάρουν θέση για δύσκολα ζητήματα, επειδή φοβούνται μήπως κάποιος δυσανεστηθεί”, σχολιάζουν. “Και ο Ιησούς αγαπούσε τους Φαρισαίους, αλλά δε φοβό-

ταν μήπως τους δυσανεστήσει λέγοντάς τους την αλήθεια”. Ένας 28χρονος εξηγεί: “Από θεολογικής άποψης είμαι Ευαγγελικός. Αλλά δεν μπορώ να πω ότι όποιος είναι ομοφυλόφιλος ή κάνει έκτρωση θα πάει απαραίτητα στην κόλαση”.

Αυτή η αλλαγή της άποψης των Ευαγγελικών για την κοινωνία διαπιστώθηκε και από τους κοινωνιολόγους. “Ακόμη νοιάζονται για την έκτρωση και το γάμο των ομοφυλόφιλων, αλλά τους ενδιαφέρουν και άλλα, πιο κοινά ζητήματα”, σχολιάζει εκπρόσωπος Ερευνητικού Κέντρου.

“Νομίζω πως η θρησκευτική κοινότητα αντανάκλα την εικόνα ολόκληρης της κοινωνίας –είναι πολύ διαιρεμένη αυτή τη στιγμή”, καταλήγει ο Fox. “Η διαδικασία των εκλογών θα αποκαλύψει πολλά για το πού βρίσκεται η θρησκευόμενη δεξιά και η θρησκευτική κοινότητα. Θα δείξει ή την ενότητά τους ή την έλλειψη αυτής”. Ίσως τελικά οι Χριστιανοί να έχουν κάνει περισσότερο γνωστό τι αντιμάχονται παρά τι υποστηρίζουν. Μιλούν περισσότερο για την έκτρωση, τη θεωρία της εξέλιξης και την ομοφυλοφιλία και λιγότερο για το Ευαγγέλιο. Μια εκκλησία θα πρέπει να γίνεται γνωστή μάλλον για την αγάπη που δείχνει παρά για το τι απορρίπτει.

Η κα Ειρήνη Τερζάκη είναι φοιτήτρια της Ανωτάτης Σχολής Νοσηλευτικής.

Πηγές:

- *The New York Times*, “The Evangelical Crackup”, David D. Kirkpatrick, 28/10/2007, www.nytimes.com
- *TIME*, “Faith, God & the Oval Office”, 21/6/2004
- *U.S.A. TODAY*, “Churchgoing closely tied to voting patterns”, Susan Page, www.usatoday.com

Ειδοποιούνται οι αγαπητοί συνδρομητές του “ΑΣΤΕΡΟΣ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ” να εξοφλήσουν τη συνδρομή τους.

**Με κατάθεση στον αριθμό Λογαριασμού Τραπέζης ALPHA
149-00-2786-004611 (Ιωάννης Εμμανουήλ)
IBAN: GR53 0140 1490 0278 6004 611 - SWIFT Τραπέζης (BIC): CRBAGRAAXX**

ή με ταχυδρομική επιταγή ή στους κατά τόπους αντιπροσώπους.

**Προσοχή!!! Μην αμελήσετε να δώσετε στην τράπεζα το ονοματεπώνυμό σας
ώστε να ενημερωθεί το αρχείο μας.**

Οι συνδρομές για το έτος 2008 παραμένουν οι ίδιες:

Ελλάδα και Κύπρος: 10 €

**Οι συνδρομές του εξωτερικού: Χώρες Ευρωπαϊκής Ενώσεως: 26 €,
ΗΠΑ: 30 δολάρια ΗΠΑ, Καναδάς, Αυστραλία: 40 δολάρια Καναδά ή Αυστραλίας
ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΜΕ ΘΕΡΜΑ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ ΜΑΣ ΝΑ ΑΠΟΣΤΕΙΛΟΥΝ ΤΟ ΣΥΝΤΟΜΟΤΕΡΟ ΤΙΣ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΤΟΥΣ**

Προς τον Νέο Χρόνο...

Κύριε,

Την ώρα τούτη κουβαλάμε μαζί μας
τους απόηχους του χτεσινού χρόνου.
Στ' αυτιά μας ακόμα ζωηρά ηχεί
η καμπάνα των Χριστουγέννων.
Έρθε στη γη μας η ενσάρκωση της Αγάπης Σου!

Πλησιάσαμε κι' αγγίξαμε κάτι
απ' την ομορφιά κι' αγιότητα
ενός μωρού,
ενός θαύματος,
ενός μεγαλείου!

Είδα να νιώσαμε βαθειά τούτη τη δυνατή εμπειρία,
να την έχουμε μαζί μας
καθώς προχωράμε προς τις μέρες του Νέου Χρόνου,
αυτού που αδυσώπητα μας οδηγεί ένα βήμα μπροστά
προς τον φυσικό μας θάνατο.

Κραυγαλέα η αλήθεια!
Σκληρή η αλήθεια!
Οδυνηρή η αλήθεια!

Ειρηνική η αλήθεια!
Φωτεινή η αλήθεια!
Θαυμαστή η αλήθεια!
για όσους προχωράνε
στο Φως της Αγάπης Σου
στο Φως της φάτνης Σου
στο Φως του Σταυρού Σου
στο Φως της Ανάστασης, Χριστέ.

Κράτησέ μας στο Φως Σου, Κύριε.

Αμήν.

Λ. Βαλαή

Ύδατος Κίνησις

«Μακάριοι οι καθαροί τη καρδιά...»

Ματθ. ε' 8

Στη χρυσή αλυσίδα των μακαρισμών υπάρχει κι ο πολύτιμος κι εξαιρετικός αυτός κρίκος: «Μακάριοι οι καθαροί τη καρδιά, ότι αυτοί τον Θεόν όψονται». Κάθε χριστιανική ψυχή, κάθε άνθρωπος αναγεννημένος, αλλά και κάθε αμαρτωλός ακόμα, είναι αδύνατο να μη συγκινείται από αυτά τα λόγια· τόσο για την αγνότητα και καθαρότητα της καρδιάς, την οποία μακαρίζει ο Κύριος, όσο και για την αμοιβή, την οποία ορίζει για τους «καθαρούς τη καρδιά». Αλήθεια, πόσο μεγάλη και υψηλή είναι η αμοιβή! Η θέα του Θεού! «Μακάριοι οι καθαροί τη καρδιά, ότι αυτοί τον Θεόν όψονται». Φίλε αναγνώστη, ποθείς ν' αποκτήσεις αυτή την ευλογημένη κατάσταση; Θέλεις να ανήκεις κι εσύ σ' αυτούς που είναι «καθαροί τη καρδιά»; Επιθυμείς να δεις τον Άγιο των αγίων, τον τέλειο κι αόρατο Θεό; Έλα, λοιπόν, να εμβαθύνουμε στα λόγια αυτού του μακαρισμού, για να κατανοήσουμε, όσο γίνεται, την έννοια της καθαρότητας της καρδιάς και της ανεκτίμητης αμοιβής της.

«Μακάριοι οι καθαροί τη καρδιά...»

Δεν πρόκειται για το όργανο του σώματος, το τόσο πολύτιμο, που τροφοδοτεί με αίμα ολόκληρο τον οργανισμό του ανθρώπου. Ούτε ο Κύριος θεωρεί άξιους μακαρισμού αυτούς που έχουν υγιή σαρκική καρδιά. Όταν λέει καρδιά εδώ ο Κύριος, εννοεί την πνευματική υπόσταση του ανθρώπου, τον κυρίως άνθρωπο. Την ψυχή μας εννοεί. Μιλά για τις σκέψεις και τις ονειροπολήσεις μας, για τα αισθήματα και τους

πόθους μας, για τις αποφάσεις και τις ενέργειες, τις πράξεις και τα έργα μας. Γι' αυτά μιλά ο Κύριος, την καθαρότητα και την αγνότητά τους μακαρίζει. Γιατί όλα αυτά βγαίνουν από το εσωτερικό του ανθρώπου. Αλήθεια, η καθαρότητα της καρδιάς δεν περιλαμβάνεται στα στενά όρια μιας συνηθισμένης καθαρότητας. Δεν αρκεί απλώς να είναι απαλλαγμένη η καρδιά από ένα ορισμένο είδος αμαρτημάτων. «Καθαροί τη καρδιά» είναι εκείνοι που η διάνοιά τους είναι διαυγής και απαλλαγμένη από σκέψεις, εντυπώσεις κι αναμνήσεις, πονηρές φαντασίες, που προκαλούν τη ντροπή, την αηδία και την αποστροφή. Είναι ελεύθερη και καθαρή από τον εγωισμό και την υψηλοφροσύνη. Ρητώς το Πνεύμα το άγιο βεβαιώνει, ότι «ακάθαρτος παρά Θεώ πας υψηλοκάρδιος» (Παροιμ. ις' 5). Καθαρότητα της καρδιάς σημαίνει να είναι η ψυχή απελευθερωμένη από ακάθαρτες επιθυμίες, από παράνομα αισθήματα, από πόθους κοσμικούς και μάταιους. Καθαρότητα της καρδιάς σημαίνει θέληση ελεύθερη από καθετί που είναι αντίθετο προς το θέλημα του Θεού· ελεύθερη από συγκαταθέσεις κι αποφάσεις αμαρτωλές, από τη φίλαυτη ιδιοτέλεια, από την εγωιστική επιμονή. Κι αυτή η καθαρή καρδιά, η αγνή ψυχή, είναι εκείνη με την οποία ευχαρισιέται και στην οποία αναπαύεται πλήρως ο Θεός.

Αλλά, αδελφέ μου, αντιλαμβάνομαι ότι σε κυριεύει η ανησυχία, όταν πληροφορείσαι ποια καθαρότητα της καρδιάς ζητά ο Θεός. Συναισθάνεσαι ίσως, ότι απέχεις πολύ από την κρυστάλλινη αυτή αγνότητα, που μακαρίζει ο Κύριος. Άγιος αυτός, νομοθετεί

και ζητά από όλους μας να Του μοιάσουμε και να γίνουμε κι εμείς άγιοι και τέλειοι. Αλλά, ας μην απελπιζόμαστε. Ας προσπαθούμε όσο μπορούμε να διαφυλάττουμε την καρδιά μας καθαρή από την αμαρτία. Ας προσέχουμε όσο το δυνατόν περισσότερο. Ας ικετεύουμε συγχρόνως τον Θεό με θερμό πόθο κι ας Του λέμε:

Μακαρίζεις, Κύριε, τους ανθρώπους που έχουν καρδιά καθαρή και προφυλαγμένη από την αμαρτία. Αλλά, Κύριέ μου, ποιος μπορεί να καυχηθεί ότι έχει «αγνήν καρδιάν» (Παροιμ. κ' 9) αφού Εσύ ο ίδιος βεβαιώνεις ότι «ουδείς καθαρός από ρύπου, εάν και μία ημέρα ο βίος αυτού επί της γης»; (ΐββ ιδ' 4). Κι όμως, τους «καθαρούς τη καρδιά» μακαρίζεις και γι' αυτούς υποσχέσαι ότι θα Σε βλέπουν αιώνια στην ουράνια Σου βασιλεία. Αυτή την καθαρότητα, ποιος άλλος μπορεί να μας τη δώσει, παρά μόνον Εσύ, ο υπεράγιος και «εν αγίοις αναπαυόμενος» Θεός; Έχοντας συναίσθηση πόσο πολύ απέχουμε από την καθαρότητα, την οποία δικαίως ζητάς, σκύβουμε ικετεύοντας μπροστά Σου, και με πόθο θερμό Σε παρακαλούμε και λέμε: «Καρδιάν καθαράν κτίσον εν ημίν ο Θεός και πνεύμα ευθές εγκαίνισον εν τοις εγκάτοις ημών» (Ψαλμ. ν' 12). Εσύ, ο πλούσιος χορηγός κάθε αγαθού, χάρισέ μας αγνή και καθαρή καρδιά κι αξίωσέ μας στην ύψιστη ευεργεσία, να Σε δούμε πρόσωπο προς πρόσωπο στην ουράνια βασιλεία Σου. Αμήν.

Λόγοι της Χάριτος

Για τον Oscar Cullmann

Με αφορμή το άρθρο του Κούλμαν που δημοσιεύθηκε στο τεύχος του Δεκεμβρίου του Αστέρους της Ανατολής

Από τις δεσπόζουσες μορφές της γερμανόφωνης Διαμαρτυρόμενης Θεολογίας του 20ού αιώνα, ο Oscar Cullmann γεννήθηκε στο Στρασβούργο, την πόλη του Μεταρρυθμιστή Martin Bucer, στις 25 Φεβρουαρίου 1902. Πολύ νωρίς διακρίθηκε για το πάθος του σχετικά με την ουσία ή τον πυρήνα της χριστιανικής πίστης, χαρακτηριστικό που διακρίνει ολόκληρο το μετέπειτα έργο του. Σπούδασε κλασική φιλολογία και λουθηρανική θεολογία. Ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του 1920 ενεπλάκη σε διομολογιακές συζητήσεις ενώ το 1926 εξελέγη επίκουρος καθηγητής στη Σχολή Διαμαρτυρόμενης Θεολογίας του Στρασβούργου και το 1930 τακτικός καθηγητής Καινής Διαθήκης. Το 1938 άρχισε να διδάσκει εκκλησιαστική ιστορία και θεολογία της Καινής Διαθήκης στη Σχολή Αναμορφωμένης Διαμαρτυρόμενης Θεολογίας στη Βασιλεία, ενώ το 1948 αποδέχθηκε μια θέση στο Τμήμα Ιστορίας των Θρησκευμάτων της Φιλοσοφικής Σχολής της Σορβόνης. Συνταξιοδοτήθηκε το 1972, ενώ το 1978 έδωσε διάλεξη στο Πανεπιστήμιο Αθηνών ως επίσημος προσκεκλημένος του. Απεβίωσε στις 16 Ιανουαρίου 1999 στο Σαμονί σε ηλικία 96 ετών, αφήνοντας πίσω του ένα εντυπωσιακό corpus από μελέτες αναφορικά με την Καινή Διαθήκη και την εκκλησιαστική ιστορία, καθώς και πληθώρα γραπτών σε θέματα οικουμενισμού στον οποίο η συμβολή και προσήλωσή του ήταν σημαντική. Στο πλαίσιο του οικουμενισμού υπήρξε από τους κυρίους υπεύθυνους για την καθιέρωση του διαλόγου μεταξύ Λουθηρανών και Ρωμαιοκαθολικών, ενώ λόγω του έργου του αυτού διατηρούσε στενές επαφές με τον πάπα Πίο ΙΒ΄, τον πάπα Ιωάννη ΚΓ΄, και κυρίως με τον πάπα Παύλο ΣΤ΄. Στα σημαντικότερα έργα του συγκαταλέγονται μεταξύ άλλων τα εξής: Το βάπτισμα κατά την Καινή Διαθήκη, Η Χριστολογία της Καινής Διαθήκης, Αρχέγονη Χριστιανική Λατρεία, Η Σωτηρία ως Ιστορία, Πέτρος: Μαθητής-Απόστολος-Μάρτυρας, Ο Ιησούς και οι Επαναστάτες, Ενότητα μέσω της Διαφορετικότητας. Στα Ελληνικά έχουν κυκλοφορήσει από τις εκδόσεις του Κέντρου Βιβλικών Μελετών Άρτος Ζωής τα βιβλία Χριστός και χρόνος, Η προσευχή στην Καινή Διαθήκη, Αθανασία της ψυχής ή ανάσταση εκ νεκρών; Η μαρτυρία της Καινής Διαθήκης, και Αρχέγονες Χριστιανικές Ομολογίες Πίστεως.

Η θεολογική σκέψη του Oscar Cullmann επηρέασε περισσότερο από τη σκέψη οποιουδήποτε άλλου μη Αναμορφωμένου θεολόγου την Αναμορφωμένη Βιβλική Θεολογία. Οι μελέτες του στην Εσχατολογία της Καινής Διαθήκης και στη Χριστολογία τον οδήγησαν να προτείνει μια ιστορικο-θεολογική σωτηριολογική θέση γνωστή ως «θεολογία της ιστορίας της σωτηρίας» (Theologie der Heilsgeschichte). Πιο συγκεκριμένα, στο καθοριστικό έργο του Χριστός και Χρόνος (1946) ο Cullmann, έχοντας εμπεδώσει τα διδάγματα της διαλεκτικής θεολογίας, διατυπώνει με σαφήνεια το ερώτημα κατά πόσον η εσχατολογία μπορεί, «εννοούμενη ως χρονικό μέλλον να αποχωριστεί, όπως και οι προοπτικές της που σχετίζονται με την ιστορία της σωτηρίας, από την ουσία του καινοδιαθηκικού μηνύματος επειδή είναι δευτερεύουσας σημασίας; Ή μήπως ανήκουν στην εσώτατη ουσία του μηνύματος αυτού;» Η «θεολογία της ιστορίας της σωτηρίας» του Cullmann είναι διαφορετική από τις κυρίαρχες σχετικές απόψεις της εποχής, δηλαδή την «πραγματοποιηθείσα εσχατολογία» του Charles H. Dodd και τη «συνεπή εσχατολογία» του Albert Schweitzer, αλλά πρωτίστως από την υπαρξιστική θεολογία του Rudolf Bultmann. Όμως, η προσπάθεια επανάκτησης της ιστορίας από τη θεολογία θα αποτελέσει το περιεχόμενο ενός μελλοντικού άρθρου.

Θεοφάνης Γ. Γραμμένος

Η Εξάπλωση του Ευαγγελίου

Περνώντας ο Πέτρος απ' όλες αυτές τις εκκλησίες, κατέβηκε και στους χριστιανούς που κατοικούσαν στη Λύδδα.

(Πράξεις 9:32)

Μετά τη μεταστροφή του, ο Σαύλος παρέμεινε στη Δαμασκό και βοήθησε να διακηρυχθεί το Ευαγγέλιο. Ύστερα από λίγο, μια μεγάλη σύγχυση προκλήθηκε και συνωμότησαν για να τον σκοτώσουν. Με τη βοήθεια των άλλων πιστών, απέδρασε στην Ιερουσαλήμ, όπου και πάλι οι άπιστοι προσπάθησαν να τον σκοτώσουν. Έτσι η Εκκλησία τον οδήγησε στην Καισάρεια και μετά στην Ταρσό.

Αν κοιτάξουμε το χάρτη, βλέπουμε ότι στο πρώτο μέρος του κεφαλαίου 8 των Πράξεων, το Ευαγγέλιο έφτασε βόρεια της Ιερουσαλήμ, στη Σαμάρεια. Στο δεύτερο μέρος των Πράξεων 8, το Ευαγγέλιο έφτασε νότια της Ιερουσαλήμ στο δρόμο προς τη Γάζα όπου ένας Αιθίοπας, από ένα έθνος μακριά στο νότο, πίστεψε. Στο πρώτο μέρος των Πράξεων 9, το Ευαγγέλιο διαδόθηκε ανατολικά, στη Δαμασκό. Τώρα, στις Πράξεις 9:32-43, βλέπουμε τον Πέτρο να διαδίδει το Ευαγγέλιο στα δυτικά, στη Λύδδα, την Ιόππη και κατόπιν στην Καισάρεια.

Η Λύδδα, ο πρώτος σταθμός του Πέτρου, βρισκόταν περίπου είκοσι μίλια δυτικά της Ιερουσαλήμ στο δρόμο προς την Ιόππη, η οποία βρισκόταν περίπου δώδεκα μίλια μακρύτερα. Στη Λύδδα, ο Πέτρος θεράπευσε έναν παράλυτο που ονομαζόταν Αινέας, και ολόκληρη η πόλη οδηγήθηκε στην πίστη. Ύστερα ο Πέτρος κλήθηκε στην Ιόππη από δύο άνδρες οι οποίοι του είπαν ότι μία από τις πιο πιστές και σημαντικές γυναίκες της εκκλησίας είχε πεθάνει. Το όνομά της ήταν Δορκάς και είχε αξιοσημείωτη διακονία βοηθώντας χήρες και φτωχούς. Ο Πέτρος προσευχήθηκε γι' αυτήν και μετά την ανέστη από τους νεκρούς. Ως αποτέλεσμα, πολλοί στην Ιόππη επίσης πίστεψαν στον Κύριο (Πράξεις 9:32-43).

Ο Πέτρος έμεινε στην Ιόππη με το Σίμωνα το βυρσοδέψη. Ένας βυρσοδέψης επεξεργάζεται το δέρμα των νεκρών ζώων. Δεν απαγορευόταν να αγγίξει κανείς νεκρά ζώα, αλλά εκείνοι που το έκαναν θεωρούνταν ακάθαρτοι (Λευιτικό 11:27-28, 39-40) και υπήρχε μια άδικη αλλά αντιληπτή κοινωνική προκατάληψη απέναντι στους βυρσοδέψες. Μένοντας με το Σίμωνα το βυρσοδέψη, ο Πέτρος έκανε φανερό το γεγονός ότι οι νόμοι της παλαιάς διαθήκης σχετικά με την ακαθαρσία είχαν υπερνικηθεί στη νέα διαθήκη.

Από την Ιόππη, ο Πέτρος κλήθηκε στην Καισάρεια (10:22), την επόμενη μεγάλη πόλη στα βορειοανατολικά. Εκεί, ο Κορνήλιος βαπτίστηκε σύμφωνα με την πίστη στη νέα διαθήκη, και ο Πέτρος επέστρεψε στην Ιερουσαλήμ να αναφέρει τι συνέβη. Ύστερα, η προς τα δυτικά εξάπλωση του Ευαγγελίου που ξεκίνησε από τον Πέτρο, συνεχίστηκε από τον Παύλο, του οποίου τα ιεραποστολικά ταξίδια τον οδήγησαν μέχρι και τη Ρώμη.

ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Σκέψου τον τόπο σου. Πώς εξαπλώνεται το Ευαγγέλιο στην περιοχή σου, την πόλη σου ή την πρωτεύουσα; Έχει η εκκλησία σου κάποια στρατηγική εξάπλωσης του Ευαγγελίου μέσω διακονιών της ίδιας και υποστήριξης ιεραποστολών ανά τον κόσμο; Αξιολόγησε τη συνεισφορά σου στη εξάπλωση του Ευαγγελίου.

R. C. Sproul, *Tabletalk*
Μετάφραση: Ειρήνη Β. Τερζάκη

ΕΚ ΒΑΘΕΩΝ

Ω Κύριε! Αναταράζονται τα βάθη μου
από ασίγαστο ένα κύμα ευγνωμοσύνης. Όλος
ο βίος μου, ασήμαντος, κι αν ήταν ένας ύμνος
ευχαριστήριος, πάλι δεν θα 'φτανε να πει το πόσο
νιώθω τη ζέστα του χεριού Σου επάνω μου!
Κ' η απορία, όλο και πιο έντονη, με περονιάζει:
Γιατί τόσο πολλά για μένα τον ανάξιο; Γιατί
άναψες τόσ' αστέρια μες στη νύχτα; Τόσα δέντρα
μ' όλη την ομορφιά τους μπρος στα μάτια μου;
Γιατί τόση αγάπη, φορτωμένη με άπειρα
δώρα για μένα τον αμαρτωλό, που με τα πόδια
ενός βανδάλου ασωτεύω, ιερόσυλος, τη γη Σου;
Γιατί με ανέχεσαι, μέσα στην τόση ωραιότητα,
να 'μαι η ανορθόγραφη μορφή του άφραστου
κάλλους που ονειρεύτηκες για μένα;...

Π. Β. Πάσχος